

Teema
esteetön
liikkuminen

it

Invalidiliitto

3/2026

Vapaus tulla ja mennä

Mauri Huhtiniemen aktiivista arkea helpottaa leasing-auto, jonka hän sai kokeilun kautta.

Sivut 8–13

**Pääseekö
pyörätuolilla
robottibussiin?**

Sivut 20–22

**Esteettömät
äänestyspaikat
halutaan lakiin**

Sivut 30–35

**Ruotsissa vammais-
politiikka otti
askeleen taaksepäin**

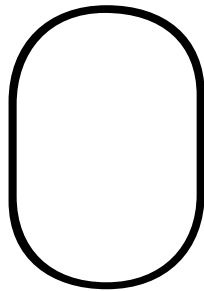
Sivut 38–41

pääkirjoitus

Anni Täckman
Liittovaltuuston puheenjohtaja

Mitä esteettömyydellä tarkoitetaan?

Onko paikka esteetön, jos pyörätuolilla pääsee sisään? Pitääkö vessaan mahtua pyörätuolilla? Mitä esteettömyydellä tarkoitetaan? Edellä mainittuihin kysymyksiin törmää usein, kun esteettömyydestä puhutaan. Esteettömyys on parhaimmillaan sellaista, mitä ei edes huomaa, jolloin siitä ei synny edes keskustelua. Mutta jos paikka tai palvelu on esteellinen, niin silloin kysymyksiä herää.

Moni meistä ajattelee, että esteettömyys tarkoittaa esim. ramppeja, hissiä, leveitä oviaukkoja jne. Niitä konkreettisia fyysisiä asioita, joita voimme selkeästi havaita. Esteettömyys mieltään usein mustavalkoisesti ajatellen vain pyörätuolin tai rollaattorin käyttäjää koskevaksi asiaksi. Mutta näinhän se ei ole. Esteettömyydestä puhuttaessa ei useinkaan huomioida muitakin esteettömyyteen vaikuttavia tekijöitä, kuten esimerkiksi valaistus, opasteet. Ja keskusteluun liittyy myös vahvasti erilaiset toimintakyvyt ja sitä kautta tulevat yksilölliset tarpeet esteettömyydelle sekä muut esteettömyydestä hyötyvät ihmiset, kuten esimerkiksi lapsiperheet.

Tämän lehden teemana on esteetön liikkuminen. Miten koet, onko liikkumisesi esteetöntä? Missä kohtaat haasteita? Omalla kohdallani liikkuminen paikasta a paikkaan b on pääosin esteetöntä, koska käytän omaa autoa. Mutta jos käyttäisin julkista liikennettä tai kuljetuspalvelua, vastaukseni olisi toinen. Lisäksi jos käytössäni olisi jokin muu liikkumisen apuväline kuin manuaalipyörätuoli, niin vastaukseni olisi jälleen kerran erilainen. Ja jos puhutaan vielä ympäristöstä missä liikutaan, jälleen kerran vastaus olisi erilainen.

Tästä voi huomata, että esteettömyys ja esteetön liikkuminen on monen asian ja tekijän summa. Esteettömyys on laaja käsite, joka ei ulotu vain fyysiseen ympäristöön vaan myös palveluihin ja sitä kautta jokapäiväiseen arkielämään.

Suomessa on paljon tultu eteenpäin esteettömyyden osalta, mutta silti on vielä paljon tekemistä. Tätä varten tarvitsemme vahvempaa lainsäädäntöä, jotta vammaisten henkilöiden osallisuus toteutuisi toimintakyvystä huolimatta. Esteettömyys NYT! -kansalaisaloitteen allekirjoitus on yksi mahdollisuus saada tähän epäkohtaan ratkaisu. Joten tee esteettömyysteko – allekirjoita aloite ja olet mukana rakentamassa esteetöntä Suomea! ●

**Allekirjoita
aloite ja
olet mukana
rakentamassa
esteetöntä
Suomea!**

AJASSA LIIKKUU

4 Invapaikkojen väärinkäyttö lisääntyy / Ikea kokeilee avustettuja ostoskäyntejä

KANSI

8 Leasing-auto on yksi ratkaisu kuljetuspalveluiden ongelmiin

TEEMA

14 Kysimme ministeriöstä, miten turvataan liikuntavammaisten kyydit

20 Ottaako robottibussi kyytiin myös pyörätuolin?

23 Esteettömyysasiantuntija **Jyri Kuparisella** on työtä muuttuvassa Turussa

26 Vihdissä tartuttiin esteettömyyteen tarmolla

28 Miten vastaat? Miten mahtuvat rattaat ja rollaattorit junaan?

VAMMAISET JA YHTEISKUNTA

30 Äänestyspaikkojen esteettömyys vaatii tekoja

36 Invalidiliitto vaikuttaa

38 Ruotsissa asiat eivät ole aina paremmin, kertoo **Ken Gammelgård**

42 **Sari Riskumäki** palasi vaikuttamistyöhön

44 Kun lapsi syntyy lyhytkasvuisena, perhe käy läpi paljon tunteita

48 Paralympialaisissa hienoa menestystä

50 Häirintää kuljetuksissa selvitettiin

44

Paula Unkila-Aejmelaeuksen ja Janne Aejmelaeuksen lapsi Kosmo on lyhytkasvuisen. Tieto herätti vanhemmissa monia tunteita, mutta arjessa on nyt iloa ja vertaistukea.

USVA TORKKI

VAKIOT

51 Liittoutiset: Helppo liikkua -viikko

52 Lakia ja oikeutta

53 Koulutukset

54 Henkilöuutiset

55 Toimintaa

61 Ledare

62 På Svenska

65 Kolumni:

Jari Mönkkönen

66 Ristikko

67 Makasiini

Tunnistin itseeni juurtuneen ableismin. Sen purkaminen on iso homma.

Liikkumisesteisten pysäköintitunnusten väärinkäyttö on lähes kaksinkertaistunut kolmessa vuodessa.

SELVITYS

Invalupien väärinkäyttö parkkipaikoilla lisääntyy

LIKKUMISESTEISTEN pysäköintitunnusten väärinkäyttö on lähes kaksinkertaistunut kolmessa vuodessa, kertoo pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry tiedotteessa.

SPATY:n puheenjohtaja **Christian Metsärannan** mukaan osa tunnuksista on yhä käytössä, vaikka niiden omistaja on menehtynyt. Hänen mukaansa väärinkäytösten kirjo on laaja.

– Kyse ei ole vain siitä, että joku piipahtaa epähuomiossa invapaikalla kauppareissun ajan. Näemme tapauksia, joissa tunnuksia on väärennetty, kopioitu tai jopa ostettu ulkomailta. Joskus tunnuksen omistaja on jo kuollut, mutta kortti kiertää edelleen liikenteessä, Metsäranta kertoo.

Metsäranta muistuttaa, että tunnuksen manipulointi voi olla asiakirjaväärennös.

– Invaluvan väärinkäyttö ei ole harmiton juttu. Se on parkkipaikan varastamista niiltä, joille pysäköintioikeus kuuluu.

54%

suomalaisista aikuisista luotti terveyspalvelujen toimintaan vuonna 2024, kun vuonna 2018 osuus oli vielä 80 prosenttia. Luottamus terveys- ja sosiaalipalvelujen toimintaan siis heikkeni selkeästi vuosina 2018–2024.

Joka kolmas terveyspalveluja käyttänyt koki korkeiden asiakasmaksujen haitanneen palvelujen saamista.

Haitan kokeminen yleistyi vuodesta 2018.

Tulokset ovat kansallisesta Terve Suomi -tutkimuksesta. Se toteutettiin vuonna 2024 ja tulokset julkistettiin vuonna 2025.

TAPAHTUMA

Rollaattorimarssi muistuttaa osallisuudesta

AINAKIN 20 eri paikkakunnalla järjestetään 8. toukokuuta kello 14 rollaattorimarssi. Viime vuonna Tampereella ensimmäistä kertaa järjestetty rollaattorimarssi kokosi yhteen 2 000 ihmistä. Nyt se leviää eri puolille Suomea.

– Se kertoo siitä, että marssille on tilausta. Ihmiset ovat huolissaan vanhuspalveluiden tilanteesta, kommentoi rollaattorimarssin perustaja **Outi Mäenpää** tiedotteessa.

Tarkoitus on nostaa esiin iäkkäiden ihmisten osallisuus ja oikeus hyvään elämään.

Rollaattorimarssille ovat tervetulleita kaikenikäiset ihmiset. Osallistua voi rollaattorin kanssa, ilman rollaattoria tai vaikka kannustamalla kadun varrella.

VANHUSTYÖN KESKUSLIITTO

Rollaattorimarssi järjestetään 8. toukokuuta eri puolilla Suomea.

Invalidiliiton tyylikkää 2-osaiset onnittelukorttiniiput nyt myynnissä

- Nipussa on 16 korttia ja kirjekuoret, onnittelut mm. äidille, isälle, vastavalmistuneelle, rippijuhliin.
- Yhdistyksenne voi tilata korttiniippuja myyntiin, myyntihinta 10 e/nippu, palkkio 4 e/nippu.
- Tai niitä voi tilata itselle 10 e hintaan.
- Korttiniippuja saatavana myös ruotsinkielisenä.

Lisätiedustelut ja tilaukset:
varainhankinta@invalidiliitto.fi
p. 044 765 0510 (ark. klo 8–16)

www.joyerider.fi

Maailman ensimmäinen sähkökäyttöinen, kahdelle suunniteltu pyörätuoli **JoyEriider**

- Kahdelle suunniteltu (kantavuus 200 kg)
- Kokoonkasattava (Mitat kasattuna : 87 x 35 x 75 cm)
- Käyttäjä voi itse ohjata pyörätuolia, tai siirtää ohjauksen avustajalle

Max nopeus : 10 kmh Paino : 26 kg
Toimintamatka: 25 km Akun paino : 3.9 kg

Tiedustelut: J & K International Oy • 0400 622 238 • jarmo@jki.fi

MUUTOS

Sähköinen BC-lausunto käyttöön tänä ja ensi vuonna

UUSI sähköinen BC-lääkärinlausunto otetaan käyttöön vaiheittain vuosina 2026–2027. Se korvaa nykyisen sähköisen B-lausunnon ja sisältää myös uuden sähköisen C-lausunnon. Lausuntoa käytetään ainoastaan Kelan ja työeläkealan etuuksien hakemiseen.

BC-lausunto helpottaa lääkärin työtä, sillä sisältö muotoutuu valitun käyttötarkoituksen mukaan, ja lääkäri täyttää vain etuuskäsittelyn kannalta olennaiset tiedot. Asiakas tarvitsee lausuntoa esimerkiksi sairauspäivärahaa, kuntoutusta, työkyvyttömyyseläkettä tai vammaistukea hakiessaan.

Lausunto tallentuu automaattisesti Kanta-palveluihin ja voidaan lähettää sähköisesti suoraan Kelaan, mikä nopeuttaa ja sujuvoittaa hakemusten käsittelyä.

Yhdenvertaista? -kampanja alkaa

Invalidiliiton Yhdenvertaista?-kampanja alkaa näkyä eri kanavissa huhtikuun puolivälin jälkeen. Kampanjalla halutaan avata silmät sille, ettei arki ole kaikille yhdenvertaista.

Esiin nostetaan liikuntavammaisille ihmisille arkisia tilanteita, joita moni ei välttämättä edes huomaa. Tavoitteena on saada ihmiset oivaltamaan, miten rakenteet ja valinnat tekevät arjesta eriarvoista joka seitsemännelle suomalaiselle.

Lue lisää: www.yhdenvertaista.fi

GETTY IMAGES

KOKEILU

Ikean kokeilussa ostoskäynnille voi saada avustajan

HUONEKALUKAUPPA Ikea aloitti Vantaan tavaratalossa pilotin, jossa testataan uusia ratkaisuja toimintarajoitteisille asiakkaille.

Maaliskuuhun 2027 asti jatkuvassa kokeilussa tarjotaan maksutonta Avustettu ostoskäynti -palvelua. Siinä koulutettu työntekijä kulkee asiakkaan rinnalla ennalta varatun, puolentoista tunnin ostoskäynnin ajan ja tukee asioinnissa.

Kokeilussa otetaan käyttöön myös Navilens-koodit, jotka auttavat erityisesti näkörajoitteisia asiakkaita liikkumaan tavaratalossa.

Ratkaisut pohjautuvat vuoden 2025 tutkimukseen, jonka mukaan suuret myymälätilat koetaan usein kuormittaviksi ja opastus riittämättömäksi. Pilotin tavoitteena on tehdä asiainnista ennakoitavampaa ja tarjota tukea jokaisessa asiainnin vaiheessa.

VAIKUTTAMINEN

Esteettömyys puhutti Talvitiepäivillä

INVALIDILIITTO osallistui ensimmäistä kertaa Talvitiepäiville Jyväskylässä. Talvitiepäivät on ammattilaistapahtuma tienpidosta ja yleisten alueiden hoidosta.

Tapahtuma tarjosi Invalidiliitolle erinomaisten mahdollisuuden jakaa tietoa esteettömyydestä sekä siitä, miten talviolosuhteet vaikuttavat apuvälineitä käyttävien ihmisten liikkumiseen.

Osaston vetonaulana toimi pyörätuolirata, jossa kävi kahden päivän aikana yli 60 henkilöä kokeilemassa liikkumista apuvälineellä. Moni yllättyi siitä, miten raskasta kelaaminen voi olla jo loivassa luiskassa – puhumattakaan pehmeästä alustasta tai kynnysten ylittämisestä.

Sudoku

6	5			9	7		3	4
	8	4			2	5		
							2	
4		9						
	7		3			9		5
					4	3	8	7
			6					
		6		4				3
				8	3	2		9

Täytä tyhjiin ruutuihin numerot 1–9 siten, että jokaisella ruudukon pysty- ja vaakarivillä sekä kussakin pienemmässä ruudukossa on sama numero vain kerran. Ratkaisu on sivulla 67.

Osaston vetonaulana toimi pyörätuolirata, jossa kävi kahden päivän aikana yli 60 henkilöä kokeilemassa liikkumista apuvälineellä.

Mauri Huhtiniemi on käynyt läpi pitkän kuntoutusjakson. Nyt hän opiskelee uutta alaa ja haluaa palata työelämään. Auto auttaa esimerkiksi opintoihin kulkemisessa.

Auton kanssa perhearki sujuu

Mauri Huhtiniemen elämä muuttui äkillisesti tapaturman seurauksena. Kahden lapsen isä on rakentanut arkeaan uudelleen. Huhtiniemi sai hyvinvointialueen kokeilun kautta leasing-auton, joka on ollut tässä tärkeä apu.

Teksti Outi Gyldeén **Kuvat** Kai Skyttä

*Leasing-auto
on merkinnyt
ennen kaikkea
vapautta ja
mahdollisuutta
päättää omista
menoistaan.*

Etelä-Karjalan leasing-auto-kokeilussa tarkastellaan sekä mallin kustannuksia että vaikutuksia asiakkaiden arkeen. Huhtiniemi on saanut leasing-auton myötä lisää vapautta arkeen.

Kahden koululaisen isä **Mauri Huhtiniemi** pakkaa päivittäin farmari-autoonsa oman pyörätuolinsa ja hurauttaa lapset harrastuksiin, kouluun, ruoka-kauppaan tai muille asioille. Leasing-auto on tuonut koko perheen arkeen sujuvuutta. Perheeseen kuuluu myös kaksi aikuista lasta.

Lappeenrannassa asuvalle Mauri Huhtiniemelle leasing-auto on merkinnyt ennen kaikkea vapautta ja mahdollisuutta päättää omista menoistaan ilman riippuvuutta kuljetuspalveluista.

Aiemmin Huhtiniemi käytti kuljetuspalveluja, mutta ne eivät aina onnistuneet parhaalla mahdollisella tavalla.

– Kuljetukset piti tilata etukäteen, ja aikataulut eivät aina pitäneet. Yhdistelmäkydeissä samaan autoon saatettiin ottaa useita matkustajia, mikä viivästytti saapumista perille. Myös reittien joustamattomuus hankaloitti arkea. Taksilla

piti aina kulkea suoraan paikasta A paikkaan B. Jos halusi poiketa vaikkapa kaupassa työpäivän jälkeen, se ei käytännössä onnistunut.

Eryteisesti lasten harrastuksiin kuljettaminen oli haastavaa, kun aikataulujen piti osua tarkasti kohdalleen.

Lopulta myönteinen päätös

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kokeilee parhaillaan leasing-automallia osana liikkumisen tukea yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa.

Huhtiniemen ensimmäinen leasing-autohakemus hylättiin, koska hänen kuljetuspalvelumatkojensa määrää oli lisätty. Huhtiniemi teki uuden hakemuksen ja perusteli tarvetta muuttuneella elämäntilanteellaan, johon kuuluivat työelämään paluu sekä aktiivinen perhearki. Lopulta päätös oli myönteinen.

Tällä hetkellä Huhtiniemen käytössä on farmarimallinen auto, jonka tavaratilaan mahtuu pyörätuoli. Auton valinnassa tärkeintä oli, että hän saa nostettua pyörätuolin autoon itse.

Leasing-sopimus kattaa auton, huollon ja vakuutukset, mutta käyttökulut, kuten polttoaineen ja huollon, Huhtiniemi maksaa itse. Ajokilometriin määrä on rajattu 20 000 kilometriin vuodessa, ja se riittää hyvin.

Auto on mahdollistanut myös spontaanimmän arjen.

Mauri Huhtiniemi on löytänyt pyörätuolikoripallosta uuden harrastuksen, ja tavoite on päästä EM-kilpailuihin.

Leasing-sopimus kattaa auton ja vakuutukset, mutta käyttökulut, kuten polttoaineen ja huollon, Huhtiniemi maksaa itse.

– Voin käydä nopeasti kaupassa ilman, että tarvitsee odottaa tunnin taksia tuulikaapissa. Pääsen myös mökille Mäntyharjulle ja tapaamaan kauempanakin asuvia sukulaisia.

Puolitoista vuotta sitten Mauri Huhtiniemi alkoi harrastaa pyörätuolikoripalloa. Laji on vienyt hänet

jo maajoukkueleiritykseen. Harjoituksia on eri puolilla Suomea, ja oma auto helpottaa kulkemista merkittävästi.

– Tavoitteena olisi päästä parin vuoden sisällä EM-kisoihin ulkomaille.

Autoon on asennettu käsihallinta-laitte, jonka avulla ajaminen onnistuu liikuntavammasta huolimatta. Ajokorttia varten Huhtiniemi suoritti uuden ajonäytön käsihallintalaitteella.

Uusi suunta elämässä

Mauri Huhtiniemen elämä muuttui 40-vuotiaana. Hän toimi poikansa jääkiekkjoukkueen apuvalmentajana ja loukkaantui jäällä treeneissä. Sen jälkeen hän alkoi saada vakavia neurologisia oireita, mutta kesti vielä pitkään, ennen kuin diagnoosi selvisi.

– Oli sairaalajaksoja ja monia tutkimuksia ja erilaisia diagnoosivaihtoehtoja. Lopulta syyksi selvisi harvinaisen verisuoniperäinen häiriö aivorungossa.

Tästä seurasi osittainen alaraaja-halvaus ja pitkä kuntoutusjakso. Sairaalassa vietetty aika oli raskasta, ja

epävarmuus tulevaisuudesta kalvoi mieltä. Kuntoutus osui kaiken lisäksi korona-aikaan, eikä läheisiä voinut tavata sairaalassa.

– Aluksi odotukset olivat korkealla, että toipuisin ennalleni. Myöhemmin tuli tieto, että joudun liikkumaan pyörätuolilla todennäköisesti pysyvästi.

Huhtiniemen mukaan leasing-auto sopii erityisesti henkilöille, joilla on paljon liikkumistarpeita. Kaikki eivät välttämättä tarvitse kuljetuspalveluiden rinnalle omaa autoa, mutta aktiivisessa arjessa se voi olla merkittävä helpotus.

– Jos pitää liikkua paljon, auto helpottaa elämää huomattavasti.

Ennen vammautumistaan Mauri Huhtiniemi teki pitkän työuran hitaajana. Vammautumisen jälkeen hän palasi samaan yritykseen toimisto- ja tuotantotehtäviin, mutta työt päättyivät myöhemmin muutosneuvottelujen seurauksena.

Tällä hetkellä hän opiskelee merkonomiksi ja on kiinnostunut teknisen myyjän työstä.

– Toivon, että työllistyisin. Ovia voi vielä aueta.

Kuka?

MAURI HUHTINIEMI

- › 46 vuotta, Lappeenranta
- › Opiskelija (Saimaan ammattiopisto Sampo, liiketoiminnan perustutkinto)
- › Perhe: kaksi aikuista lasta, kaksi kouluikäistä lasta
- › Harrastukset: pyörätuolikoripalloilu, mökkeily

Invalidiliitto kannustaa hyvinvointialueita kokeiluihin

VUODEN 2025 alussa voimaan tullut uusi vammaispalvelulaki korostaa yhdenvertaisuutta, itsenäistä elämää ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Käytännön toteutus on kuitenkin herättänyt kritiikkiä erityisesti kuljetuspalvelujen osalta. Monilla hyvinvointialueilla vammaiset ihmiset ovat kertoneet pitkistä odotusajoista ja vaikeuksista saada kyytiä arjen tarpeisiin. Tilanne vaihtelee alueittain, sillä lakia sovelletaan eri tavoin eri puolilla Suomea.

Invalidiliiton järjestöasiantuntija **Tiina Ihalaisen** mukaan liikkumisen tuki ei ole ylimääräinen etu, vaan edellytys itsenäiselle elämälle.

– Liikkumista tukevat palvelut mahdollistavat arjen sujuvuuden, työnteon, opiskelun ja sosiaalisen elämän. Ilman toimivaa liikkumisen tukea monen vammaisen ihmisen on käytännössä mahdotonta osallistua yhteiskuntaan yhdenvertaisesti.

Invalidiliitto esitti viime marraskuussa kannanotossaan useita ratkaisuja kuljetuspalvelujen ongelmiin. Yksi ehdotuksista oli leasing-auton hyödyntäminen osana liikkumisen tuen palveluja. Malli on parhaillaan kokeilussa Etelä-Karjalan hyvinvointialueella yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa.

Pilotti perustuu henkilökohtaisen budjetoinnin ajatukseen. Asiakkaalle voidaan järjestää käyttöön leasing-auto, jos se on kustannuksiltaan ja arjen toimivuuden kannalta järkevä vaihtoehto verrattuna muihin kuljetuspalveluihin. Kokeilussa tarkastellaan sekä kustannuksia että vaikutuksia asiakkaiden arkeen. Lisäksi käyttöön on otettu niin sanottu matkakukkarokko, joka antaa asiakkaalle joustavuutta liikkumisen suunnitteluun.

– Kyse on hyvin konkreettisista asioista, kuten mahdollisuudesta olla vanhempi muiden vanhempien joukossa, käydä lasten kanssa harrastuksissa tai hoitaa arjen asioita, Tiina Ihalainen sanoo.

Kokeilu on toistaiseksi ollut pienimuotoinen, eikä hakijoita ole ollut runsaasti. Tiina Ihalaisen mukaan tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö mallille olisi tarvetta. Hän toivoo, että hyvinvointialueet arvioisivat aktiivisesti erilaisia

vaihtoehtoja ja tarjoaisivat ratkaisuja yksilöllisiin tilanteisiin.

– Uusi vammaispalvelulaki antaa tähän mahdollisuuden, sillä se korostaa palveluiden kokonaisvaltaista arviointia ja yksilöllisten tarpeiden mukaisia palveluita. Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa eri tavoin, kunhan lopputulos edistää henkilön itsenäistä elämää ja osallisuutta.

Tiina Ihalaisen mukaan ihmisiä ja heidän arkeaan pitää ajatella kokonaisuutena.

– Vammaispalvelujen tarkoitus on tukea mahdollisimman itsenäistä elämää, ei ainoastaan vastata yksittäisiin kuljetustarpeisiin.

Liikkumista tukevien palveluiden toimivuudella on erityinen merkitys alueilla, joilla julkinen liikenne on rajallista. Pienemmällä paikkakunnilla vaihtoehtoja voi olla vähän, mikä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan työn, harrastusten ja sosiaalisen elämän suhteen.

Esimerkiksi liikunta ja kuntouttava harrastustoiminta voivat olla keskeisiä fyysisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

Invalidiliitto toivoo, että leasing-auton kaltaisia ratkaisuja kokeiltaisiin laajemmin eri puolilla Suomea. Tarkoituksena on löytää kustannustehokkaita malleja, jotka samalla parantavat palvelujen laatua ja käyttäjien arkea.

– Liikkumisen tuki purkaa yhteiskunnan esteellisyyttä. Kun ihminen pääsee liikkumaan turvallisesti ja joustavasti, hänen mahdollisuutensa opiskella, käydä töissä ja osallistua yhteiskuntaan paranevat merkittävästi, Tiina Ihalainen sanoo. ●

Liikkumisen tuki ei ole ylimääräinen etu, vaan edellytys itsenäiselle elämälle.

Miten liikkumisen tuki varmistetaan?

Uuden vammaispalvelulain voimaantulon jälkeen kuljetuspalveluiden puutteita on kritisoitu paljon. Kysyimme sosiaali- ja terveysministeriöstä, miten he näkevät lain hengen, ja otetaanko vammaisten henkilöiden yksilölliset tarpeet riittävästi huomioon.

Invalidiliitto julkaisi marraskuussa 2025 kannanoton, jossa se kuvaa puutteita kuljetuspalveluissa. Sen mukaan liikkumisen vapaus ei toteudu. Asiakkaat odottavat kyytejä kohtuuttoman kauan, kyytejä jää saamatta ja palvelun saatavuus on heikentynyt etenkin haja-asutusalueilla.

Liiton mukaan matkustusalueet rajautuvat usein omaan kuntaan, vapaa-ajan matkoja myönnetään niukasti ja kuljettajien osaamisessa on puutteita. Turvattomuus, syrjintä ja epäselvät ohjeet horjuttavat luottamusta.

Invalidiliitto perää yksilöllisempiä ratkaisuja, kuljettajien parempaa osaamista ja vammaisneuvostojen osallistamista palvelujen valmisteluun, arviointiin ja kehittämiseen YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti.

Laki lisää joustoa

Miten uusi laki varmistaa, ettei liikkumisen tuki jää pelkäksi ”logistiseksi suoritteeksi”, vaan mahdollistaa aidon osallistumisen yhteiskuntaan?

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) erityisasiantuntija **Kaarina Tuokko** toteaa, että vammaispal-

velulain mukaan liikkumisen tukea on järjestettävä muun muassa tavanomaisen elämän matkoihin, joihin on oikeus saada vähintään 18 yhden-suuntaista matkaa kuukaudessa.

– Tavanomaisen elämän matkoja ovat lain esitöiden mukaan muun muassa harrastuksiin, sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyvät matkat.

– Liikkumisen tuen toteuttamistapoja on lainsäädännön tasolla muutettu joustavammiksi ottamalla käyttöön mahdollisuus esimerkiksi matkabudjettiin ja matkojen vapaampaan jaksottamiseen. Se antaa käyttäjälle enemmän hallintaa palvelun käytöstä. Lainsäädäntöön on lisäksi tarkennettu oikeus tehdä matkan aikana kohtuullinen pysähdys tai poikkeama asiointia varten.

Yksilöllisyys puntarissa

Mikä on STM:n näkemys siitä, toteutuuko vammaisyleissopimuksen mukainen yksilöllinen tarve riittävästi nykyisissä kilpailutusmalleissa?

Vammaispalveluja koskeva uusi lainsäädäntö on tullut voimaan

GETTY IMAGES

Aina kuljetuspalvelut eivät suju yhtä hyvin kuin kuvassa. Invalidiliiton osallisuusbarometrin mukaan puutteita on esimerkiksi kuljettajien avustamistaidoissa.

Liikkumisen tukea on järjestettävä tavanomaisen elämän matkoihin.

1.1.2025 ja siihen sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika, joka päättyy vuoden 2027 lopussa. Siirtymäajan tarkoitus on mahdollistaa toimeenpääntö ja uusien toimintamallien juurruttaminen, myös hanketyön avulla.

Tuokon mukaan uudessa lainsäädännössä on otettu laajasti huomioon YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteet sekä moderni näkemys vammaan ja ympäristön yhteisvaikutuksesta.

Tuokko toteaa myös, että palvelujen hankinnassa ja kilpailuttamisessa on tehty pitkäjänteistä kehittämistyötä.

Osaava kuljettaja on osa palvelua

Moni kokee turvattomuutta, jos kuljettaja ei tunne apuvälineiden kiinnitystä tai avustamisen tarvetta. Miten uusi laki määrittelee kuljettajan osaamisvaatimukset ja vastuun ovelta ovelle -ketjussa?

Tuokon mukaan kysymys kuljettajien osaamisvaatimuksista kuuluu suurelta osin liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle, mutta ministeriöiden ja muun kentän kanssa tehdään yhteistyötä.

– Vammaispalvelujen näkökulmasta on todettavissa, että tässäkin on huolehdittava lainsäädännön hengen eli lain tarkoituksen toteutumisesta sekä liikkumisen tuen sääntelyn toteutumisesta. Liikkumisen tuen kokonaisuuden on tar-

”Yksilöllistä tilannetta ei katsottu”

Tuula Nyberg kertoo, että hänellä on käytössään vuosimatkaliikennettä, 216 matkaa vuodessa. Jyväskyläläisellä Nybergillä on synnynnäinen ja etenevä luuston kasvuhäiriö, diastrofia. Hän työskentelee lasten ja kehitysvammaisten ihmisten ohjaajana.

– Voin käyttää tuon annetun matkamäärän siis vuoden aikana. Itse liikun taksilla enimmäkseen talviaikana, ja erikseen sitten haen työmatkat. Matkan pituutta on rajattu lähikuntaan Jämsään, jotta voin siellä vieraila sukulaisissa.

Kunnan raja on tuonut Nybergin arkeen haasteita.

– Aiemmin pääsin muihinkin lähikuntiin matkustamaan ilman, että minun piti erikseen hakea lupaa.

Nybergin on ennakoitava tarkasti menojaan, jos tiedossa on esimerkiksi meno konserttiin lähikuntaan.

– Siitä on laitettava hakemus hyvissä ajoin, 2–3 kuukautta aiemmin, jotta voin varmistaa, että pääsen paikalle.

Ennakointi ei automaattisesti tarkoita myönteistä päätöstä, mistä syystä esimerkiksi tapahtumalippuja ei voi ostaa ennakoon.

– Päätöstä ei voi tietää etukäteen. Kun päätös tulee, liput ovat voineet jo mennä haluamaani konserttiin. Eli vapaus liikkua on tehty hankalammaksi rajaamalla matkustusalueita.

Nyberg kertoo, että nykyiset säännökset sallivat matkan varrella vain niin kutsutun kohtuullisen pysähdyksen, joka on kestoltaan enintään 10 minuuttia. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi apteekissa asiointi on mahdollista vain, jos se sijaitsee suoran reitin varrella, eikä vaadi poikkeamaa reitiltä.

Käytännössä kymmenen minuutin aikaraja on kuitenkin riskialttis: jos apteekissa on jonoa ja aikaraja ylittyy, matkan jatkuminen tai korvattavuus voi vaarantua.

Fyysinen turvallisuus vaatii yksilöllistä huomiointia

– Yksilöllisen tarpeen huomioiminen taksissa ei ole kohdallani toiminut, koska lyhytkasvuisuuden vuoksi en pääse ilman apuvälinettä autoon. Tarvitsen siis korokkeen, että autoon meneminen on turvallista. Minun jalkani ei nouse niin ylös, että saisin jalan autoon ja yhtä aikaa ponnistettua voimilla sinne.

Ennen lakimuutosta Nybergillä oli käytössään tuttu taksi, jossa oli valmiina koroke autoon pääsemistä helpottamaan. Nykyisin Nyberg saa kuljetuksiaan varten esteettömän auton, joka silti tuo omat ongelmansa.

– Tämäkin muutos on tuonut kroppaani lisäkipuja, kun joudun kiipeämään heikoilla voimillani autoon. Osa kuljettajista ei auta, vaikka heillä se velvollisuus onkin. Ja vaikka auttaisi, niin auton penkit voivat olla sellaiset, ettei lyhytkasvuisuuteni vuoksi ole turvallista istua. Esimerkiksi jarrutustilanteissa en saa mistään kunnolla kiinni, ja voin pudota tai valua alas penkistä.

Nyberg kertoo hakeneensa vakiotaksioikeutta mutta saaneensa siitä kielteisen päätöksen.

– Arvioitiin, että liikkumisen tuen myöntäminen hakijalle ilman vakiotaksioikeutta ei estä liikkumisen tukipalvelun käyttöä. Tilanteessa arvioitiin, että hakijalle on myönnetty kohtuulliset kuljetuspalvelut. Ei katsottu kokonaisuutta ja yksilöllisesti tilannetta, Nyberg sanoo.

– Lisäksi hain vakiotaksioikeutta työmatkoille. Teen aamuisin työtä erityislasten parissa, josta ei voi myöhästyä. En saanut oikeutta. Helmikuun aikana jouduin useasti jännittämään, tuleeko taksi ollenkaan, ja jos tulee, myöhästyinkö. Kerran kyydissä oli myös parit, jotka eivät olleet mitenkään kiinni, vaan seilasivat siinä käytävällä. Useasta kyydistä olen joutunut antamaan palautetta.

TUULA NYBERGIN ALBUMI

Tuula Nyberg kertoo, että kun sopivaa koroketta ei ole ja kuljettajan apu puuttuu, autoon nouseminen muuttuu.

Ennen lakimuutosta Nybergillä oli käytössään tuttu taksi, jossa oli valmiina koroke autoon pääsemistä helpottamaan.

**Vapaus liikkua on tehty hankalammaksi rajaamalla matkustus-
aluetta.**

Toimiva kuljetuspalvelu ei ole vain matka paikasta A paikkaan B. Se on avain itsenäiseen elämään ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen.

koitus olla yksilöllinen palvelukokonaisuus kunkin tarpeisiin eri tavalla vastaten. Tältä osin myös kuljetamiseen ja kuljettajan toimintaan liittyvät seikat ovat kiinteässä yhteydessä taustalla olevan palvelun toteutumiseen.

Tuokon viesti on, että pelkkä järjestelmän toimivuus ei riitä, vaan käytännön toteutuksen on vastattava asiakkaan yksilöllisiä tarpeita.

Missä kulkee raja?

Matkojen yhdistely eli ketjuttaminen aiheuttaa usein kohtuuttomia odotusaikoja. Missä kulkee lain mukaan raja: milloin säästötavoite muuttuu asiakkaan oikeusturvan vaarantumiseksi?

Tuokon mukaan lainsäädäntö lähtee asiakkaasta ja hänen tarpeisiinsa vastaavista palveluista. Vammaispalvelulain tarkoituksena 1 § periaatteet on otettava huomioon toimeenpanossa, ja ratkaisevaa on asiakkaan yksilöllisen tilanteen arviointi.

– Palveluja toteutettaessa on luonnollisesti otettava huomioon vallitsevat olosuhteet, mutta koska palvelut on muotoiltu hyvin yksilöllisesti, ei voi määrittellä yksiselitteistä rajaa tai kategorioita.

Ohjaus ja hankkeet tukena

Hyvinvointialueilla on kova paine säästää. Miten STM varmistaa, etteivät alueet tee lainvastaisia soveltamisohjeita, kuten tiukempia kriteerejä kuin laki sallii, taloussyistä?

– Uuden lain toimeenpanon tuki on tämän ja seuraavien vuosien tärkeä painopiste. Olemme antaneet koulutusta uuden lain mukaisista palveluista sekä lain soveltamisalasta, Tuokko sanoo.

Tuokon mukaan ministeriö antaa jatkossakin ohjausta ajankohtaisissa soveltamiskysymyksissä eri tavoin, esimerkiksi THL:n ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n tilaisuuksissa.

– Teemme lisäksi viranomaisyhteistyötä esimerkiksi THL:n ja valvontaviranomaisten kanssa toimeenpanon yhtenäisyyden varmistamiseksi. STM on käynnistänyt tavoitteiden toteutumista seuraavan hankkeen, jota THL toteuttaa vuoteen 2027 asti.

– Lisäksi STM ohjaa ESR+-rahoitteisia hankkeita, joissa kehitetään uuden vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja liikkumisen tuen toimintamalleja.

STM:n mukaan hankekokonaisuuksien tavoitteena on tukea toimeenpanoa ja siirtää painopistettä järjestelmäkeskeisyydestä yksilöllisiin tarpeisiin.

Pelkkä järjestelmän toimivuus ei riitä.

Ministeriö ei ota kantaa palvelupäätöksiin

Tuokko muistuttaa, että kaikille hyvinvointialueille tarkoitettujen ohjauksen ja tuen lisäksi ministeriöllä on mahdollisuus nostaa ajankohtaisia teemoja keskusteluun yksittäisten alueiden kanssa esimerkiksi vuosittain ministeriöiden ja hyvinvointialueiden välisten neuvottelujen kautta.

– Ministeriön tehtävänä on valmistella hallinnonalansa lainsäädäntö. Ministeriö ohjaa sen toteutumista sekä johtaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä ja toimintapolitiikkaa. Ministeriö ei kuitenkaan pysty ottamaan kantaa yksittäisiin palvelupäätöksiin. Viime kädessä tuomioistuimien ratkaisee vallan kolmijaon mukaisesti lainsäädännön oikeaa soveltamista koskevat kysymykset.

Tuokko toteaa, että aiempi kilpailuttamisen koulutuskierron ja opas ovat tukeneet myös lainvalmistelua, ja niiden periaatteet ovat osa lainsäädännön henkeä.

Tuokko korostaa, että kilpailuttamista tai hankintaa koskevat säännökset sinänsä eivät ole muuttuneet.

– Ne mahdollistavat nykyisessä muodossaan hyvän ja toimivan hankintaprosessin, kun niitä sovelletaan oikealla tavalla. Kilpailutusmenettelyn painotukset ovat oma kokonaisuutensa, jossa kukin hankkija tekee omat ratkaisunsa, mutta ratkaisu ja tehtävä on luonnollisesti otettava huomioon kunkin substanssilainsäädännön asettamat tavoitteet ja velvoitteet. ●

Osallisuusbarometri selvitti kokemuksia kuljetuksista

Invalidiliiton osallisuusbarometri on tutkimus, joka selvittää fyysisesti vammaisten ja toimintarajoitteisten ihmisten kokemuksia osallisuudesta, hyvinvoinnista ja arjen sujuvuudesta Suomessa. Se toteutetaan joka toinen vuosi.

Tässä on poimintoja barometrin tuloksista liittyen liikkumisen tuen palveluihin. Osallisuusbarometrin 2025 varsinainen laaja raportti julkaistaan kokonaisuudessaan 10. kesäkuuta 2026.

Vastaajamäärä: Osallisuusbarometriin 2025 vastasi yhteensä noin 1 624 henkilöä; liikkumisen tuen palveluja ilmoitti käyttäneensä 735 henkilöä (46 %).

Matkojen riittävyys: 35 % palveluja käyttävistä koki, ettei saa riittävästi kuljetuspalvelumatkoja.

Viiveet ja tilauksen saavutettavuus: Yleisiä olivat taksin myöhästyminen (46 %), pitkä odotusaika taksikeskukseen soittaessa (40 %) ja pitkä odotus taksin saapumiseen (37 %); 33 % kertoi tilanteista, joissa taksi ei saapunut lainkaan.

Kohtaaminen, osaaminen ja turvallisuus: Haasteita rapor-

toitiin muun muassa kuljettajien puutteellisesta paikallistuntemuksesta (30 %), kielitaidosta (30 %), huonosta asenteesta (30 %) ja puutteellisesta avustustaidosta (26 %). Epäasiallista käytöstä tai häirintää oli kohdannut 11 % vastaajista.

Matkojen yhdistely: 50 %:lla käyttäjistä oli kokemusta yhdistelystä; ongelmina korostuivat matka-aikojen piteneminen, myöhästely ja ennakoinnin puute.

Liikkumisalueen kaventuminen (uusi laki): Uuden vammais- palvelulain mukaisia palveluja käyttävistä 35 % koki liikkumisalueen kaventuneen aiempaan verrattuna.

Kustannukset: Omavastuusuuden suuruus oli haaste 12 prosentille vastaajista ja taksin tilauksen korkea hinta 9 prosentille vastaajista.

35 %

ei saa riittävästi kuljetuspalvelumatkoja

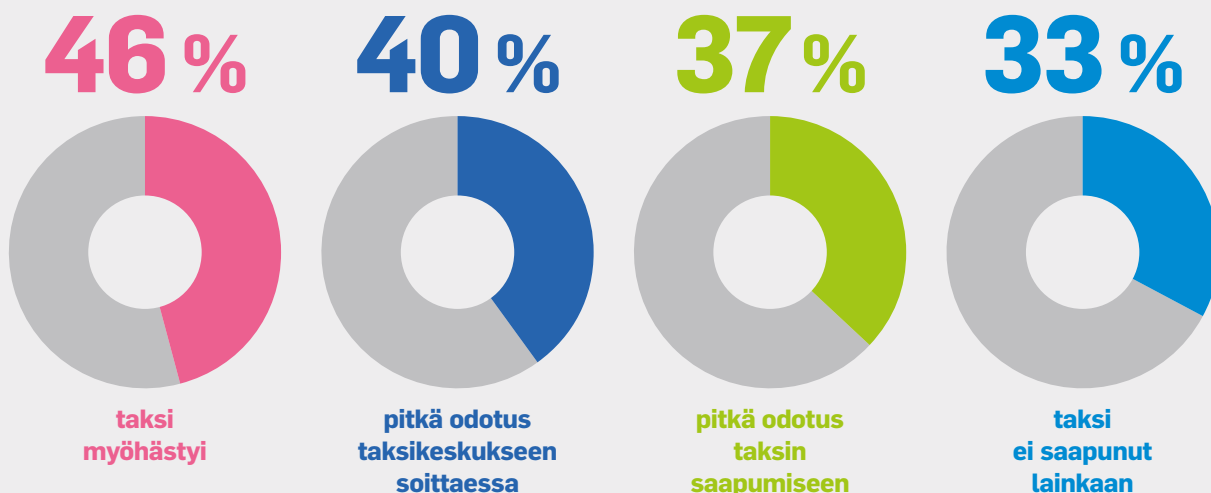
Kuljetuskustannusten haasteet vastaajille

12 %

omavastuusuuden suuruus

9 %

taksin tilauksen korkea hinta

Kuka pääsee robottibussin kyytiin?

Autonomisen liikenteen kokeilut, kuten robottibussit, yleistyvät. Esteettömyys pitää huomioida jo suunnitteluvaiheessa, jotta robottibusseja voivat käyttää myös liikuntavammaiset henkilöt, sanoo autonomisen liikenteen asiantuntija Mika Kulmala.

Tampereella on edetty robottibussien testivaiheesta kaupalliseen koeliikenteeseen. Kaupunki sai myös kansainvälisen älyliikenne-

palkinnon robottibussikokeilustaan ITS World Congressissa Atlantassa. Lintuhytin ja Hervantajärven pysäkeiltä on voinut nousta robottibussin kyytiin marraskuusta 2025 lähtien. Robottibussiliikennöinti aikatauluineen ja matkalippuineen ovat osa Tampereen Nysse-joukkoliikennejärjestelmää.

Tampereen EU-rahoitteisen hankkeen ensimmäisessä testausvaiheessa arvioitiin myös robottibussin esteettömyyttä.

Palautetta annettiin siitä, että pyörätuoli ja muut apuvälineet tarvitsevat riittävästi tilaa. Myös suuria ikkunoita pidettiin tärkeinä: pyörätuolin käyttäjän pitää pystyä näkemään ulos bussin ikkunoista.

Tällä hetkellä Hervantajärven ja Lintuhytin väliä liikennöivä pieni robottibussi ei ole sama, jolla liikennöitiin ensimmäisessä testausvaiheessa.

Turvakuljettaja valvoo

Tampereella liikennöivässä robottibussissa matkustaa turvakuljettaja, joka valvoo bussin turvallista toimintaa. Itse ajaminen tapahtuu automaattisesti.

– Jos robottibussi kohtaa ennalta arvaamattoman liikennetilanteen, jota se ei pysty käsittelemään, turvakuljettaja voi ottaa ohjat käsiinsä. Turvakuljettaja voi toimia tarvittaessa myös ajoneuvossa olevan vammaisen ihmisen avustajana, **Mika Kulmala** sanoo.

Kulmala toimi Tampereen robottibussiliikenteen testausvaiheessa vuosina 2021–2024. Nyt hän on johtava asiantuntija maailman johtaviin älyliikenteen asiantuntijapalveluyrityksiin kuuluvassa WSP Finland Oyj:n Tampereen toimistossa.

Vaiheittain etenevässä kokeilussa tavoitteena on siirtyä kokonaan etävalvottuun ja täysin autonomiseen ajoon.

Vaikka turvakuljettajat poistuisivatkin robottibusseista, ihmistä tarvitaan kuitenkin jatkossakin valvomaan toimintaa.

Tampereella tällä hetkellä liikennöivään robottibussiin on helppo nousta rollaattorin kanssa, koska se on rakenteeltaan matala. Pyörätuolilla kyytiin ei pääse. – Meillä on harkinnassa myös bussi, jossa olisi pyörätuolipaikka, robottibussipalvelun Tampereen Nysse-joukkoliikenneyksikölle tarjoavan Remoted Oy:n Eeva Kangasniemi sanoo.

Robottiliikenne yleisty maailmalla

MAAILMALLA robottibussit ja robottitaksit yleistyvät vauhdilla. Kulmala kertoo itsekin olleensa automaattitaksin kyydissä Atlantassa Yhdysvalloissa.

– Robottitaksi toimi todella hyvin ja ajoi Atlantan keskustan läpi ilman mitään ongelmia. Yhdysvalloissa robottitakseja on useammassa kaupungeissa ja nyt ne ovat tulossa Eurooppaan. Myös Kiinassa on sekä valmistusta että operointia. Ilman kuljettajaa toimivia takseja on tulossa myös Lontoon.

Älyliikenteen asiantuntija Mika Kulmala ei lähde arvioimaan, koska autonomisen liikenteen ja robottibussien käyttö voisivat yleistyä Suomesakin laajemmin.

– Nyt on ensimmäinen kaupallinen koeliikenne käynnissä Tampereella. Turvakuljettaja on vielä ajoneuvossa, mutta nykyisen projektin aikana pyritään ajamaan myös ilman turvakuljettajaa. Ollaan siis hyvin lähellä tuotantokäyttöä. Autonomisen joukkoliikenteen laajemmän käytön yleistymisen on kiinni siitä, kuinka palvelun laatu ja hinta vertautuvat muihin vaihtoehtoihin, Kulmala sanoo.

Remotedin robottibusseilla on osana EU-projektia ajettu testikyytejä Kuopion, Lempäälän ja Tampereen lisäksi myös Liettuan Vilnassa.

– Lempäälässä on testattu isompaakin, 25-istumapaikkaista robottibussia. Testijaksot ovat kuitenkin olleet lyhyitä ja ilmaisia sekä tutkimuspainotteisia. Uskon, että Suomesakin on jo ensi vuonna robottibusseja kaupallisessa käytössä muuallakin kuin Tampereella, Kangasniemi sanoo.

Kulmala uskoo, että pitkällä aikavälillä autonominen liikenne on liikuntarajoitteistenkin kannalta enemmän mahdollisuus kuin ylittämätön haaste.

– Tärkeää on myös tieto esteettömyystilanteesta koko matkaketjun osalta: luottamus siihen, että avun saa ongelmatilanteessa pyydettyä, Kulmala korostaa.

Lahdessa Wanha Herra-senioritalojen asukkaat testasivat syksyllä 2023 puolen vuoden ajan robottibussia, joka kulki Lahden keskustaan eri palvelupisteisiin ja takaisin.

Tampereella robottibussi ajaa tällä hetkellä reittiä Hervantajärven ja Lintuhytin välillä. Mika Kulmala arvioi, että robottibusseja voi olla kaupallisessa käytössä Suomessa jo ensi vuonna muuallakin kuin Tampereella.

– Yksi ihminen voi valvoa etäope-
rintikeskuksesta käsin useamman
bussin kulkua. Kustannussäästö on
tuntuva, kun ajoneuvojen tuotanto-
määrät kasvavat ja niiden hinta las-
kee. Tämä taas voi tietää matkusta-
misen hintojen laskua tai parempaa
palvelua. Robottibusseja tarvitaan,
koska bussinkuljettajia ei ole tulevai-
suudessa tarpeeksi. Joissakin maissa
tämä on haaste jo nyt, Kulmala sanoo.

Pysäkit avainasemassa

Robottibussit havaitsevat kyytiin
tulijat kameroilla, tutkilla ja lasers-
kannauksen avulla. Laserskannaus
hyödyntää niin sanottua lidar-tek-
nologiaa.

Auto lähtee pysäkiltä, kun oven
alue on vapaa ja pysäkkitoiminnot
on tehty.

– Etukäteen tehdyistä aikatauluis-
ta huolimatta robottibussi ei jätä lii-
kuntarajoitteista matkustajaa laitu-
rille. Autoja valvotaan tulevaisuudes-
sakin etänä operointikeskuksesta ja
busseissa on kamerat sisällä ja ulko-
na. Jos etävalvomossa huomataan,
että pyörätuoliasiakas on pyrkimäs-
sä kyytiin, etäoperaattori pystyy vai-

kuttamaan tilanteeseen, vakuuttaa
Eeva Kangasniemi.

Kangasniemi on liiketoiminnan
kehittäjä Remoted Oy:ssä, joka tar-
joaa robottibussipalveluja Tampereen
Nysse-joukkoliikenneyksikölle.

Jos bussi on täynnä, sekin ilmoite-
taan kyytiin tulijoille. Sääntönä on, et-
tä Remotedin robottibusseissa kaik-
kien pitää istua, eli seisomapaikko-
ja ei ole.

Tampereella tällä hetkellä säännöl-
lisesti liikennöivään robottibussiin on
helppo nousta, koska se on rakenteel-
taan matala.

Nykyisellä Lintuhytti-Hervantajär-
ven reitillä robottibussin lähtöpaikka
ei ole ratikkapysäkillä, vaan ratikka-
kiskojen läheisyydessä bussipysäkillä.

– Paikkaa tullaan todennäköises-
ti siirtämään. Jos mahdollista, py-
säkkiä tullaan korottamaan siten, et-
tä siitä olisi pyörätuolimatkustajan-
kin helpompi nousta kyytiin, jos bus-
sissa vain on paikka tuolille, Kangas-
niemi sanoo.

Ei pääsyä pyörätuolilla

Kangasniemen mukaan pienemmät
robottibussit sopivat hyvin vaikkapa

rollaattoria tai kävelykeppiä käyt-
täville ihmisille. Bussissa on myös
ramppi.

– Olemme miettineet sellaisen bus-
sin hankkimista, jossa olisi myös pyörä-
tuolipaikka. Haasteena on kuitenkin se,
että pyörätuolipaikka vähentää muiden
istumapaikkojen määrää, Kangasniemi
sanoo.

Tampereen nykyisillä bussipy-
säkeillä kynnykset voivat vaihdella.
Vaikka bussin lattia olisi alhaalla, py-
säkkien reunojen korkeuserot tai tal-
ven lumiset olosuhteet voivat vaikut-
taa siihen, kuinka tasaisesti bussiin
pääsee kadulta.

Kulmala myöntää, että täysin es-
teettömiä kaikista robottibusseista
tuskin saadaan.

– Ajoneuvon ei tarvitse yksin kaik-
kea tehdä: riittää, kun pysäkki ja ajo-
neuvo toimivat keskenään esteettö-
mästi, Kulmala painottaa.

– Varmasti ajoneuvon koko luo-
tietyt rajoitteet liikuntavammais-
ten näkökulmasta. Suomen olosuh-
teet eivät helpota tilannetta, perin-
teiset ratkaisut esimerkiksi ramppei-
neen saattavat olla haastavia, Kulma-
la arvelee. ●

Täl ja tois puual jokka, esteettömästi

Turun kaupungin esteettömyyskoordinaattori Jyri Kuparisella riittää työsarkaa, kun kaupunki kasvaa voimakkaasti.

Turun Tuomiokirkko on mennyt remonttiin. Yli 700 vuotta vanhan kansallispyhäkön talotekniikka uusitaan, ja isossa urakassa kiinnitetään huomiota myös esteettömyyteen.

– Esteettömästä sisäänkäynnistä tehdään toimivampi. Sivuoven luiskaa parannetaan. Suunnitteilla on uusi esteetön wc, ja myös muita tiloja pyritään saamaan esteettömämmiksi mahdollisuuksien mukaan, Turun kaupungin esteettömyyskoordinaattori **Jyri Kuparinen** kertoo.

Kun rakennuskanta on vanhaa, kuten Turussa usein, esteettömyyden edistäminen ei ole aivan yksinkertaista. Vaikka museolaki ja suojelumääräykset antaisivat myöten, tielle voi tulla vaadittavien muutosten kohtuuton hinta.

– Pienilläkin muutoksilla voi olla kuitenkin käyttäjille suuri merkitys, Kuparinen muistuttaa.

Turussa rakennetaan tietenkin myös koko ajan uutta, jolloin esteettömyyttä on helpompaa toteuttaa.

– Tällöin kannattaa tehdä kerralla kunnolla ja vähintään esteettömyysasetuksen määrittelemällä tavalla.

Tietoa ja asennetta

Kuparisen tehtävänä on valvoa, että Turussa ja sen lähialueen kuudessa sopimuskunnassa huomioidaan esteettömyyslain ja

Turun oman esteettömyysohjeistuksen mukaisesti. Hän osallistuu erilaisiin suunnittelupalaveriin, neuvoo ja ohjaa, seuraa lakien toteutumista, konsultoi sekä tekee esteettömyystarkastuksia.

Esteettömyysasetus koskee kohteita, joihin tarvitaan raken-

tamislupa eli uusia rakennuksia ja rakentamisluvan vaatimia muutoksia ja korjaustöitä. Sen piiriin kuuluvat julkiset tilat, liikehuoneistot ja

”
**Pienilläkin
muutoksilla
voi olla
käyttäjille
suuri merkitys.**

ILARI VÄLIMÄKI

Jyri Kuparinen tekee työssään esimerkiksi esteettömyystarkastuksia.

taloyhtiöiden yhteistilat, mutta eivät yksityisasunnot.

– Turussa suunnittelun käytännön apuvälineenä on kokoamamme esteettömyysohjeistus, jossa on hyvin yksityiskohtaisia ohjeita ja piirustuksia. Olen kuullut, että sitä on käytetty Varsinais-Suomen ulkopuolellakin.

Kovin monessa kaupungissa ei vielä ole esteettömyyskoordinaattoria.

– Työsarkkaa on paljon. Mutta esteettömyysajattelussa mennään koko ajan eteenpäin. Oleellista on oikea asenne, ja että tarjolla on tietoa.

Kokemusasiantuntijoista on paljon apua

Kuparinen on toiminut esteettömyyskoordinaattorina vuodesta 2018. Hän koulutukseltaan kaluste-suunnittelija, sisustusarkkitehti, palvelumuotoilija ja ammatillinen opettaja.

– Työssä on hyvä, että osaa esimerkiksi lukea piirustuksia, opettaa ja olla äänessä ja sosiaalinen.

Hän toimii esittelijänä lakisääteissä Turun vammaisneuvostossa. Tärkeisiin yhteistyökumppaneihin kuuluu myös vapaaehtoisista koostuva esteettömyysraati.

– Kokemusasiantuntijoista on valtavasti apua. Opin heidän avullaan koko ajan uutta.

Kuparisella on erilaisia apuvälineitä, esimerkiksi pyörätuoli ja niin sanottuja haittalaseja, joiden avulla voi havainnollistaa esteettömyysaasteita.

– Pystyn osoittamaan pyörätuolin avulla konkreettisesti esteellisyyden, jos vaikkapa luiska on liian kapea tai jyrkkä tai käsihohteet alkavat liian myöhään.

Hän toivoo, että pystyisi tulevaisuudessa kouluttamaan suunnittelijoita yhä enemmän yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa.

– Nuori terve ihminen ei tule välttämättä ajatelleksikaan sitä, kuin-

ka paljon erilaiset ratkaisut – vaikkapa se että wc-tiloissa on riittävästi vapaata tilaa – voivat edistää esteettömyyttä ja arkea. Kokemusasiantuntijoilla on tärkeä rooli tuoda esille tekijät, jotka vaikuttavat oikeasti toimivaan käyttöön. 'Pelkät' laitteet eivät tue aina täysimääräisesti oikeaa tilannetta ja käyttöä.

Esteettömästi eteenpäin

Kuparista työllistävät myös Turun suuret rakennushankkeet, esi-

merkiksi suuri Kupittaaan Kansii-infrastruktuurihanke, joka yhdistää Helsinginkadun ja junaradan päällä Kupittaaan ja Itäharjun kaupunginosat. Tulevaisuudessa Turun linnan kupeeseen ryhtytään rakentamaan myös kokonaisuutta Linnanniemi-nimistä kaupunginosaa.

Haastatteluhetkellä kevään korvalla kaupunkilaisia puhuttaa toukokuussa tehtävä suuri päätös: rakennetaanko Turkuun raitiotie

Turun tuomiokirkon isossa remontiurakassa huomioidaan myös esteettömyys.

ILARI VÄLIMÄKI

Työsarkaa on paljon.

Esteettömyys Turun maamerkeissä

Syksyllä valmistuvan uuden **musiikkitalo Fuuga** sisäreitit ovat selkeitä ja väljiä. Tilojen hahmottamista tuetaan visuaalisilla ja taktiillisilla keinoilla. Kuparinen kertoo, että vaikka kohde ja sen sijainti on haastava, esteettömyysyhteistyö suunnittelijan kanssa on toiminut todella hyvin.

KULTTURIPRANTIA OY

Musiikkitalo Fuuga valmistuu syksyllä.

Turun jokiranta ei ole ihmisvilinässään esteetön. Viime vuosina tilanne on hieman parantunut uusien erillisten pyöräteiden ansiosta. Mutta miten voitaisiin toteuttaa oikeasti toimivat luiskat ravintola- ja museolaivoille, kun joen pinta nousee ja laskee koko ajan?

VISIT TURKU ARCHIPELAGO

Turun jokirannan esteettömyyttä on parannettu.

Turun kauppatorin laatat irtoilevat ja aiheuttavat kompastumisia. "Voi ei, tuota en haluaisi kommentoida. Se rakennushanke ei ole mennyt oikein putkeen", Kuparinen toteaa.

NIKO KOTIRANTA

Turun kauppatorilla on ongelmia irtoilevien laattojen kanssa.

vai hankitaanko runkolinjoille pitkiä superbusseja.

– Sen mukaan mennään, mitä päätetään. Esteettömyyskoordinaattorina otan sitten tarkemmassa suunnittelussa paremmin kantaa esimerkiksi raitiotien pysäkkeihin, niille johtaviin reitteihin sekä valaistukseen; samantyylliset asiat painottuvat myös mahdollisen superbussin kohdalla. Raitioiteistä esteettömyyskokemuksia on jo muista kaupungeista, superbusseista vähäisemmin, Kuparinen miettii. ●

Esteetön Vihti

Tekoja, ei nyökyttelyä

Esteetön Vihti -hankkeen tavoitteena on kunta, jossa jokainen voi osallistua, liikkua, asioida ja harrastaa sujuvasti.

Teksti Mariaana Nelimarkka **Kuvat** Pyry Kortelainen **Kuvien omistaja** Esteetön Vihti

Jotta sujuva elämä on mahdollista kaikille, tilojen ja palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa ei saisi olla rajoittavia tekijöitä – oli kyse sitten pyörätuolista, aistiylherkkyydestä tai näkemisestä. Kaikkea ei saada esteettömäksi, mutta autamme siinä, mitä voidaan tehdä, Esteetön Vihti hanketta vetävä **Mika Kaartinen** kuvailee.

Hanke sai alkunsa kevään 2025 vaalikeskusteluista.

– Vaalien aikaan käynnistyi keskustelu siitä, onko Vihti esteetön. Tunnistimme kiinnostuksen lähteä viemään esteettömyyteen liittyviä kysymyksiä yhdessä eteenpäin, Kaartinen kertoo.

Vammaisneuvostossa toimivien yhdistysten aktiivit ryhtyivät hommiin ja pamauttivat hankkeen käyntiin Nummela-päivässä toukokuussa 2025.

Ymmärrystä esteettömyydestä

Hankkeessa on tehty esteettömyyskarttoituksia ja järjestetty koulutuksia.

Tietoisuuden lisäämisen ohella on laadittu esteettömyyskuvauksia, ja ideoita saavutettavuuden parantamiseksi on kerätty niin idealaatikoiden kuin sähköisen kyselynkin avulla. Lisäksi hanke on koonnut yhteen esteettömiä harrastusmahdollisuuksia Vihdin ja Karkkilan alueelta.

– Olemme pystyneet auttamaan uusia toimijoita luomaan harrastustoimintaa meidän porukoillemme. Erityisen iloinen -teatteriryhmä käynnisti toimintansa syksyllä ja tekee elokuvan, joka saa ensi-iltansa kesäkuussa, Kaartinen kertoo.

Onnistunut tapahtuma oli myös keskusteluilta, jossa oli puhujana **Johanna Hätönen** Invalidiliitosta. Paneelikeskustelussa kokemuksia vihtiläisten kanssa vaihtoivat helsinkiläiset ja karkkilalaiset esteettömyysasiantuntijat.

Emme tee korjaustoimia vaan toimimme kokemusasiantuntijaverkostona. Jaamme vinkkejä, mitä esteettömyys tarkoittaa arjessa ja miten se konkretisoituu.

Aktiivinen vammaisneuvosto

Vaikka vammaisneuvoston toiminta on lakisääteistä, se vaatii neuvostolta itseltään aktiivisuutta ja herättelyä, jotta sen asiantuntemusta ymmärretään hyödyntää päätöksenteon eri vaiheissa.

– Olemme täällä. Meiltä kannattaa kysyä, asioita kannattaa tuoda lausuttavaksi ja kokouksiimme voi tulla kertomaan sekä keskustelemaan. Esteettömyys on vain yksi osa työskentelyä, mutta se on selkeä kärki, johon on helppo tarttua. Sitä kautta pääsemme keskustelemaan myös muista vammaisneuvoston teemoista, myös vammaisneuvoston puheenjohtajana toimiva Mika Kaartinen kertoo.

Sekä Esteetön Vihti -hankkeella että vammaisneuvostolla on hyvä keskusteluyhteys Vihdin kunnan kanssa.

– Suunnittelemme toukokuulle yhdessä sekä esteettömyyskävelyä että kansainvälisen esteettömyyspäivän viettoa. Olemme myös päässeet mukaan keskustelemaan siitä, miten kunnan virastotalon ja kirjaston korjaustöissä otetaan esteettömyys huomioon, Kaartinen kertoo.

Monet ratkaisut ovat kalliita, mutta onnistuvat, jos niihin varaudutaan jo suunnitteluvaiheessa.

– Keräämme kunnostusta vaativia kohteita ja vinkkaamme niistä kunnalle, sillä on tärkeää, että kunta budjetoi niitä varten. Näkemyksemme on otettu huomioon kunnan hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2030, Kaartinen kertoo.

Tietämystä ja ymmärrystä vammaisneuvosto on päässyt jakamaan myös omalla kolumnipaikallaan paikallis-lehdessä.

– Tämä on meille arvokas yhteistyö, sillä paikallislehti on usein tarttunut esiin nostamiimme teemoihin, ja olemme saaneet uusia ihmisiä kiinnostumaan niistä, Kaartinen kiittää.

Vinkkejä esteettömyyden kehittämiseen

Kaartinen kannustaa tuomaan ongelmakohtia esiin ja keskustelemaan toimijoiden kanssa siitä, mitä hyötyä asioiden viemisestä oikeaan suuntaan on. Kannattaa esittää kysymys, ”onko tämä kohde esteetön”, ja selvittää miten ihmiset asian kokevat.

– Sehän ei koske pelkästään vammaisia, vaan myös esimerkiksi ikäihmisiä ja pienten lasten vanhempia – ahtaat ovet,

korkeat rampit ja lumikinokset jalkakäytävällä koskettavat laajaa joukkoa, Kaartinen painottaa.

Hänen mukaansa esteettömyysasioiden tärkeys kyllä tiedostetaan, mutta tämän lisäksi kaivattaisiin enemmän konkreettisia tapoja viedä esteettömyyttä eteenpäin.

– Viestinnällä, ihmisten osallistamisella ja keskustelulla pääsee eteenpäin. Pitää olla aktiivisesti yhteydessä eri tahoihin!

Vihdissä esteettömyyteen suhtaudutaan positiivisesti ja suotuisasti. Poliittisilla päättäjillä, kunnan virkahenkilöstöllä sekä yhdistyksissä, harrastuksissa ja yrityksissä on ollut innostusta teemaa kohtaan. Realiteetit pitää kuitenkin muistaa.

– Muutosten tekeminen ei ole helppoa. Tiedostamme, että on kallista muokata tiloja esteettömiksi. Toki aina ei edes ymmärretä, että on korjattavaa. Silloin jo herättely on tärkeää, Kaartinen sanoo.

Esteettömyys sydämenasiana

Mika Kaartisella on kolme kulmaa esteettömyyteen: oma arki, työarki ja järjestöarki.

– Minulla on omakohtaista kokemusta vammaispalvelujen kentästä omassa perheessä. Olen nähnyt, millaisena maailma näyttää vammaisen henkilön näkökulmasta. Siksi olen lähtenyt mukaan järjestö- ja edunvalvontatyöhön, ja se on ohjannut myös työuraani. Olen tarttunut tilaisuuteen, kun minulle on avautunut mahdollisuus vaikuttaa asioihin myös ammatin kautta, Kaartinen kertoo.

Kaartinen on paitsi Esteetön Vihti -hankkeen vetäjä, myös Vihdin vammaisneuvoston puheenjohtaja ja paikallisen kehitysvammaisten tukiyhdistyksen puheenjohtaja.

– Minulle on tärkeää, että pystyn pitämään tämän jengin ääntä esillä ja ylläpitämään ymmärrystä, mitä vammaisuuteen liittyy; miksi on tärkeää että yhteiskuntaa muotoillaan niin, että kaikilla on tasavertainen mahdollisuus olla, elää ja asioida.

Olisiko seuraava askel laajentaa hankke koskemaan koko Uuttamaata?

– Olemme päässeet mukavaan vauhtiin, ja koko ajan löytyy uusia polkuja. Kaikki ei tapahdu vuodessa, mutta olemme saaneet jo jotain aikaiseksi, ja yksi-vuotiseksi aiottu hanke jatkuu, Kaartinen iloitsee. ●

Vihdin Vuosisatamarkkinoilla viime kesänä Vihdin esteettömyyttä olivat yhteistyössä edistämässä muun muassa Hanna Arvilommi (Vihdin kunta), Jaana Soininen (Luoteis-Uudenmaan kehitysvammaisten tuki), Mika Kaartinen (Vihdin vammaisneuvosto) ja Risto Salmi (Vihdin Invalidit).

Hanke

- › Esteetön Vihti -hanke edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta Vihdissä sekä fyysisissä että digitaalisissa tiloissa, palveluissa ja tapahtumissa.
- › Tavoitteena on luoda ympäristö, jossa jokainen ikään, liikuntakykyyn tai muihin yksilöllisiin tarpeisiin katsomatta voi osallistua, liikkua ja asioida sujuvasti. Hankkeen rooli on opastaa ja neuvoa eri toimijoita huomioimaan esteettömyys ja saavutettavuus.
- › Hanketta vetää Vihdin vammaisneuvosto. Ensimmäisenä toimintavuotenaan se on saanut tukea Microsoftin Suomen hankerahastosta, jota operoi ChangeX.

Jääkö apuvälineen käyttäjä junalaiturille?

Kun junan esteetön tila täyttyy lastenrattaista ja matkatavaroista, pyörätuolin tai rollaattorin käyttäjä voi tuntea itsensä ulkopuoliseksi. VR:n kaukoliikenteen asiakaskokemuksesta vastaava johtaja Marika Schugk muistuttaa, että varattu invapaikka takaa aina oikeuden matkustaa, ja uudet varausnauhat tulevat pian selkeyttämään tilannetta.

Junassa invapaikalla on usein lastenrattaita tai polkupyöriä, ja herää kysymys, kenellä on etuoikeus tilaan. Miten VR varmistaa, että pyörätuolin käyttäjä ei jää laiturille?

Kaukoliikenteen asiakaskokemuksesta ja palvelukehityksestä vastaava johtaja Marika

Schugk, miten vältetään siltä, että tilasta syntyy "kilpailua"?

Kaukoliikenteen InterCity- ja Pendolino -kalustossa lastenrattaiden ja pyörätuolien kanssa matkustetaan jaetussa tilassa samassa vaunussa. Siellä sijaitsevat myös esteetön ja vauvanhoitovälinein varusteltu wc-tila.

Junan konduktööri pitää huolen siitä, että kaikki matkustajat pääsevät junan kyytiin ja voivat matkustaa tur-

Lisätietoa esteettömästä
matkustamisesta VR:llä

Netistä osoitteessa
[www.vr.fi/palvelut-junassa/
esteeton-junamatkustaminen](http://www.vr.fi/palvelut-junassa/esteeton-junamatkustaminen)

Puhelimitse numerosta
0800 188 82

vallisesti. Kun asiakas on ostanut itselleen invapaikan kaukoliikenteen junaan, on hänellä oikeus matkustaa kyseisellä paikalla riippumatta siitä, mikä apuväline hänellä on käytössään.

Mitä tehdä, jos jaettu tila meinaa loppua kesken?

Lastenrattaat voi siirtää tarvittaessa välitilassa sijaitsevaan säilytystilaan, jossa rattaita voi säilyttää taitettuna matkan aikana.

Polkupyöriä ei voi kuljettaa invapaikoilla VR:n junakalustossa. Pyörille on kaikessa kalustossa niille erikseen osoitettu paikka, ja kaukoliikenteen junissa polkupyöräpaikka tulee ostaa etukäteen.

Jos rollaattori on jätettävä "eteistilaan", miten VR takaa matkustajan turvallisen siirtymisen paikalleen ja takaisin, kun konduktööriä ei välttämättä ole lähistöllä?

Rollaattorille turvallisimmat säilytyspaikat junaan on matkatavaroille tarkoitettujen säilytystilat. Valitettavasti matkustusosastossa ei ole mahdollista säilyttää rollaattoria turvallisesti.

Miten matkustaja voi tarvittaessa saada apua junassa liikkumiseen?

Mikäli matkustaja tarvitsee apua junaan liikkumiseen, konduktöörin puoleen kannattaa kääntyä matalalla kynnyksellä. Junahenkilökuntamme auttaa mielellään. Mikäli asiakas tarvitsee avustusta junaan nousemisessa, voi hän tilata myös maksuttoman avustamispalvelun.

InterCity -kalustossa on käytössä sekä sähköinen että manuaalinen ramppi, joiden avulla konduktööri avustaa pyörätuolin käyttäjän junaan

ja junasta pois. Avustusta tarvitsevat asiakkaat voivat myös tilata maksuttoman avustamispalvelun asemalla junaan siirtymiseen tai varata maksuttoman saattajalipun omalle avustajalleen.

Onko VR valmis harkitsemaan mallia, jossa invapaikat on selkeämmin rajattu vain apuvälineille, jotta ne eivät täytyisi "mukavuussyistä" muilla tavaroilla?

Olemme tutkineet erilaisia vaihtoehtoja rajata invapaikka ja siten estää ennalta tilanteet, joissa varatulle invapaikalle jätetään lastenvaunut.

Olemme kokeilemassa tänä vuonna varausnauhan asentamista kalustoon, jolloin niissä tapauksissa kun in-

vapaikka on varattu, on se myös selkeästi merkitty. Seuraamme ratkaisun toimivuutta ja keräämme toimintatavasta palautetta niin asiakkailta kuin henkilöstöltämme.

Onko VR:llä uutta esteettömyyteen liittyvää kerrottavaa, joka on konkretisoitumassa joskus tulevaisuudessa?

Esteettömyysasiat ovat meille tärkeitä ja otamme jatkossakin saavutettavuuden ja esteettömyyden kehityksessämme huomioon. Osallistamme keskeisiä sidosryhmiämme kehitystyöhön. Tätä kautta ylläpidämme dialogia toiveista ja tarpeista sekä meidän mahdollisuuksistamme toteuttaa muutoksia kalustoon ja palveluihimme. ●

Marika Schugk vastaa VR:n kaukoliikenteen asiakaskokemuksesta.

Esteettömissä
äänestyskoneissa on ollut
jopa sellaisia puutteita,
että ehdokasnumero
paljastui ulkopuolisille.
Pienempiä pulmia oli
paljon.

Äänestyspaikkojen kynnyksiä pitäisi madaltaa lailla

Äänestäminen on jokaisen täysi-ikäisen perusoikeus, jonka äänestyspaikkojen esteettömyyspuutteet vaarantavat. Suomi on saanut asiasta moitteet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealta.

Teksti Laura Pörsti **Kuvat** Helmi Kujanpään albumi, Invalidiliitto, Adobe Stock

Kun oikeustieteen opiskelija **Helmi Kujanpää** kertoo opiskelutovereilleen kandidaatin työnsä huomioista, he yleensä yllättyvät. Työ koskee vammaisten ihmisten oikeutta poliittiseen vaikuttamiseen, tarkemmin YK:n vammaisyleissopimuksen 29. artiklan täytäntöönpanon puutteita Suomessa.

– Olin itsekkin yllätynyt siitä, että Suomessa laki ei takaa äänestyspaikkojen esteettömyyttä, neljättä vuotta opiskeleva Kujanpää sanoo.

Invalidiliiton kyselyjen mukaan esteettömyys oli viimevuotisissa alue- ja kuntavaaleissa hiukan parantunut edellisiin vaaleihin nähden, mutta ongelmia oli yhä: esteettömissä äänestyskopeissa oli jopa sellaisia puutteita, että ehdokasnumero paljastui ulkopuolisille. Pienempiä pulmia oli paljon.

Sitä, kuinka paljon esteettömyysongelmia todella on, ei tiedetä. Julki tulevat vain ne, joista joku raportoi esimerkiksi Invalidiliitolle tai eduskunnan oikeusasiamiehelle.

– Pahimmillaan esteet aiheuttavat sen, että henkilö jättää äänestämättä, tietää Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija **Johanna Hätönen**.

Se on huolestuttavaa, sillä äänestäminen on täysi-ikäisen kansalaisen perusoikeus.

Työryhmä vesitti lakikirjauksen

Invalidiliitto on pitkään ajanut sitä, että äänestyspaikkojen esteettömyys kirjattaisiin vaalilakiin.

Suomi on sitoutunut YK:n vammaisyleissopimukseen, jonka mukaan vammaiset ihmiset saavat yhdenvertaiset poliittiset oikeudet muiden kanssa.

Viime vuoden raportissaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuk-

Oikeustieteen opiskelija
Helmi Kujanpää.

Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija
Johanna Hätönen.

”
Ohjeita on, mutta niitä ei noudateta.

sien komitea antoi kuitenkin Suomelle moitteita juuri äänestyspaikkojen esteettömyyspuutteista ja vaalilalaisuuden vaarantumisesta.

– Jos laki sanoisi, että vaalit voidaan järjestää vain esteettömästi, asia olisi selkeä, Johanna Hätönen sanoo.

Tämän hallituskauden alkaessa näytti jo lupaavalta. Pääministeri **Petteri Orpon** hallitusohjelma lupasi, että hallitus varmistaa äänestyspaikkojen ja valtuustosalien es-

teettömyyden lainsäädännöllä sekä kuntien paremmalla ohjauksella ja koulutuksella.

Valtioneuvosto asetti marraskuussa 2023 parlamentaarisen työryhmän käsittelemään muun muassa tätä asiaa. Vammaisjärjestöt kävivät työryhmän kuultavana.

Työryhmän loppuraportti julkaistiin tämän vuoden tammikuussa.

– Se oli aikamoinen pettymys, Hätönen harmittelee.

Raportti kyllä kannatti äänestys-

MILLAINEN ON ESTEETÖN ÄÄNESTYSPAIKKA?

- › Esteettömän äänestyspaikan oven lähelle pääsee autolla.
- › Ovelle on opasteet, eikä piha ole liukas.
- › Portaissa ja korkeilla kynnyksillä on luiskat.
- › Sisäänkäynti on leveä ja ovet aukeavat kevyesti. Avautumispuolella on vapaata tilaa niin, että pyörätuolia käyttävä mahtuu kulkemaan. Kuramatot ja -ritilät eivät aiheuta esteitä.
- › Äänestyspaikassa on tuoleja levähtämistä varten. Lisäksi on äänestyskoppi, jossa voi täyttää äänestyslipun pöydän ääressä.
- › Kaikissa kopeissa on hyvä valaistus.
- › Vaalipaikalla on myös vaaliavustajaksi nimetty henkilö.

Tarkemmat tiedot saa Invalidiliiton äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslistasta.

paikkojen ”täysimääräistä esteettömyyttä” mutta ei suositellutkaan viemään sitä lakiin.

Työryhmä oli huolissaan siitä, että lakikirjaus vähentäisi äänestyspaikkojen määrää. Siksi se päättyi vain kehottamaan kuntia ”ottamaan huomioon äänestyspaikkojen esteettömyyden kaikissa vaalien toimittamisen vaiheissa” ja hyödyntämään äänestyspaikkojen valinnassa kunnallisia toimielimiä, kuten vammaisneuvostoa.

Pelkät ohjeet eivät riitä

Oikeusministeriö antaa nykyäänkin kattavat ohjeet vaaliviranomaisille, huomauttaa Helmi Kujanpää. Niissä ohjeistetaan esteettömyyteen, ja liitteenä on Invalidiliiton laatima äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista.

– Ohjeita siis kyllä on, mutta niitä ei noudateta. Siksi en usko, että lisäohjeet ovat ratkaisu, Kujanpää sanoo.

Myös hänen mielestään yksinker-

taisempaa olisi, että vaalilaki edellyttäisi äänestyspaikoilta esteettömyyttä. Toinen vaihtoehto olisi nettiäänestäminen, jota on kuitenkin Suomessa pidetty liian riskialttiina. Sitä suositeltiin harkitsemaan myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea raportissaan.

Kujanpää pohtii, mistä kertoo se, että valtioneuvoston asettama parlamentaarinen työryhmä antaa suosituksensa vastoin hallitusohjelman kirjausta.

– Edelleenkin tätä asiaa ei pidetä kovin akuuttina tai tärkeänä ongelmana, hän tulkitsee.

Invalidiliiton Johanna Hätönen on huomannut, että yhdenvertaisuudesta pidetään mieluummin kiinni silloin, kun se ei aiheuta kenellekään vaivaa.

– Mutta kun pitäisi muuttaa lainsäädäntöä, onkin yhtäkkiä ”me” ja ”te” – ikään kuin äänestyspaikkojen esteettömyys ei liittyisi yhteiseen demokratiaamme vaan olisi vähemmistön erityiskysymys, Hätönen sanoo.

Äänestyspaikka täytyy saada itse valita

Ratkaisu esteettömyyspulmiin on kotiäänestäminen, sanoisi joku. Kotona ennakkoon äänestäminen on vaalilain mukaan mahdollista henkilölle, joka ei liikkumis- ja toimintakykyrajoitteidensa vuoksi pääse äänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Kotiäänestämisen vaatiminen ei kuitenkaan ole yhdenvertaista, huomauttaa Johanna Hätönen.

– Jokaisen on saatava itse valita, haluaako hän äänestää vaalipäivänä ja nauttia tunnelmasta yhdessä muiden kanssa, hän painottaa.

Hätönen tietää, että monesti äänestyspaikkojen esteettömyysongelmat ovat pieniä. Osan voisi korjata tilannekohtaisesti: raskaalla ovella voi päivystää henkilö avaamassa ovea tai kynnyksen yli voi vaalipäiväksi asentaa irtoluiskan.

Yksi esteettömyysongelma on tiedon puute.

– Samat asiat eivät ole esteitä kaikille, joten vaaliviranomaisen pitäisi informoida hyvin äänestyspaikkojen olosuhteista, Hätönen muistuttaa.

Kyse voi olla siitäkin, että esteettömyys on huomioitu, mutta se jää äänestäjälle epäselväksi. Ovenavauspainikkeet ja esteettömät reitit tarvitsevatkin seurakseen hyvät opasteet.

– Kun viemme kyselyistämme saamiamme esteettömyyspuutteita tie-

doksi alueellisille vaalilautakunnille, ne ovat usein kiitollisia palautteesta. Monesti siellä ei vain ole hoksattu asiaa, Hätönen sanoo.

Esteettömyyspuutteista kannattaa ilmoittaa

Jos äänestyspaikkojen esteettömyydestä säädettäisiin laissa, yhdenkään äänestäjän ei tarvitsisi vaalipäivänä arpoa, pääseekö hän apuvälineensä kanssa sisälle omaan äänestyspaikkaansa tai onko fontti ehdokaslistois-

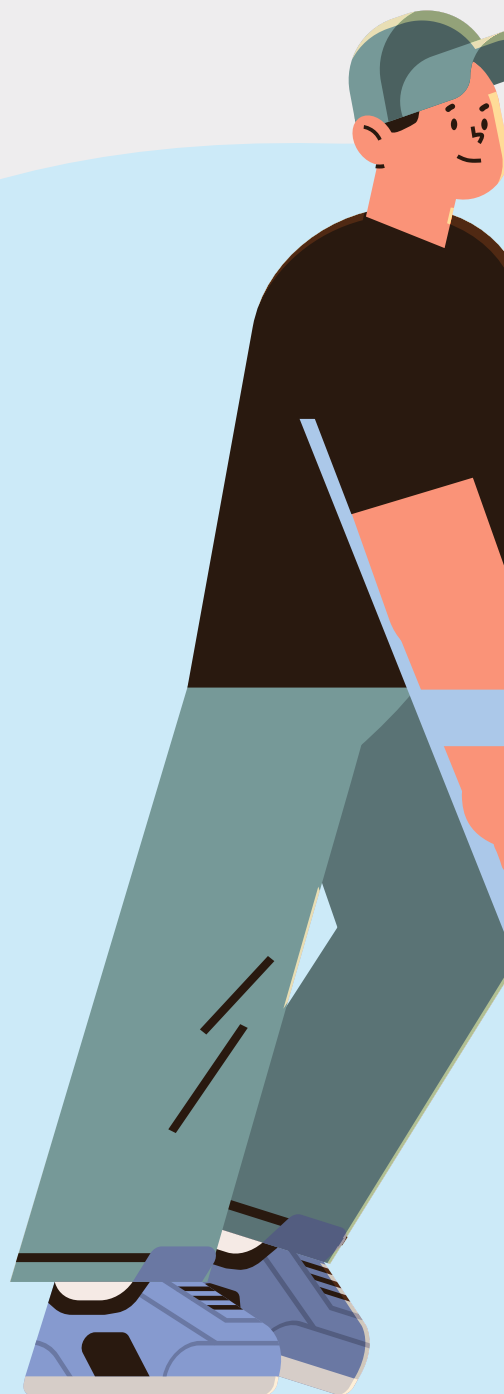
sa tarpeeksi iso. Ne olisivat itsestään selviä asioita.

Mutta entä parlamentaarisen työryhmän huoli äänestyspaikkojen vähenemisestä? Helmi Kujanpää miettii, onko riski todellinen.

– Kunnat voivat itse päättää äänestyspaikoista, ja useimmilla alueilla on jokin julkinen rakennus, jonne pääsee esteettömästi, hän arvelee.

Johanna Hätönen huomauttaa, että jos äänestyspaikat vähenisivätkin, se voisi olla hyväkin viesti: näin on

”
Samat asiat
eivät ole
esteitä kaikille,
joten vaali-
viranomaisen
pitäisi
informoida
hyvin äänestys-
paikkojen
olosuhteista.

käynyt, koska kaikkien täytyy saada käyttää perusoikeuttaan yhdenvertaisesti.

– Huoli äänestyspaikkojen väheneemisestä on myös harmillinen, koska paikat palvelevat vaalien välillä normaalikäytössään. Niiden esteellisyys on silloinkin ongelma. Jos äänestyskäyttö kannustaisi korjaamaan niitä, se lisäisi esteettömyyttä laajemmin, Hätönen toteaa.

Parlamentaarisen työryhmän loppuraportin jälkeen näyttää kuitenkin

siltä, että äänestyspaikkojen esteettömyyttä ei edelleenkään kirjata lakiin. Työryhmä kaipaa esteettömyyspuutteista lisää tietoa.

Johanna Hätönen kehottaa siksi kertomaan äänestyspaikkojen ongelmista vaalitoimitsijoille ja vastamaan Invalidiliiton Mitä mieltä -kyselyyn, joka avautuu jälleen kevään eduskuntavaalien aikaan. Kuntia hän kehottaa skarppaamaan äänestyspaikkojen valinnassa: esteettömyydestä on etua kaikille.

Hätönen pohtii myös, mitä tilanteelle tapahtuisi, jos parhaillaan avoinna oleva Esteettömyys nyt! -kansalaisaloite etenisi eduskunnan käsittelyyn ja tulisi hyväksytyksi. Se ajaa esteettömyyden laiminlyönnin kirjaamista itsenäiseksi syrjinnän muodoksi yhdenvertaisuuslakiin ja rikoslakiin.

– Tällöin voitaisiin oikeudessa pohdita, syyllistyykö vaalit toimijana syrjintään, jos äänestyspaikka on esteellinen, Hätönen visioi. ●

Invalidiliitossa tehdään niin valtakunnallista, alueellista kuin paikallistakin vaikuttamistyötä aktiivisessa vuoropuhelussa vammaisten ihmisten, järjestöjen, yritysten, päättäjien, viranhaltijoiden, mielipidevaikuttajien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tässä katsaus muutamiin ajankohtaisiin aiheisiin, joiden parissa työskentelemme Invalidiliiton vision ”Yhdenvertainen ja esteetön Suomi” toteutumiseksi.

Invalidiliitto vaikuttaa

Vammaisten ihmisten elintärkeät palvelut ja esteettömyys turvattava valmiuslaissa

INVALIDILIITTO antoi oikeusministeriölle lausunnon ehdotuksesta uudeksi valmiuslaiksi. Liitto pitää valmiuslain kokonaisuudistusta tarpeellisena ja myönteisenä, mutta katsoo, että vammaisten ihmisten asema jää mietinnössä liian yleiselle tasolle. Invalidiliitto pitää merkittävänä puutteena sitä, että esteettömyys ja saavutettavuus eivät näy mietinnössä varautumista ohjaavana läpileikkävänä periaatteena.

Dialogi lisäsi asiakasymmärrystä Pirkanmaan hyvinvointialueella

VAMMAISNEUVOSTO kutsui Pirhan vammaissosiaalityön ja Liikkumisen tuen tiimin sekä Tuomi Logistiikan johtajistoa keskustelemaan kuljetuspalvelujen toteutumisesta. Keskustelussa syntyi oivalluksia ja ratkaisuja ilman perinteistä vastakkainasettelua. Olennaista oli tiedolla vaikuttaminen: vammaisjärjestöverkosto toteutti aiemmin kyselyn, johon vastasi 257 palvelunkäyttäjää. Vammaisneuvoston varapuheenjohtajana toimiva Invalidiliiton järjestöasiantuntija suunnitteli tapaamisen yhdessä aktiivien kanssa.

Lue lisää verkkosivuiltamme:

› invalidiliitto.fi/ajankohtaista

Tilaa Invalidiliiton uutiskirjeitä:

› invalidiliitto.fi/invalidiliiton-uutiskirjeet

Invalidiliitto mukana väkivallan vastaisessa Järjestöfoorumissa

INVALIDILIITTO oli kutsuttuna STM:n Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan NApEn ja THL:n järjestämään Järjestöfoorumiin. Foorumissa käsiteltiin Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaa vuosille 2026–2033. Liitto nosti toimenpiteisiin vammaisten henkilöiden, erityisesti vammaisten naisten ja tyttöjen, haavoittuvamman aseman, moninkertaiset väkivaltakokemukset sekä väkivallan vastaisessa työssä huomioitavat erityispiirteet ja erityistarpeet.

Vammaisiin naisiin kohdistuvaan väkivaltaan on puututtava tiukemmin

INVALIDILIITTO ja Rusetti ry laativat yhteisen väkivallan vastaisen kannanoton ja tietopaketin. Vammaiset henkilöt, erityisesti vammaiset naiset kokevat enemmän väkivaltaa kuin muu väestö. Vammaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi tulisi varmistaa, että vammaiset tytöt ja naiset saavat tarvittavaa tietotaitoa väkivallasta, siltä suojautumiselta, väkivallan eri muodoista ja vammaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteistä.

Vammaisten ihmisten osallisuus puhututti Pohjois-Savossa

INVALIDILIITON edustajan Savon Sanomiin kirjoittama mielipidekirjoitus nosti esiin vammaisjärjestöjen sivuuttamisen vammaispalveluiden soveltamisohjeiden valmistelussa. Kirjoituksessa kritisoitiin perhe- ja vammaislautakunnan pöytäkirjamerkintää, jonka mukaan vammaisten henkilöiden sivuuttaminen valmistelussa olisi lainmukaista. Näin ei ole, sillä lainsäädäntö korostaa nimenomaan vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevissa asioissa. Kirjoitus sai laajaa huomiota myös muissa medioissa.

Raportti: äänestyspaikkojen esteettömyydestä ei tarvitse säätää lailla

ÄÄNESTYSPAIKKOJEN ja valtuustosalien esteettömyyttä ei aiota varmistaa lainsäädännöllä, vaikka hallitusohjelmakirjaus sitä edellytti. Invalidiliitto katsoo, että valtioneuvoston asettama parlamentaarinen työryhmä jätti loppuraportissaan vammaisten ihmisten oikeuksien edistämisen toimenpiteet aivan liian kevyiksi.

Varsinais-Suomessa edistetään esteetöntä joukkoliikennettä

INVALIDILIITON edustaja osallistui Turun ammattikorkeakoulun ja Valonian kansainvälisen hankkeen työpajaan, jossa kehitettiin esteetöntä joukkoliikennettä. Tapaamisessa liitto toi esiin esteettömyyden ja saavutettavan tiedottamisen merkityksen vammaisten henkilöiden osallisuudelle. Yhteistyö jatkui Valonian ilmatoriskityöpajassa, jossa liitto korosti vammaisten henkilöiden huomioimista kriisi- ja häiriötilanteissa sekä järjestöjen roolia tärkeänä voimavarana.

Sosiaalihuollon leikkaukset uhkaavat vammaisten lasten ja nuorten arkea

INVALIDILIITTO oli mukana laatimassa Lastensuojelun Keskusliiton päättäjämuiistiota. Lapsi-, perhe- ja vammaisjärjestöt vetosivat päättäjiin, jotta sosiaalihuollon muutoksia ei tehtäisi kiireessä, vaan huolellisesti lapsen oikeudet turvaten. STM:n työryhmä on ehdottanut mittavia sosiaalihuollon uudistuksia, jotka tarkoittavat jopa 100 miljoonan euron säästöjä sosiaalipalveluista.

Invalidiliitto vaikutti Talvitiepäivillä

INVALIDILIITTO osallistui ensimmäistä kertaa Talvitiepäiville Jyväskylässä. Tapahtuma tarjosi erinomaisen mahdollisuuden jakaa alan ammattilaisille tietoa esteettömyydestä sekä siitä, miten talviolosuhteet vaikuttavat apuvälineitä käyttävien ihmisten liikkumiseen.

Invalidiliitto koulutti vammaisneuvostoja

INVALIDILIITTO järjesti alkukevästä neliviikkoinen verkkokoulutuksen, johon osallistui 24 kunnallisen tai hyvinvointialueen vammaisneuvoston jäsentä, ja siinä käsiteltiin mm. neuvostojen lakisääteistä perustaa, päätöksentekoon vaikuttamista, hyviä toimintakäytäntöjä ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Kaikki palautekyselyyn vastanneet aikoivat hyödyntää oppimaansa vammaisneuvostotyössään.

Mikroliikenteen vastuunjaossa edelleen parannettavaa

INVALIDILIITTO ja Näkövammaisten liitto ovat koonneet laajan kokemusaineiston, jonka perusteella sähköpotkulaudat aiheuttavat erityisesti näkövammaisille ja liikkumiseesteisille henkilöille turvallisuusongelmia liikenteessä. Viime vuonna voimaan tullut mikroliikennesääntely antaa kunnille keskeisen roolin mikroliikenteen ohjaamisessa, mutta jättää osan vastuista edelleen hajanaisiksi.

Pitkäjännteistä esteettömyystyötä Etiopiassa

INVALIDILIITON asiantuntijat tapasivat Etiopiassa liiton pitkäaikaisen kumppanin Inclusive Ethiopian (IE) henkilöstöä sekä useita viranomais- ja järjestötoimijoita, jotka kaikki tekevät tärkeää työtä yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden edistämiseksi. Tapaamiset avasivat innostavan näkymän siihen, miten pitkäjännteinen yhteistyö voi muuttaa asenteita, rakenteita ja ihmisten arkea.

Invalidiliitto tukee STM:n ehdottamaa joustomallia

SOSIAALI- ja terveysministeriön valmisteleva ja Invalidiliiton pitkään edistämä joustomalli helpottaisi työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhdistämistä. Uusi malli olisi tärkeä askel kohti joustavampaa järjestelmää, jossa satunnaiset ansiotulojen vaihtelut eivät enää johtaisi eläkkeen takaisinperintään. Joustomalli kannustaisi työntekoon ja vahvistaisi vammaisten ihmisten sekä osatyökykyisten ihmisten mahdollisuuksia osallistua työelämään.

Ruotsin vammaispolitiikka on mennyt taaksepäin

Ovatko vammaisten ihmisten oikeudet Ruotsissa paremmalla tolalla kuin Suomessa?
Ken Gammelgårdin mukaan näin ei aina ole.
Säästöpainee tuntuvat länsinaapurissakin.

Ken Gammelgård tuntee Ruotsin vammaispolitiikan tilanteen perin juurin. Hän on työskennellyt 16 vuotta liittosihteerinä Ruotsin vammaisten etujärjestö DHR:ssä. Nimi tulee sanoista delaktighet (osallisuus), handlingskraft (toimintakyky), rörelsefrihet (liikkumisvapaus).

Gammelgård tekee päivittäin töitä julkisen mielipiteen ja edunvalvonnan eteen vammaispoliittisissa kysymyksissä.

– Muutin Ruotsiin vuonna 1999, ja paljon on muutunut 26 vuodessa. En pysty tarkkaan vertaamaan Ruotsin ja Suomen vammaispolitiikan eroja, mutta sen voi sanoa, että tilanne on kiristynyt molemmissa maissa.

Gammelgårdin mukaan oikeastaan kaikki vammaispoliittiset kysymykset ovat vain kiristyneet 15–20 vuoden aikana.

– Se on kyllä kummallista, sillä sekä Ruotsi että Suomi ovat ratifioineet YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista, mutta silti kehitys menee taaksepäin.

Ken Gammelgård työskentelee liittosihteerinä Ruotsin vammaisten etujärjestö DHR:ssä.

”Vuosi sitten voimaan tulleet uudet säännökset rakennuslakiin merkitsevät takapakkia aiempaan.”

– Kun jossakin maassa toteutetaan jokin muutos, seuraavat muut maat pian perässä, toteaa Gammelgård.

Hän ottaa esimerkiksi hyvinvointialueuudistuksen.

– Tosin toisin kuin Suomessa, sosiaalitoimea ei ole asetettu Ruotsin 21 alueen (Region) hoidettavaksi.

Kysyimme Gammelgårdilta ajankohtaisia kysymyksiä vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumisesta Ruotsissa.

Missä asioissa olisi Ruotsissa vielä kehittämistä?

– Huolestuttavaa on oikeusturvan tila. Kun vammaisen henkilö saa kielteisen päätöksen ja päättää hakea muutosta, ei yksityishenkilöllä ole kunnan oikeusturvaa. Hän ei saa riittävästi apua, jos ei ole varaa palkata juristia. Hallintoviranomaiset voivat tukeutua useampien juristien apuun.

– Oikeusistuimilla ei ole vammaispalvelujen erityiskysymysten tuntemusta, jolloin omia oikeuksia on vaikea ajaa. Niinpä ylivoimaisesti suurin osa päätöksistä ratkotaan viranomaisten hyväksi.

Onko suhtautuminen esteettömyyteen erilaista Suomessa ja Ruotsissa?

– Ruotsissa oli pitkään hyvä rakennuslaki, mutta vuosi sitten tulivat voimaan uudet säännökset, jotka merkitsivät takapakkia aiempaan. Esteettömyyttä koskevat yksityiskohtaiset erityissäännökset asuinrakentamisessa poistuivat. Rakennutta-

Ken Gammelgård oli mukana mielenosoituksesta henkilökohtaisen avun leikkauksia vastaan Ruotsin eduskuntatalon (Riksdagen) ulkopuolella lokakuussa 2025.

ja voi nyt suurilta osin itse määrittää, mitä tarkoittaa esteettömyys.

– Vielä ei ole paljon kokemuksia siitä, miten asiat käytännössä järjestyvät, mutta esteettömyyden pelätään vähenevän. Valvontavastuu on kunnilla. Kuntakentältä on tullut kuitenkin viestiä, että rakennusvalvonnalla ei ole riittävästi resursseja eikä asiantuntemusta. Tämän vuoksi on vaikeaa seurata esteettömyyden toteutumista.

Onko Ruotsissa vammaispalvelulakia?

– Kyllä on. LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade) on vuonna 1994 voimaan tullut vammaisten henkilöiden tukitoimenpiteitä ja erityispalveluja koskeva laki. Mutta esimerkiksi kuljetuspalvelut ja asunnon kunnossapito- ja perusparannustyöt eivät ole tässä laissa mukana, vaan niille on omat lakinsa.

– LSS-lain perusteella voi saada tukea, jos henkilöllä on pysyviä vammoja, jotka eivät selvästi johdu normaalista ikääntymisestä, ja jos ne ovat vakavia ja aiheuttavat merkittäviä vaikeuksia jokapäiväisessä elämässä. Siihen kuuluvat esimerkiksi henkilökohtainen apu, saattajapalvelut ja asumiseen liittyvät erityiset tuet sekä päivätoiminta.

Miten liikuntavammaisten kuljetuspalvelut on hoidettu Ruotsissa? Suomessa kuljetuspalveluista on herännyt paljon kritiikkiä.

– Murheenkryyni se on Ruotsissakin. Kuljetuspalvelut kyllä kilpailutetaan. Yritys ei voi saada niitä hoidettavaksi, ellei kuljettajilla oli riittävä koulutusta vammaiskuljetuksista. Siitä Ruotsissa ollaan aika tarkkoja. Kuitenkaan kaikkina vuorokaudenaikoina kuljetuksia ei saa, ja kuljetusten tilausajat ja odotusajat ovat pitkiä. Tilanne tosin vaihtelee paljon kunnittain.

– Tilattuja kuljetuksia on jäänyt myös saapumatta, mutta jos kuljetusyritys tekee niin toistuvasti, sopimus voidaan purkaa.

– Kuljetusten järjestelyvastuu on kunnilla, ja järjestelyjen välillä on melkoisia eroja sekä myönnettyjen matkojen määrässä että mahdollisuudessa matkustaa lääninrajojen ulkopuolelle tai kunnasta toiseen. Tosin esimerkiksi Tukholman alueella on 26 kunnan yhteinen järjestelmä.

– Mahdollisuus liikkua ilman esteitä on perusihmisoikeus, mutta se ei ole meille Ruotsissa tänä päivänä itsestäänselvyys. Junan, raitiovaunun tai

”Kuljetuspalveluista on herännyt paljon kritiikkiä.”

bussin käyttö ei ole itsestäänselvyys vammaisille. Esimerkiksi yhdelläkään kaukoliikenteen matkoja tarjoavalla bussiyhtiöllä ei ole esteettömiä busseja.

Millä mallilla on vammaisten työllistyminen Ruotsissa?

– Se on toinen murheenkryyni. Asiassa on muun muassa hallinnollisia ongelmia. Esimerkiksi työvoimaviranomaisilta kestää usein jopa vuoden ratkaista, myönnetäänkö tuen hakijalle tai potentiaaliselle työnantajalle jonkin tyyppistä työllistämistukea. Sinä aikana työpaikka menee jollekulle muulle, kun työnantaja ei voi odottaa päätöstä niin pitkään.

Kuinka hyvin järjestyy henkilökohtainen apu tarvitsijalle?

– Henkilökohtaisen avun myöntäminen on tiukentunut olennaisesti. Tarpeet lasketaan minuuteissa ja perustarpeiden kohdalla halotaan hiuksia: mikä on perustarve, mikä ei?

– Yritysten osuus henkilökohtaisen avun tuottajana on noussut roimasti tällä vuosituuhannella, ja kuntien osuus on laskenut samalla. Valitettavasti yritysten joukossa löytyy epärehellisiä yrittäjiä. Heitä kiinnostaa vain ryövätä yhteiskunnalta rahaa ja laiminlyödä avuntuotanto. Näiden ryövääjien yhä röyhkeämmät keinot ovat johtaneet siihen, että koko henkilökohtaisen avun järjestelmä on yhä useammalta taholta kyseenalaistettu. Tämä on johtanut siihen, että henkilökohtaisen avun saaminen on tänä päivänä Ruotsissa tosi vaikeaa. ●

Ken Gammelgård on ollut Ruotsissa jo 26 vuotta

KEN GAMMELGÅRD syntyi Pietarsaareissa vuonna 1964. Hänellä on synnynnäinen nelirajahalvaus, ja hän voi käyttää käsiään jonkun verran.

Gammelgård sai pyörätuolin samaan aikaan, kun hän aloitti koulunkäynnin Kokkolassa. Hän päätyi vuonna 1984 Helsingin yliopistoon opiskelemaan matematiikkaa.

– Sitten alkoivat yhteiskunnalliset asiat ja vammaisten oikeudet kiinnostaa. Olin jonkun verran politiikassa mukana ja RKP:ssa aktiivisesti jäsenenä.

Gammelgård työskenteli Invalidiliitossa järjestösihteerin sijaisena vuosina 1997–1999.

– Määräaikainen työsuhde oli päättymässä ja huomasin, että Ruotsissa DHR haki työntekijää. Tunsin ihmisiä Ruotsissa ja päätin hakea paikkaa. Olin hyvin yllättynyt, kun sain sen.

Gammelgårdin työura Ruotsissa on tehnyt ympyrän: hän työskenteli Ruotsin vammaisiamiehen toimistossa 2002–2005, Ruotsin vammaispolitiikan koordinoituvirasto Handisamin tutkijana 2006–09 ja palasi DHR:n palvelukseen liittosihteeriksi vuonna 2009. Takana on siis 26 vuotta Ruotsin vammaispoliittisella näköalapaikalla.

Kenin vaimo on etiopialaissyntyinen **Rahel Atnafu**, jonka hän tapasi kehitysyhteistyöprojektin yhteydessä vuonna 2008.

Atnafu on nykyään kenttätyöntekijä ja hallintoassistentti Disabled Refugees Welcome -projektissa Ruotsissa. Heillä on 13-vuotias tytär.

Ken Gammelgård harrastaa tarkkuussuunnistusta. Hän kilpailee arvokisoissa Suomen väreissä ja edustaa seuratasolla Ruotsissa OK Ravinen -seuraa.

Ken Gammelgårdilla ja hänen vaimollaan Rahel Atnafulla on 13-vuotias tytär.

"Kun asioita selvittää, voi samalla auttaa muita"

Vaikeasti monivammaisen Ilkan syntymä muutti Sari Riskumäen elämän suunnan. Hän tekee töitä sen eteen, että vammaisten ihmisten ja omaishoitajien oikeudet toteutuisivat myös hyvinvointialueiden aikakaudella.

” Kolmas lapsemme Ilka oli hartaasti toivottu, ja olisimme halunneet enemmänkin lapsia. Hän jäi kuitenkin viimeiseksi. Varmaan luojalla oli kädet pelissä, kun meille annettiin lapsi, jonka hoito vie monen lapsen verran resursseja.

Vaikeasti monivammaisen lapsen syntymä ei kuitenkaan ollut meille mitenkään kynnyskysymys, päinvastoin. Lapsemme Ilka on nyt 25-vuotias. Hän kommunikoi olemuskielellä ja on täysin hoidettava. Asumme kolmestaan Ilkan ja hänen isänsä kanssa.

Olen aiemmin työskennellyt 15 vuotta eläinten parissa maatalouslomittajana. Ilkan syntymän myötä minusta tuli hänen omaishoitajansa. Myös järjestötoiminta tuli silloin elämäni. Kun Ilka oli 4-vuotias, minua pyydettiin Kehitysvammaisten tuki ry:n toimintaan.

Otan asioista selvää ja autan muita. Olen aina sanonut, että kun asioita selvittää, voi samalla selvittää niitä myös jollekin toiselle. Minuun ollaan siksi paljon yhteydessä. Aina en pysty auttamaan, mutta silloin olen voinut ainakin kuunnella.

MEILLÄ OLI ennen erittäin toimiva malli omaishoidon lakisääteisten vapaiden toteuttamiseen. Sijaishoitaja tuli kotiin, kun tarvitsin vapaan. Pystyin vapaiden aikana esimerkiksi hoitamaan luottamustoimia. Mutta kun hyvinvointialueet tulivat, tämä malli

viettiin meiltä pois. Meidän pitäisi viedä poika vapaiden ajaksi laitoshoitoon, eikä se palvele minua tai poikaani.

Tämä on ollut hankalin asia viimeisten 25 vuoden aikana. Minulta vietiin liikkumisvapaus. Jouduin sen takia eroamaan luottamustehtävistä ja pidin taukoa pari vuotta.

Nyt olen palannut luottamustoihini. Moni on sanonut, että hyvä Sari, kun palasit.

Ilka ostaa nykyään itselleen sijaishoitajan, jotta minä pääsen vapaalle. Minusta on kuitenkin väärin, että poika joutuu ostamaan palvelun, kun yhteiskunnan pitäisi taata omaishoitajalle vapaata.

Olen ollut jo 20 vuotta järjestötoiminnassa mukana. Nyt olen Kurikan kaupunginvaltuustossa ja vammaisneuvostossa puheenjohtajana sekä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaisneuvoston puheenjohtajana. Olen myös Jalasjärven invalidien puheenjohtaja ja minut valittiin uudelle kaudelle Invalidiliiton liittovaltuustoon.

Meillä on myös Invalidiyhdistyksen jäsenistä koostuva "ryhmä rämä", joka on ollut toiminnassa reilun vuoden ajan.

MINULLE YHDENVERTAISUUS tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samalla viivalla riippumatta siitä, onko heillä kaksi vai yksi jalkaa, tai näke-

vätkö ja kuulevatko he. Ajattelen, että palvelut pitäisi tarjota ihmisten tarpeiden mukaisesti. Vammaiset tai heidän omaisensa pitäisi ottaa mukaan heitä koskevien asioiden suunnitteluun.

Puhumme vammaisneuvostossa paljon esteettömyydestä. Tänä päivänäkin moni kuvittelee, että esteettömyys tarkoittaa sitä, että ihminen ei pysty kävelemään. Se on paljon laajempi asia, päästä varpaisiin asti.

Me esimerkiksi nostimme esiin, että Kurikan seurakunnassa on jyrkät rapukset hämärässä tilassa, ja se vaatisi jotain toimia. Nyt seurakunnassa työryhmä selvittää asiaa. Oli mahtavaa kuulla, että meidät otettiin todesta.

OLEN SAANUT Invalidiliiton väeltä tukea yhdistystoimintaan, lakiasiantuntijan apua kiperiin kysymyksiin sekä tsemppiviestejä. Invalidiliitto kulkee jäsenensä ja vammaisen ihmisen rinnalla.

Monesti ihmiset ajattelevat, että vaikuttajan pitää tietää kaikesta kaikki. Mutta ei tarvitse. Sinulla voi olla yksi tai kaksi tärkeää asiaa, joista otat enemmän selvää ja joissa olet hyvä.

Välillä tuntuu, että tämä on pään hakaamista seinään. Minulla on kuitenkin palo vaikuttaa, eikä voi ainakaan sanoa, etten ole yrittänyt. Ja uskon, että aina joku kuuntelee ja vie asioita eteenpäin.

Minua motivoi vaikuttamaan poikani. Hän on se, josta kaikki alkoi. **”**

Tässä juttusarjassa yhteiskunnalliset vaikuttajat kertovat, miksi ja mihin he haluavat vaikuttaa.

Sari Riskumäki piti pari vuotta taukoa luottamustoimista, mutta palasi takaisin.

SARI RISKUMÄKI

- › 61-vuotias kaupunginvaltuutettu Kurikassa, puolueena SDP.
- › On myös Kurikan vammaisneuvoston puheenjohtaja, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaisneuvoston puheenjohtaja, Invalidiliiton liittovaltuutettu ja Jalasjärven invalidien puheenjohtaja.
- › Ollut erilaisissa järjestö- ja luottamustehtävissä yli 20 vuotta.
- › Toimii myös kokemusasiantuntijana ja käy esimerkiksi kouluissa kertomassa arjesta vammaisen lapsen äitinä.

”Olemme saaneet paljon”

Paula Unkila-Aejmelaeuksen ja Janne Aejmelaeuksen lapsi syntyi yllättäen lyhytkasvuisena. Yllätysdiagnoosi toi mukanaan tunneryöpyn ja huolia, mutta myös syvensi maailmankatsomusta. Vertaistoiminnan kautta perheelle muodostui tiivis yhteisö.

Syksyllä 2024 tamperelaiset **Paula Unkila-Aejmelaeus** ja **Janne Aejmelaeus** odottivat esikoistaan syntyväksi. Rakenneultrassa kaikki oli ollut kunossa. Sydänäännet kuuluivat ja paino kehittyi normaalisti.

Synnytystapa-arvion yhteydessä Unkila-Aejmelaeukselle tehtiin ultraäänitutkimus. Tutkiva lääkäri oli pitkään hiljaa, ja lopulta hän totesi, että lapsen jalkojen ja käsien luut vaikuttivat lyhyiltä. Hän epäili, että kyseessä saattaisi olla luustodysplasia.

– Se oli aika rankka hetki, kun meidät lähetettiin viikonlopun viettoon tällaisen tiedon kanssa. Se meni meillä googlearvailuksi, että mitähän tämä voisi olla. Koin, että olimme aika yksin asian kanssa, Aejmelaeus muistelee.

Myöhemmissä tutkimuksissa heile kerrottiin, että lapsella olisi yhden kolmasosan todennäköisyydellä jokin tyypillinen lyhytkasvuisuuden muoto. Yhtä todennäköiseksi arvioitiin, että lyhytkasvuisuuden muoto voisi ol-

la niin vaikea, ettei lapsi eläisi pitkään syntymänsä jälkeen.

Kosmoksi nimetty vauva syntyi suunnitellusti sektioilla. Ensimmäisten elinviikkojen aikana häneltä otettiin geenitesti, joka vahvisti, että kyseessä oli akondroplasia, joka on maailman yleisin lyhytkasvuisuuden muoto.

Geenitestein selvitettiin, ettei kummallakaan vanhemmista ole lyhytkasvuisuudelle altistavaa geeniä. Kyseessä oli de novo -geenimutaatio, joka voi tulla spontaanisti normikasvuisien vanhempien lapselle.

Diagnoosin saaminen oli vanhemmille helpotus, koska se tarkoitti sitä, että lapsi jäisi eloon.

– Tutkimuksista selvisi, että tälle muodolle tyypillinen niska-aukon

ahtausaste oli Kosmolla tosi lievä. Hänellä ei myöskään ollut ollenkaan uni-apneaoireita, Aejmelaeus kertoo.

Tavallista taaperoarkea

Kun Unkila-Aejmelaeus sai tiedon lapsen lyhytkasvuisuudesta aivan raskauden loppupuolella, hän syytteli itseään siitä. Järjellä hän tiesi, ettei se ollut seurausta hänen toiminnastaan.

– Kuulin sokkivaiheessa muiden puheesta helposti syyttäviä sävyjä, vaikka se ei olisi ollut heidän tarkoituksensa. Siksi vetäydyin alussa omiin oloihini ja pois läheisten tuen piiristä, hän kertoo.

Aluksi vanhempia huolestutti myös se, mitkä kaikki mahdollisuudet lapsen elämästä sulkeutuisivat pois.

– Tunnistin itseeni juurtuneen ableismin. Sen purkaminen on iso homma. Se on vaatinut työtä ja vaatii sitä edelleen, Aejmelaeus kertoo.

Tunteiden käsittelyssä vanhempia helpotti tiedon hankkiminen ja lyhytkasvuisiin ihmisiin julkisuuden ja tosielämän kautta tutustuminen sekä vertaistuki.

Filosofiaa yliopistossa opiskellut pari koki saavansa eräänlaista vertais-

Tunnistin itseeni juurtuneen ableismin.

**Paula Unkila-Aejmelaeus
ja Janne Aejmelaeus
elävät Kosmon kanssa
tavallista lapsiperhearkea
Tampereella.**

tukea myös vammaisteoriaa käsittelevästä kirjallisuudesta. Sen kautta he löysivät käsitteen ”vähemmistökeho”, jonka avulla vammaisuutta voi tarkastella myös vähemmistöaseman kautta eikä ”puutteena”.

Myös aika teki tehtävänsä.

– Emme koe Kosmoa mitenkään virheelliseksi. Päinvastoin koemme, että olemme saaneet paljon, vanhemmat painottavat.

Nykyään perheessä eletään tavallista taaperoarkea, johon kuuluu muskarissa ja perhekerhossa käyntejä, uusien taitojen opettelua ja oman tahdon löytymistä.

Kosmo on ollut vanhempien mielestä ”helppo vauva”. Vuoden ja neljän kuukauden ikäisenä hän on hyväntuulinen ja kujeileva vekkuli, joka laulaa ja juttelee paljon omaa kieltään.

– Kosmo tykkää tosi paljon musiikista ja sylissä tanssimisesta. Jalat rupeaa lyömään tahtia, kun tulee hyvä kappale, Unkila-Aejmelaeus sanoo.

Kognitiiviseen kehitykseen lyhytkasvuisuus ei vaikuta, mutta karkeamotorisesti Kosmo kehittyy ikätovereitaan hitaammin. Tällä hetkellä hän opettelee nousemaan seisomaan tukea vasten.

Akondroplasilialle tyypillisen keskivartalon heikkouden vuoksi Kosmoa ei saanut istuttaa ennen kuin hän nousi itse istumaan. Nykyään hän istuu tuetussa asennossa Tampereen yliopistollisesta sairaalasta saadulla penkillä.

Mukaan lääketutkimukseen

Lyhytkasvuisten lasten terveydentilaa tarkkaillaan säännöllisesti.

Kosmo tykkää tosi paljon musiikista ja sylissä tanssimisesta.

Kosmo on ollut helppo ja hyväntuulinen vauva, sanovat vanhemmat.

Viime kesänä vanhemmat saivat huolestuttavia uutisia. Vaikutti siltä, että niska-aukon ahtausta olisi lisääntynyt niin paljon, että se olisi vaatinut leikkaushoitoa. Tulos paljastui kuitenkin vääräksi, eikä leikkausta tarvittu.

Leikkaukseen joutuminen olisi tarkoittanut, että perhe olisi myös joutunut jättämään kesken lääketutkimuksen, johon he osallistuvat.

Euroopan unioni on myöntänyt myyntiluvan akondroplasiaan Voxzgon-nimiselle lääkkeelle, joka on käytössä eri puolilla maailmaa. Suomessa lääke ei ole vielä lääkekorvauksen alainen. Lääkitys edistää luuston kasvua vaikuttamalla kasvua jarruttavaan mekanismiin.

Tässä tutkimuksessa, johon perhe osallistuu, selvitetään toisen toimintaperiaatteiltaan samankaltaisen lääkeaineen vaikutusta 0–2-vuotiaisiin lapsiin.

Kosmo saa viikoittain pistoksen, jossa on joko oikeaa lääkeainetta tai lumelääkettä. Vanhemmat eivät tiedä, kumpaan tutkimusryhmään he kuuluvat.

Paula Unkila-Aejmelaeus ja Janne Aejmelaeus ovat opiskelleet molemmat filosofiaa yliopistossa. He ovat löytäneet teoriaa, joka auttaa ymmärtämään vammaisuutta.

Osallistuminen tuntui vanhemmista hienolta mahdollisuudelta, mutta se toi mukanaan myös eettistä pohdintaa siitä, missä määrin kehollinen poikkeama normina pidetystä vaatii puuttumista.

– Lapsen puolesta pitää tehdä valintoja ja yrittää tehdä parhaansa. Meillä keskeinen tekijä on terveysnäkökulma. Jos komplikaatioiden riski voi pienentyä, niin tutkimukseen osallistuminen tuntuu perustellulta, vanhemmat kertovat.

Yhteisöllisyys kannattelee

Vanhempia huolestuttaa, miten ympäristö suhtautuu lyhytkasvuiseen. Esimerkiksi lääkäreiltä tulee välillä Aejmelauksen mukaan töke- roitäkin kommentteja.

Joskus lääkärien puheista välittyä ajatus, että normista poikkeava keho rajaisi arvokkaan elämän mahdollisuuksia.

Lääketieteelliselle katsannolle vastapainoa tarjoavat vertaistuki ja lyhytkasvuisten yhteisö, joista on tullut perheelle merkityksellisiä.

Järjestöt tarjoavat jotain sellaista, mihin terveydenhuollon henkilökunta ei pysty. Lyhytkasvuisten ihmisten kanssa juttellessa on vahvistunut ajatus siitä, että lyhytkasvuisuus voi olla myös positiivinen identiteetti.

Vanhemmista on tullut lyhyessä ajassa aktiivista toimijoita sekä Invalidiliiton harvinaissairaiden toiminnassa että Lyhytkasvuiset ry:ssä.

Aluksi he osallistuivat Invalidiliiton kautta verkkovertaistukiryhmään, jossa oli muita lyhytkasvuisten lasten vanhempia. Sittemmin he kävivät myös itse liiton vertaistukikoulutuksen. Keväällä he ohjaavat itse ensimmäistä kertaa verkkovertaistukiryhmää lyhytkasvuisten lasten perheille.

– On vaikea kuvitella lapsensa tulevaisuutta, koska emme tiedä, millainen ihminen Kosmosta kasvaa. Mutta tuntuu tosi arvokkaalta, että Kosmolla on kavereiden lisäksi vertaisporukka, mihin hän voi halutessaan mennä. Hän tietää, että se on aina siellä”, Aejmelaeus sanoo. ●

Fakta

Akondroplasia

- › Kyseessä on luuston synnynnäinen kehityshäiriö, joka aiheuttaa lyhytkasvuisuutta.
- › Naiset kasvavat keskimäärin 125 cm ja miehet 132 cm pituisiksi.
- › Muita ulkoisia tunnusmerkkejä ovat muun muassa vartaloon nähden lyhyet olkavarret ja reidet, suurikokoinen pää, monilla käyrät sääret ja syvä lannenotko.
- › Voi aiheuttaa raajojen toimintavajasta ja kipuja, korvatulehduksia sekä pahimmillaan aivonesteen kiertohäiriöitä ja selkäytimen tai selkäydinjatkeen puristumista.
- › Suomessa tiedetään olevan noin 180 henkilöä, jolla on akondroplasia.

Lähde: Lyhytkasvuiset ry ja Terveyskylä.fi

Mitalitavoitteet täyttyivät talviparalympialaisissa

Suomen joukkue voitti kaksi hopeamitalia Milano–Cortinan talviparalympialaisissa. Alppihiihtäjä Nette Kiviranta, 24, pujotteli toiseksi nopeimmaksi kelkkalaskijoiden sarjassa. Maastohiihtäjä, näkövammaisen Inkki Inola, 27, voitti puolestaan hopeaa perinteisen tyylin 10 kilometrillä.

Suomen joukkueenjohtaja **Kimmo Mustonen** oli tyytyväinen, kun mitalitavoite täyttyi.
– Inkin kanssa mitalia on paralympialaisitakin metsästetty jo jonkin aikaa, ja

nyt oli otollinen aika sen tulla. Nette on nostanut tasoaan tämän kauden aikana taas todella paljon. On hienoa, että myös **Maiju Laurila** ja **Matti Sairanen** pääsivät tekemään oman tasonsa mukaiset onnistuneet suoritukset.

Heti mitaleille

Espoolainen **Nette Kiviranta** menestyi mainiosti heti ensimmäisissä paralympialaisissaan. Kiviranta hävisi vain 27 sadasosan verran voittaja Kiinan **Wenjing Zhangleille**. Kisa oli tiukka, sillä neljä ensimmäistä mah-

Nette Kiviranta oli ensimmäisen laskunsa jälkeen kolmantena, mutta kohensi sijoitustaan yhdellä toisen kierroksen laskullaan.

tui lopputuloksissa puolen sekunnin sisään.

– Olihan hopea hieno huipennus minun neljän vuoden olympiadille. Vuonna 2022 alkoi kilpaurani paralaskijana, ja paljon on ehtinyt tapahtua niin kilpailuissa kuin muutenkin, Kiviranta myhäili. Hän halvaantui vyötäröstä alaspäin auto-onnettomuudessa 16-vuotiaana vuonna 2018. Silloin alppihiihtoharrastus vaihtui para-alppihiihtoon ja kerkalla laskemiseen.

– Paralympialaiset olivat hieno kokemus muutenkin. Aurinko paistoi Italiassa, ja joukkueen kesken oli ihana fiilis. Perhosia oli kyllä vatsassa, kun odottelin alkuviikon omia kisalaskujani.

Sekä Kiviranta että Inola saavuttivat hopeamitaliensa lisäksi myös pistesijat toisissa lajeissaan. Pujottelun hopean lisäksi Kiviranta sijoittui suurpujottelussa neljänneksi. Inola oli 20 kilometrin vapaan hiihtotavan matkalla 9. sekä ylsi perinteisen sprintissä kahdeksanneksi.

Kiviranta työskentelee finanssialalla ja opiskelee ruotsinkielisessä kauppa-
korkeakoulussa Hankenissa.

– Kaikki satsattiin paralympialaisia varten. Vietin syksystä alkaen nelisen kuukautta poissa kotoa, Levillä ja Euroopan rinteissä. Etänä opiskelin ja tein töitäkin jonkin verran siinä ohessa, Kiviranta kertoo.

– Nyt on hienoa olla vihdoinkin kotona, mutta hopeasta sai kyllä lisäintoa. Tähtään on jo ensi vuoden MM-kisoissa Ranskassa.

Kolmannella kerralla

Laukaalaiselle **Inkki Inolalle** Milano-Cortinan paralympialaiset ovat jo kolmannet, ja saavutettu hopea oli pitkäaikainen tavoite. Perinteisen tyylin kymmenellä kilometrillä hän hävisi voittajalle, USA:n **Jake Adicoffille**, 1,48 minuuttia. Inolalla on entuudestaan kaksi MM-pronssia perinteisen hiihtotavan 10 kilometriltä ja sprintistä.

– Tähän on tähdätty 13 vuoden valmentautumisen ajan. Aloitin ammattimaisen harjoittelun 14-vuotiaana, ja valmentaja **Tuomas Törrösen** kanssa asetimme tavoitteeksi mitalin vuoden 2026 kisoista.

▲ **Nette Kivirannan ja Inkki Inolan kunniaksi järjestettiin mitalikahvit Helsinki-Vantaan lentokentällä.**

▶ **Hopeamitalisti Inkki Inola on sijoittunut maailmancupin kokonaiskilpailussa toiseksi vuosina 2023, 2024 ja 2025. Inolan opashihtäjänä toimi Reetu Inkilä.**

Hopeamitali innostaa jatkamaan, ja se oli hyvä osoitus myös yhteistyökumppaneille.

– Nälkää jäi vielä! Ensi vuonna on tavoitteena maailmancupin voitto ja mitali MM-kisojen 20 kilometriltä, Inola tuumaa. Osa-aikaisesti työskentelevänä juristina hän ehtii harjoitella tavoitteellisesti, kun kauppatieteen maisterin tutkintokin on melkein suoritettuna.

Uran mukava päätös

Alppihiihtäjä Maiju Laurila, 46, kisasi samassa kerkkalaskijoiden sarjassa kuin Nette Kiviranta. Hän sijoittui 11. sijalle yli 27 sekuntia voittajasta jääneenä. Kitiläläinen Laurila oli mukana jo Pekingin kisoissa vuonna 2022, ja hän päätti kilpailu-uransa Milano-Cortinaan.

Lumilautailija Matti Sairanen, 41, laski banked slalom -kisan 20. sijalle jääden noin 14 sekuntia voittajasta. Yläraajarajoitteisten sarjassa kilpailulle Sairaselle Milano-Cortinan kisat olivat jo kolmannet paralympialaiset. Vaikka harjoitteluolosuhteet ovat espoolaisella haastavat, hän toivoi, että hänet nähdään vielä paralympialaisissa.

Lumilautailu ei ole ainoa Sairasen harrastama kilpalaji. Käsiamputoitunut Sairanen on myös nelinkertainen MM-mitalisti parataekwondossa. ●

Info

- ▶ Italian Milanossa ja Cortina d'Ampezzossa pidettiin järjestyksessään 13. talviparalympialaiset 6.–15. maaliskuuta. Ensimmäiset talviparalympialaiset järjestettiin vuonna 1976 Ruotsin Örnsköldsvikissä. Suomen joukkueessa oli tuolloin mukana 26 urheilijaa.
- ▶ Ohjelmassa oli kuusi urheilumuotoa: alppihiihto, maastohiihto, ampumahiihto, lumilautailu, parajääkiekko ja pyörätuolicurling. Kisoihin osallistui 665 urheilijaa yli 50 maasta.
- ▶ Suomi oli mitalitilastossa 20. paras maa kahdella hopeamitalilla. Suomen joukkueessa oli neljä kilpailijaa ja yksi opashihtäjä eli viisi urheilijaa alppihiihdossa, lumilautailussa ja maastohiihdossa.

Rusetti ry selvitti, miten häirintään puututaan kuljetuspalveluissa

Vammaisten naisten kohtaama häirintä, epäasiallinen kohtelu ja seksuaalinen ahdistelu nousi otsikoihin helmikuussa 2025. Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys – Rusetti ry ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy toteuttivat selvityksen touko-kesäkuussa 2025 hyvinvointialueille aiheen tiimoilta. Kyselyn vastausten pohjalta syntyi tilannekuva, joka auttaa hyvinvointialueita kehittämään palveluiden toimintaa sekä mahdollistaa yleisten ohjeistusten luomisen. Selvitys valmistui 4.2.2026. Aihe edelleen on vakava, valtakunnallinen ja ajankohtainen.

KULJETUSPALVELUIDEN käyttäjillä on oikeus turvallisuuteen, koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen. Kuljetuspalvelut ovat monelle vammaiselle henkilölle välttämättömiä. Vammaiset henkilöt ovat erityisen haavoittuvassa asemassa varsinkin, jos häirintää, seksuaalista ahdistelua tai epäasiallista kohtelua tapahtuu sellaisen tahon toimesta, jonka apua hän tarvitsee. Häirintä, seksuaalinen ahdistelu ja epäasiallinen kohtelu hyvinvointialueen järjestämissä palveluissa loukkaa vakavasti palvelun käyttäjien oikeuksia ja turvallisuuden tunnetta. Hyvinvointialue on vastuussa järjestämiensä sosiaalipalveluiden turvallisuudesta.

Häirintä ja seksuaalinen ahdistelu on lailla kiellettyä. Kuljetuspalveluissa (SHL ja VPL) tapahtuva häirintä, epäasiallinen kohtelu ja seksuaalinen ahdistelu on valtakunnallinen ongelma, johon tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Seksuaalista ahdistelua koskevat säännökset sisältyvät rikoslain 20 luvun 6 §:ään.

Selvityksen tulokset

Kysely toteutettiin 9.5.–13.6.2025 sähköisesti ja vastausprosentti oli hyvä. Kyselyyn vastasi 17 (81 %) hyvinvointialuetta.

Vastauksista kävi ilmi, että

- › suurimmassa osassa HVA(hyvinvointialue) ei ole kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että häirintää, epäasiallista kohtelua tai seksuaalista ahdistelua koskevat ilmoitukset/ tapaukset tulisi käsitellä erityisellä vakavuudella omana toimintaprosessinaan.
- › suurimmassa osassa HVA ei ole selkeää ohjeistusta ja toimintatapamallia tilanteisiin, joissa asiakas tai kuljettaja ilmoittaa kokeneensa häirintää, epäasiallista kohtelua tai seksuaalista ahdistelua.

Positiivista oli, että muutamalla alueella on jo käytössä selkeä ohjeistus ja toimintatapamalli em. tilanteiden käsittelyyn tai ne ovat kehitysvaiheessa.

Yleisesti selvitys toi esille, että käytännöt vaihtelevat suuresti. Yhdenmukaisilla toimintatapamalleilla, ohjeistuksilla ja tilastoinnilla voitaisiin varmistaa, että kuljetuspalveluissa tapahtuvaan häirintään, epäasialliseen kohteluun sekä seksuaaliseen ahdisteluun voitaisiin reagoida, ja asiakkaiden luottamus palvelun toimivuuteen ja sen turvallisuuteen parantuisi.

Kehitysehdotukset hyvinvointialueille

- › HVA tulisi ottaa käyttöön selkeä toimintamalli tilanteisiin, joissa asiakas (tai kuljettaja) ilmoittaa kokeneensa häirintää, epäasiallista kohtelua tai seksuaalista ahdistelua.
- › HVA tulisi luoda selkeät ohjeistukset miten em. tilanteissa toimintaan – ohjeistukset palveluntuottajalle, kuljettajille/ yrityksille sekä asiakkaille.
- › HVA tulisi kouluttaa henkilöstöä tunnistamaan tilanteita, joihin saattaa liittyä uhka häirinnästä, epäasiallisesta kohtelusta sekä seksuaalisesta ahdistelusta.
- › HVA tulisi olla käytössään erillinen tilastointi (esim. vakavaksi luokiteltava ilmoitus) tilanteista, joissa henkilö on kokenut häirintää, epäasiallista kohtelua tai seksuaalista ahdistelua. Tilastointi mahdollistaisi palvelun kattavamman turvallisuuden arvioinnin sekä tehokkaamman kehittämisen. ●

Lue koko selvitys sekä kehitysehdotukset netissä tässä osoitteessa: www.rusettiry.fi/selvityksen-tulokset-hva-kuljetuspalvelu/

Liittouutiset

51 Liittouutiset | 52 Lakia ja oikeutta | 53 Koulutukset | 54 Henkilöuutiset

Helppo liikkua -viikko: pienillä teoilla turvallisempaa arkea

Helppo liikkua -viikko
18.–24.5.2026
Lisätietoja:
helppoliikkua.fi

HELPPO LIIKKUA -VIIKKO (18.–24.5.2026) asettuu tuttuun tapaan kansainvälisen esteettömyys- ja saavutettavuuspäivän 21.5. ympärille. Tänä vuonna viikon teemana on varautuminen ja turvallisuus.

Fyysisesti vammaisten ihmisten turvallisuus sekä kriisi- ja arjen hätätilanteisiin varautuminen ovat nousseet tärkeäksi teemaksi, mihin ovat vaikuttaneet mm. muuttunut maailmantilanne ja erilaiset kriisit, kuten pandemia. Suunnitelmat kriisitilanteiden varalle tehdään yleensä hyväkuntoisten ja toimintakykyisten ihmisten ehdoilla, jolloin ne antavat virheellisen kuvan siitä, miten väestö todellisuudessa selviää kriisitilanteesta. Toimintamalli vahvistaa käsitystä siitä, että vammaiset ihmiset ovat varautumisessa sivuroolissa.

Helppo liikkua -viikon aikana Invalidiliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että myös fyysisesti vammaisilla ihmisillä pitää olla yhtäläiset mahdollisuudet valmistautua erilaisiin kriisitilanteisiin ja selviytyä niistä. Näissä tilanteissa esimerkiksi rakennetun ympäristön esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää. Tämä tarkoittaa konkreettisesti esteettömiä tiloja, saavutettavaa viestintää, avustamisen ja apuvälineiden huomioimista sekä sitä, että erilaisiin harjoituksiin kutsutaan mukaan myös vammaisia osallistujia.

Yhdistyksen roolin ja yhteistyön vahvistaminen eri viranomaistahojen kanssa alueilla on ensiarvoisen tärkeää.

Vammaisten ihmisten osallistuminen varautumisen suunnitteluun ja harjoituksiin tulisi olla itsestään selvä asia. He voivat toimia kriisitilanteissa erilaisissa tehtävissä toimintakykynsä mahdollistamissa rajoissa ja tuoda esiin konkreettisia ratkaisuja sekä hyviä käytäntöjä pelastussuunnittelussa.

Lisätietoja: www.helppoliikkua.fi

Ryhdy kuukausilahjoittajaksi ja tue kotimaista vammaistyötä

Lahjoittamalla säännöllisesti varmistat, että fyysisesti vammainen ihminen ja hänen perheensä saavat apua silloin, kun sitä tarvitsevat.

NÄIN LAHJOITAT:

- Ryhdy kuukausilahjoittajaksi osoitteessa www.invalidiliitto.fi/lahjoita tai soittamalla **044 765 0510** (arkisin klo 8–16).

MUUT TAVAT LAHJOITAA:

- Tekstaa TUKI5 tai TUKI10 tai TUKI20 numeroon 16301, lahjoitat 5/10/20 € /viesti
- MobilePay: Invalidiliitto ry, #15134

Keräyslupa <https://www.invalidiliitto.fi/keraysluvut>

Apuvälineet ovat toimintakyvyn jatke

Liikunta ja ulkoilu ovat yleisimpiä harrastuksia Suomessa. Liikunta on jokaisen ihmisen perusoikeus ja osa merkityksellistä elämää. Liikunnalla ja fyysisellä aktiivisuudella voidaan edistää terveyttä sekä toiminta- ja työkykyä, hidastaa tai ehkäistä monia sairauksia ja vähentää niistä aiheutuvia haittoja. Kaiken lisäksi se lisää yhteisöllisyyttä ja parantaa elämänlaatua.

Kaikki tämä edellyttää, että olemassa on fasiliteetit ja välineet liikkumiseen. Vain liikkumalla voi kokea ympäristöä ja ympäröivää maailmaa sekä olla osa yhteisöä – kokonainen, yhdenvertainen ihminen.

Asiaa pohtiessani ajatus kääntyy vääjäämättä lukemattomiin, toistuviin ja säännön mukaisiin esteisiin. Niihin, jotka estävät osallisuuden, kun ihmisellä on jonkinasteinen toimintarajoite.

Yhteiskunnassamme vallitsee tila, jossa esteettömyydestä on tullut sitä tarvitsevien ja erityisesti liikuntavammaisten ihmisten harras toive. Olemme taantuneet ja menneet ajassa taaksepäin. Esteettömyyden ei edelleenkaan ymmärretä olevan luovuttamaton ihmisoikeus ja keskeinen perusoikeus, joka koskisi kaikkia – myös meitä, jotka liikumme pyörätuolilla tai muulla apuvälineellä.

Arki Suomessa rakentuu edelleen pitkälti oletukselle, että ihminen kävelee, näkee, kuulee ja toimii ilman rajoitteita. Tämä oletus näkyy konkreettisesti joka päivä: kynnyksissä, liian jyrkissä luiskissa, toimimattomissa hississä ja bussissa, johon ei pääse. Liikenneinfra lisää tätä rajoittuneisuutta. On erikoista, että samaan aikaan puhutaan liikkumisen vapaudesta ja kestävästä kehityksestä, mutta osa ihmisistä suljetaan tästä ulos rakenteellisilla ratkaisuilla.

Rakenteelliset ratkaisut ovat myös osa julkista terveydenhuoltoa, jonka rahoituksesta ja resursseista kamppaillaan. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ovat osa julkista terveydenhuoltoa. Ne ovat väline osallisuudelle ja yhteisöllisyyden toteuttamiselle. Moni pitkäaikaissairas ja fyysisesti toimintakyvyltään rajoittuneen ihmisen toimintakyky on riippuvainen apuvälineistä. Samalla, kun ne mahdollistavat toimintakyvyn, itsenäisyyden ja osallisuuden, ne ylläpitävät terveyttä ja hyvinvointia.

Apuvälineet eivät ole pelkkiä ”välineitä”, vaan ne toimivat käyttäjälleen toimintakyvyn jatkeena. Monelle ne ovat konkreettinen edellytys sille, että arki ylipäätään on mahdollista. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että apuvälinekäytänteet myös käytännössä toimivat aina apuvälineen arvioinnista sen luovu-

tukseen ja huoltoon sekä ylläpitoon. Apuvälineiden hankintaprosessissa on tärkeää huomioida yksilölliset vamman tai sairauden edellyttämät tarpeet ja apuvälineen käyttöolosuhteet. Julkiset hankinnat ovat iso osa kuvaa ja apuvälineiden hankintaprosessia, mutta sillä ei voida ohittaa yksilöllisiä tarpeita.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä on meneillään hanke, jossa päivitetään apuvälinepalveluja koskevaa valtakunnallista opasta ”*Valtakunnalliset lääkkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet (STM112:00/2025)*”. Opasta käytetään ohjeena apuvälineitä koskevassa arvioinnissa ja päätöksenteossa terveydenhuollossa. Sillä on keskeinen käytännön vaikutus siihen, miten julkiset apuvälinepalvelut valtakunnallisesti käytännössä linjaavat toimintatapojaan ja miten apuvälinepalvelut toimivat.

Invalidiliitto on päässyt vaikuttamaan tähän työhön työryhmätyöskentelyn kautta. Hankkeessa ajantasaistetaan luovutusperusteiden vastaamista vastaamaan nykyiseen palvelujärjestelmään ja apuvälineteknologian kehitykseen.

Valtakunnalliset lääkkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet eivät elä tyhjiössä. Lainsäädännön tulee tukea apuvälineen käyttäjien todellisia tarpeita, ja apuvälineisiin tulee varata riittävät resurssit. Tämä koskee myös rakennetun ympäristön ja yhteiskunnan sääntelyä.

Yhdenvertaisuus ei toteudu itsestään. Se vaatii päätöksiä, joka tunnistaa erilaiset tarpeet ja korjaa rakenteelliset epäkohdat. Esteettömyys ei ole vain ramppi oven edessä tai pyörätuoli, jolla voi liikkua vain sisätiloissa. Se on ajattelutapa ja tahtokysymys, jossa jokainen voi liikkua, osallistua ja olla osa yhteiskuntaa ilman jatkuvaa neuvottelua oikeudesta olla olemassa siellä missä muutkin.

On siis hyvä pitää mielessä ja tuoda esille vaade siitä, että Suomea tulee rakentaa kaikille – ei vain osalle. Tällä hetkellä vastaus on liian usein jälkimmäinen.

Lääkkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelujen kehittäminen ja Valtakunnalliset lääkkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet: opas apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille (sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisu 2023:13), luovutusperusteiden päivitys on lausuttavana Lausuntopalveluissa 30.3.–27.4.2026. ●

Invalidiliitto kouluttaa

Invalidiliiton koulutuksen tavoitteena on edistää jäsenistön ja muiden fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten oikeuksien toteutumista arjessa, lisätä tietoisuutta vammaisuudesta sekä tukea yhdistysten toimintaa.

Koulutuksissa noudatamme turvallisen tilan periaatteita, jossa kaikki omalla toiminnallaan rakentavat yhdenvertaista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä.

ILMOITTAUTUMINEN JA KURSSIOHJELMAT

www.invalidiliitto.fi/koulutuksia

Saamme tukea koulutusten järjestämiseen Opintokeskus Sivikseltä.

Opintokeskus Sivis

VÄESTÖNSUOJAT

– MITÄ JOKAISEN ON HYVÄ TIETÄÄ?

Aika	19.5. klo 17.00–18.30
Paikka	Teams
Kohderyhmä	Invalidiliiton jäsenet ja muut asiasta kiinnostuneet
Tavoite	Saada käytännönläheistä perustietoa väestönsuojien käytöstä, erityisesti liikkumisesteisten ja fyysisesti vammaisten näkökulmasta
Hinta	Maksuton
Ilmoittautuminen	17.5. mennessä. Ilmoittautumisen yhteydessä voit esittää kouluttajille väestönsuojiiin liittyviä ennakkokysymyksiä

TIETOISKU: TAPAHTUMIEN ESTEETTÖMYYS

– VINKIT JÄRJESTÄJÄLLE

Aika	22.5. klo 10.00–10.15
Paikka	Teams
Kohderyhmä	Kaikki kiinnostuneet
Hinta	Maksuton
Tavoite	Saada tietoa esteettömyyden huomioimisesta tapahtuman järjestämisessä
Ilmoittautuminen	20.5. mennessä. Voit myös osallistua suoraan nettisivuilla olevan linkin kautta.

INVALIDILIITTO TUTKII:

KOKEMUKSIA VAMMAISPALVELULAIN MUKAISESTA KULJETUSPALVELUSTA

Aika	2.6. klo 17.00–18.30
Paikka	Teams
Kohderyhmä	Kaikki asiasta kiinnostuneet
Tavoite	Saada tietoa vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua koskevista tutkimustuloksista
Hinta	Maksuton
Ilmoittautuminen	31.5. mennessä

INVALIDILIITON OSALLISUUSBAROMETRIN RAPORTIN JULKAISUWEBINAARI

Aika	10.6. klo 13.00–14.30
Paikka	Teams
Kohderyhmä	Kaikki asiasta kiinnostuneet
Tavoite	Esitellä Invalidiliiton osallisuusbarometrin uusimman raportin keskeiset tulokset ja nostot, lisätä ymmärrystä fyysisesti vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden osallisuudesta sekä avata tulosten merkitystä eri näkökulmista YK:n vammaisyleissopimuksen voimaantulon 10-vuotispäivänä.
Hinta	Maksuton
Ilmoittautuminen	8.6. mennessä. Webinaariin voi liittyä myös suoraan Invalidiliiton nettisivuilla olevasta linkistä.

TIETOISKU: ESTEETTÖMYYSKUVAILU

– MITEN KERROT TILOJEN TAI TAPAHTUMAN ESTEETTÖMYYDESTÄ

Aika	12.6. klo 10.00–10.15
Paikka	Teams
Kohderyhmä	Kaikki kiinnostuneet
Hinta	Maksuton
Tavoite	Saada tietoa esteettömyyskuvailun tekemisestä
Ilmoittautuminen	10.6. mennessä. Voit osallistua myös suoraan nettisivuilla olevan linkin kautta.

JÄRJESTÖPÄIVÄT

Aika	26.–27.9.2026
Paikka	Scandic Park, Helsinki sekä etäyhteys
Kohderyhmä	Yhdistysten hallitusten jäsenet ja muut yhdistysaktiivit. Helsingissä järjestettävään tapaamiseen voi osallistua yksi henkilö/yhdistys. Striimattavaan osuuteen ovat tervetulleita kaikki yhdistysaktiivit. Kannustamme yhdistyksiä järjestämään hallitusten etäkatsomoita lauantaina 26.9.
Hinta	Maksuton
Ilmoittautuminen	14.8. mennessä Helsinkiin, 23.9. mennessä Teamsiin.

IN MEMORIAM

Vammaisjärjestöaktiivi
– Sosiaalineuvos,
everstiluutnantti (evp)

Keijo Kaskiaho
17.6.1947–12.3.2026

Keijo Pekka Olavi Kaskiaho syntyi Kouvolassa alkukesällä 1947. Hän varttui kotimaismissaan Korian varuskunnan alueella, mikä luonnollisesti vaikutti hänen myöhempään ammatinvalintaansa ja työuraansa. Keijo luonnehti lapsuutensa olleen hyvää ja onnellista aikaa. Kotitalo sijaitsi aivan paikallisen vesitornin juurella, ja päivät kuluivat leikkien, partiota harrastaen sekä poikamaisia kolttosia tehden. Liikunnallinen Keijo harrasti myös suunnistusta ja edusti Korian Ponnen viestijoukkuetta Jukolan viestissä useamman kerran 60-luvulla.

Keijo loi uran armeijan harmaissa, isänsä jalanjäljissä. Hän suoritti varusmiespalveluksensa Korian Pioneeripataljoonassa ja kirjoitti ylioppilaaksi Kouvolan yhteiskoulusta 1968 varusmiespalveluksensa aikana. Urakehitys kierrätti miestä ympäri Suomea, ja monet varuskunnat tulivat Keijolle tutuiksi. Myöhemmin hän eteni sotilasurallaan kotivaruskuntansa, Kymen Pioneeripataljoonan, komentajaksi. Kymen pioneeripataljoonan siirryttyä vuonna 1994 Vekaranjärvelle osaksi Karjalan prikaatia Keijo toimi Vekaranjärven varuskunnan esikuntapäällikkönä vuoteen 1998 saakka. Seuraavan työkomennuksen piti olla Helsingissä, mutta Keijo joutuikin yllättäen sairaalaan oikean jalan verenkiertohäiriön takia. Hoivovierheen vuoksi jalka jouduttiin amputoimaan ensin säärestä ja myöhemmin reidestä. Keijon isä **Pekka Kaskiaho** oli Lapin sodassa astunut hyppymiinaan vuonna 1945. Miina räjähti onneksi jalan alla eikä päässyt suunnitellusti hyppäämään, joten hänen henkensä säästy, mutta jalka täytyi amputoida säärestä. Vaikka jalan menettäminen on vakava asia, jaksoi Keijo vitsailla, että hän laittoi isäänsä paremmaksi menettämällä oman jalkansa reidestä saakka. Sotilasura päättyi noin vuoden kuluttua amputaatiosta, ja Keijo jäi armeijan harmaista eläkkeelle everstiluutnanttina vuonna 2000.

Energisenä ihmisenä Keijo ei kuitenkaan jäänyt laakereillaan lepäämään. Hän otti jo toipilasaikanaan sairaalassa ollessaan yhteyttä Invalidiliittoon ja kysyi, mitä voisi tehdä muiden vastaavassa tilanteessa olevien hyväksi. Keijo siirsi sujuvasti energiansa järjestötoimintaan vammaistyön hyväksi.

Jo vuonna 1998 Keijo liittyi Kouvolan Seudun Invalideihin. Vammaisjärjestöaktiivi ei juurikaan lomita tai vapaapäiviä kaivannut, ja se kyllä näkyi Keijon toiminnassa yhdistysten hyväksi. Keijolla oli asiatiedot erittäin hyvin hallussa ja erityisen hyvä muisti. Ei siis

ollutkaan mikään ihme, että hänestä tuli yhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja. Hallituksen kokoukset Keijo piti upseerille tyypilliseen tapaan lyhyinä ja asiallisina. Aamuisin Keijolla oli tapana tulla toimistolle ohjeistamaan sihteerille, juomaan kahvit ja tapaamaan jäsenistöä. Keijo oli erittäin hyvä verkostoituja, ja suhteet olivatkin kun-

nossa kaupungin virkamiehistä aina ministereihin asti. Puheenjohtajuuden lisäksi hän veti yhdistyksen vaikuttamistoimikuntaa. Keijo luopui Kouvolan Seudun Invalidien puheenjohtajuudesta 2023, jolloin hänet nimitettiin yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi. Keijo oli kiinnostunut Kouvolan Seudun Invalidien toiminnasta aina viimeisiin päiviinsä saakka.

Keijo valittiin myös Kouvolan Vammaisjärjestöjen yhdistys ry:n eli KVY:n puheenjohtajaksi heti sen perustamisvuonna 2002. Yhdistyksen nimi muuttui vuonna 2021 Kouvolan Hyvinvointiyhdistykset ry:ksi (YHVI), ja nykyään sen alla toimii nelisenkymmentä vammais- ja potilasjärjestöä ympäri Kymenlaaksoa ja Suomea. Keijo toimi puheenjohtajana aina vuoteen 2023 asti, ja puheenjohtajakautensa jälkeen hänet nimettiin myös YHVIn kunniapuheenjohtajaksi. Keijo hoiti puheenjohtajan tehtävän ansiokkaasti puolustaen aina ja kaikkialla vammaisten ja pitkäaikaissairaiden oikeuksia.

Invalidiliiton liittohallituksessa Keijo oli vuosina 2014–2017 toisena varapuheenjohtajana. Hän toimi useamman kauden liittovaltuuston jäsenenä, sekä muun muassa neljän vuoden ajan Invalidiliiton Vaikuttamisen tuki -työryhmän ja sote-työryhmän puheenjohtajana. Lisäksi hän osallistui viiden vuoden ajan STM/THL:n työryhmään, joka laati nettiin Vammaispalvelujen käsikirjan. Tätä käsikirjaa virkamiehet käyttävät apunaan vammaisten asioista päätettäessä. Keijo toimi lukuisissa muissakin luottamustehtävissä, kuten Parik-säätiön hallituksessa, seurakuntaneuvostossa, kaupunginvaltuustossa ja SOK:n edustajistossa.

Keijo ehti puolustaa ja ajaa vammaisten asioita niin Kouvolassa kuin valtakunnallisestikin yli kahdenkymmenen vuoden ajan. Tästä toiminnasta presidentti **Sauli Niinistö** nimitti Keijo Kaskiahon sosiaalineuvokseksi vuonna 2018.

Järjestötoiminnan lisäksi myös perhe oli Keijolle hyvin tärkeä. Keijoa jäivät erityisesti kaipaamaan puoliso sekä lapset Keijon ensimmäisestä avioliitosta.

Suurella kiitollisuudella jäämme myös me kaipaamaan Keijoa. Hänen muistonsa elää sydämissämme ja pienissä arjen hetkissä. Kiitos Keijo, teit ison työn vammaisten hyväksi.

Kouvolan Seudun Invalidit ry

ONNEA

HYVINKÄÄ

80 Yrjö Huuskonen 6.5.
60 Jyrki Ollikainen 8.5.

KOUVOLA

95 Erkki Vuoristo 19.5.
85 Maija Peltonen 29.5.

KUOPIO

85 Irja Hiltunen 1.6.
60 Hannu Pursiainen 5.6.
50 Tomi Kolari 24.4.

KUUSANKOSKI

90 Jaakkola Terttu 26.4.
85 Salonen Liisa 1.4.
80 Nyman Karl 28.4.
75 Rämä Pirkko 30.4.
60 Sirje Erik 11.4.

PORVOO

50 Gustav Antell 15.5.

RAUMA

95 Anita Nastamo 22.5.
70 Pirjo-Riitta Soinila 11.5.

SIILINJÄRVI

90 Inkeri Ahonen 21.5.

VAASA

80 Harry Swanlung 10.5.,
Jorma Tattari 19.5.,
Reijo Järvinen 3.6.
75 Markku Maja 13.5.
70 Wappu Kangastupa 1.5.,
Marjo Kaikkonen 25.5.

KUOLLEET

Vesa Hakanperä

Euran Seudun Invalidit ry

Keijo Ollila

Lahden Seudun Invalidit ry

Satu Hakanen

Jaakko Lapinjoki
Pertti Kuusisto

Vaasanseudun Invalidit –
Vasanejdens Invalider ry

Paavo Keronen

Jorma Tuononen
YHDES ry

MYYDÄÄN

Myydään kuljettajan ja matkustajan puoleiset harmaat **Recaro Orthopäd kääntöistuimet**. Istuimet siistissä kunnossa ja kaikki sähköiset toiminnot toimii, mm. ristiselän tuet sekä lämmitys ja tuuletus. Istuimet olleet WW Caddyssa ja jääneet tarpeettomiksi. Lisätietoja puh. 040 7485 686 tai sähköposti karikopo@gmail.com

Myydään kesäpaikka

Vaasan Raippaluodon saarella (25 km

Vaasasta). Läpivuoden asuttava. Mökissä kunnallistekniikka, ilmalämpöpumppu, puuhella ja takka. Pihasauna. Lisätietoja: 040 586 3840

Tandempyörä VanRaam, 3-pyöräinen, laadukas tandempyörä, joka sopii hyvin mm. liikuntarajoitteisille ja ikäihmisille. Matala astinkorkeus helpottaa kyytiin nousemista ja poistumista ja kaksi takapyörää varmistaa turvallisen pyöräilyn. 8-vaihteinen pyörä on 13 vuotta vanha. Pyörä on sähköistetty. Pyörää on säilytetty lämpimässä autotallissa ja myydään tilanpuutteen vuoksi. Nouto Hyvinkäältä. Mahtuu pakettiautoon tai peräkärryyn. Tee tarjous, Lisätietoja p. 050 331 3081 /Sanna.

Myytävänä esteetön omakotitalo Porissa.

Tiedot kohteesta: Etuovi.com, kohdenumero 80442735. Lisätietoja myös: 040 5512 473

Myydään **Sarvikuutin kesäkodin siisti mökkirakennus** no:14 osoitteessa Sarvikuutti 39, 16730 Kutajärvi. Mökkirakennus sijaitsee ihanteellisella paikalla, lähellä uimarantaa ja saunaa sekä päärakennusta. Kuistin aidat vaativat osittain pientä korjausta. Hinta 9 500 euroa, sisältäen irtaimiston.

Yhteydenotot ja näytöt: Tiina Jakola. email: tiina.jakola67@gmail.com

Hyväkuntoinen HITAS-kaksio myynnissä

loistavalla sijainnilla

Jätkäsaarella (Azorienkuja 4). Asunto on katus- tasossa (1/6) ja suunniteltu erityisesti pyörätuolia käyttävälle asukkaalle sopivaksi. Mm. keittiön työtaso on 70 cm:n korkeudessa, keittiön yläkaappeja madallettu ja kylpyhuoneesta löytyy sekä madallettu allaskaappi että tukikaiteita. 49,5 neliötä, tilava terassi sekä pieni piha. Mh. 275 000 EUR.

Ota yhteyttä, jos kiinnostuit: jukka.kuva@iki.fi

ETELÄ-SUOMI

ESPIN

ESPINin toimisto, puhelinneuvonta, jäsenasiat sekä lisätietoja tapahtumista ym. Anne Virtanen 041 548 0638, espinry.toimisto@gmail.com. **ÄIJÄkähvit** ma 1.6. klo 13.00 alkaen Kauppakeskus Sello Fresko kahvio, lisät. ja ilm. Jarmo Nurmi 0400 873 877. **Kirjapiiri etänä** klo 17 alkaen ma 27.4. luetaan Hannu Salmi: Frans Leijon: Kuurosokean ihmeellinen elämä ja ma 25.5. luettava kirja sovitaan myöhemmin, lisät. ja ilm. Ritva Viljanen, 041 319 9877 (tekstiviestillä), ritva.viljanen64@gmail.com. **Luvan toiminnan tapaamiset** klo 12–14 ke 13.5. ja ke 10.6. Lippulaivan kirjastolla, os. Espoonlahdenkatu 8. lisät. Ritva Viljanen. **Jäsentapaamiset** ma 11.5. ja ma 15.6. klo 17–19, Karaportissa os. Karaportti 5, lisät. ja ilm. viikkoa ennen ESPIN toimisto. **Asahi live-etänä** joka ma 27.4.–11.5., klo 13.00–13.45, lisät. ja ilm. ESPIN toimisto. **Tuolilattarit** joka to 21.5. asti klo 16.50–18.00 Kuitinmäen koulu os. Kuitinkuja 4, Espoo, lisät. ja ilm. Kristina Bjugg 040 577 3398, kitti.bjugg@hotmail.fi. Lisää tapahtumia ja tarkemmat tiedot tapahtumista jäsentiedotteessa. Katso myös www.espin.fi.

HELSINGIN INVALIDIEN YHDISTYS

Toimiston osoite: Voudintie 6, 00600 Helsinki. Internet-sivut: www.hiy.fi. Toimisto auki ma, ti, to 9–16, ke 9–19 ja perjantaisin toimintakeskus on suljettu, palvelemme klo 9–15 vain puhelimitse puh. 09 7206 240, s-posti: toimisto@hiy.fi. Sähköposti muotoa etunimi.sukunimi@hiy.fi. Puheenjohtaja Kristiina Karhos puh. 050 463 5732, s-posti: pj.hiy@hiy.fi. Toiminnanjohtaja Pirjo Virtaintorppa, puh. 09 7206 2415. **HIY:n ajankohtaista** 25.5. klo 16–19 **miesten saunailta**. Invalidiliiton tiloissa, Mannerheimintie 107 (Käynti Nauvontie 8). Illan ohjelmassa mukana turvallisuusasiantuntija Pekka Tervala, keskustelemme asuintalojen pelastussuunnitelmista. Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 20.5. Seppo Pihnal: spihnal@gmail.com / 045 318 6266. Mukaan mahtuu 20 henkilöä. Tule ajoissa paikalle. Osallistumismaksu 5 € (käteismaksu/maksetaan paikan päällä). Oma pyyhe mukaan. **Touko-syyskuussa Hevossalmen lomakylän (Vuorilahdentie 7, Helsinki) saunavuorot**. Ke klo 15–17 naiset ja klo 17–19 miehet. La klo 14–16 naiset ja klo 16–18 miehet. Saunamaksut maksetaan käteisellä tai mobilepaylla paikan päällä 5 €/krt.

HYVINKÄÄN INVALIDIT

Tapahtumat, joihin pyydetään ilmoittautumiset, Kirsi ottaa vastaan sähköposti jasensihteeri.hyvinka@gmail.com tai p. 046 6446 121. **Edunvalvontavaltuutus luento** ke 29.4. klo 16.30–

18.45, pääkirjasto. Torikatu 5, Hyvinkää. Luennoitsijana varatuomari Tuula Sillanpää. **Nurmijärven Invalidit ry:n virkistyspäivä** to 7.5. klo 11.30–14.30, Nurmijärven Srk:n leirikeskus, Sääksi. Ruokailu, ohjelmaa, seurustelua. Hinta 15 €/jäsen, maksu paikan päällä. Ilm. viim. 26.4. **HyteKino Rental Family** (draamakomedia, kesto 1h 57min) ma 11.5. klo 17. Hyvinkään kaupungintalo, Kankurinkatu 4–6. Maksuton. Ilm. viim. ma 4.5. **Esteetön nuotioretki** to 14.5. klo 13–15, Härkävehmaan-suon nuotiopaikka (Sveitsi), Hyvinkää. Retkellä kaikille soveltuva luontoliikuntaa, nokipannukahvit, nuotiomakkara, salaattia. Ilm. viim. ma 11.5. Kesäkodilla, Vuorenniityntie 88, Hyvinkää, tapahtuu: **Talkoot** la 23.5. klo 10. **Avajaiset** su 31.5. klo 13 ohjelma tarkentuu, ainakin kahvitarjoilu, grilli kuumana, sauna lämmin. Kesällä 1.6.–26.8. ke ja la sauna lämmin kaikille maksua vastaan ja kahvio avoinna klo 15–20. **Sauna lämmin omatoimisesti** mökkiläisille ja saunapassilaisille ma, pe, su klo 15–20. **Yhteislaulua** ke 10.6. klo 14. Invalidiliiton **Etelä-Suomen alueen kesäjuhla** su 7.6. klo 12–17, Tuusulan Krapli. Lisätietoja myöhemmin. **Säännölliset ryhmät:** Asahi, boccia ja sisäcurling kesätauolla. **Harvinaisia sairauksia sairastavien henkilöiden vertaistukiryhmä** ma 11.5. ja 8.6. klo 15–17, Onnensilta. Yhteyshlö Sanna-Kaisa Patjas harvinaiset.hyvinka@gmail.com. **Kuntosali palvelukoti Lepovilla**, ti klo 14–15 ja pe klo 16–17, Torikatu 10. Huom! Kesällä 1.6.–31.8. vain ti-vuoro klo 14–15. **Kuntosali palvelukoti Mäntykoto**, ti klo 15–17 ja to klo 17:30–19, Sähkökatu 28. **Kässäkerho** to klo 13–15:30, Onnensilta. **Kevään viim. kerho** 7.5. **Senioribio** ke 6.5. ja 3.6. ip, Biorex. Elokuva ja tarkka aika selviävät n. 2 viikkoa ennen esitystä. Seuraathan ilmoittelua. Lisätietoja Aamupostin Yhdistykset-palsta, www.hyvinka.fi, Facebook, Instagram, p. 046 6446 121/Kirsi.

HÄMEENLINNA

Hattelmälantie 9, 13130 Hämeenlinna puh. 050 912 9704 (torstaisin), s-posti: toimisto@haseinva.fi, kotisivut: www.haseinva.fi. Olemme myös Facebookissa, liity ryhmään. Toimiston päivystys torstaisin klo 15–17.30. (Toimisto suljettu heinäkuussa ja arkipyhinä). **Maanantaikerho** joka ma klo 13–15 (Hattelmälantie 9), **Boccia** torstaisin klo 13.30–16 Loimua-areenalla, **Tuolijumppa** torstaisin klo 13–14 (Hattelmälantie 9). Yhdistys myy suruadresseja toimistolla, hinta jäsenille 5 €/kpl ja ei-jäsenet 7€/kpl.

JÄRVENPÄÄN SEUDUN INVALIDIT

Yhdistys on varannut 15 lippua **Ilari Johansonin stand up-esitykseen: Ei kAlt siinä?** to 14.5. klo 19 Järvenpää-talo, Hallintokatu 4. Jäsen 24,50 €, ei-jäsen 34,50 €, maksu yhd. tilille: FI4750920950539195 viim. 30.4. 19.5. klo 15–17 **grillausta** Myllytien toimintakeskuksen pihalla, Myllytie 11, sateen sattuessa seurustelua Luokassa

ja siellä on joka tapauksessa kahvit, lisäksi yhdistys tarjoaa makkaroita ja salaattia, myös omia eväitä voi tuoda. 26.5. klo 15–16 Lions club Jean Sibelius tarjoaa viidelletoista jäsenelle avustajineen **makkaranuotioretken Lemmenlaakson laavulle**. Ilm. viim. 19.5. Säävaraus! Em. tapahtumiin tiedustelut ja ilmoittautumiset: jarvenpaan.invalidit@gmail.com tai p. 050 434 9166/tekstiviesti/Saila. **Boccia** 28.4. klo 13–14.30, 26.5. boccia siirtyy myöhempään ajankohtaan, Järvenpään ev.lut. seurakunnan liikuntasali, Kirkkotie 1 C, lisät. Markku p. 040 968 9449. **Asahi** 11.5.–15.6. ma klo 10.30–11.15 Tuusulan uimahallin (Rykmentintie 1) takana olevalla nurmialueella, maksuton ja kaikille avoin, ohjaajina Ritva Tervala ja Eija Herna, järjestäjänä Tuusulanjärven Reuma ry. Säävaraus! Lisätietoja yhdistyksen toiminnasta Keski-Uusimaa-lehden järjestöpalsta, js-inva.fi, Facebook, Instagram, p. 050 434 9166/Saila.

LOVIISAN INVALIDIT

Jäsenillat jatkuvat joka kuun ensimmäinen maanantai klo 17.00 kumppanuustalo Kulmassa, Sibeliuskatu 3, Loviisa. Tarjolla ajankohtaisia asioita, mielenkiintoisia aiheita ja esittelyjä sekä mukavaa jutustelua kahvitarjoilun kera. Kaikista tapahtumista sekä retkistä tiedotetaan jäsentiedotteilla, tekstiviesteillä, sähköposteilla sekä Facebookissa os. Loviisan Invalidit. **Tarjolla on mukavasti jäsenetuja, tapahtumia ja vertaistukea, tervetuloa mukaan.** Lisätietoja sihteeri Eija Salmelalta puh. 045 7731 9275 tai 050 5306 634 email: eija.salmela@loviisaninvalidit.fi Kotisivut: www.loviisaninvalidit.fi

RIIHIMÄEN SEUDUN INVALIDIT

Tule **avantoon ja saunaan** Inra-majalle aina lauantaisin klo 14–18. Tarjolla pikkurahalla pientä syötävää ja juotavaa. Uimalantie 27, Ryttylä. Katso lisää: rinva.fi/inra-maja. Tule liikkumaan kanssamme seuraavasti: **Maanantai: Vesijumppa** klo 14–15, Uimala, Riihimäki. Oma-avusteinen, vetäjänä Sauli Anttila. **Tiistai: kuntosali ja voimailusali** klo 14–15 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). **Keskiviikko: kuntosali ja voimailusali** klo 14–16 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). **Vesijumppa** klo 13–14, Uimala, Riihimäki. Oma-avusteinen, videovalmentaja. **Torstai:** vain **voimailusali** klo 13–15 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). **Perjantai:** vain **voimailusali** klo 12–14 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). **Sulkapallo** klo 19–21 Karan koulun alasali, Riihimäki. **Lauantai: kuntosali ja voimailusali** klo 13–15 Urheilutalo, Riihimäki (omatoiminen kuntoilu). **Sunnuntai: boccia** klo 9–12 Uimalan yläsalilla 5.10. alkaen sunnuntaisin **sulkapallo** klo 16–19 Herajoen koulu, Riihimäki Ilmoittaudu aktiviteetteihin: urheilu@rinva.fi

VANTAAN INVALIDIT

Kotisivut osoitteessa www.vantaaninvalidit.fi, p. 040 5763 880, toimisto@vantaaninvalidit.fi. Tapahtumat Markkulassa, jos ei toisin mainita. **Kevätkokous 26.4. klo 13 alkaen. Pihatapahtuma** 31.5. klo 12 mm. joyride esittely. **Askartelu** to klo 12–14. **Istumalentopallo** ti Kuusikonkoululla klo 17.30–19.30. **Boccia** ti Kuusikonkoululla klo 17.30–19.30. **ATK-kerho** kokoontuu 18.5. maanantaina klo 17–20 Markkulassa, HUOM! maaliskuusta alkaen, joka kolmas maanantai! **Hengellinen piiri** ke 29.4. ja 27.5. klo 13–14.30. **Länsi-Vantaan kerho** 11.5. ma klo 14–16, Myyrmäki talossa, tapahtumahuone, 2. krs (kirjaston talo). **Naistenpiiri** la 25.4. klo 12–16. Naistenpäivä ja 13.5. klo 12–14 **grillipäivä**. **Keski-
viikkokerho** ke 6.5. klo 12–15, 13.5. klo 12–14 **Grillipäivä**. **Tuolijumppa** ke 29.4., 13.5. ja 27.5. **Hieronta** varaathan aikasi Satu Kräkiltä p. 040 2206 451, intialainen päähieronta varaathan aikasi toimistolta, 30 min. 10 €.

ITÄ-SUOMI

IISALMEN INVALIDIT

Invatalo, Joukolankatu 6, 74120 Iisalmi. Puh. 0440 824 455. Puheenjohtaja Eila Koistinen p. 044 0817 350. s-posti: puheenjohtaja@iisalmeninvalidit.fi. Toimisto auki ma-ke klo 10–12. s-posti: toimisto@iisalmeninvalidit.fi, kotisivut www.iisalmeninvalidit.fi. **Iisalmen Invalidit ry:n kevätkokous ti 28.4. klo 17** Invatalolla. Käsitellään sääntömääräiset 68 § asiat. **Kevätretki** ma 25.5. klo 13 bussilla Pekka Sirviön havaintometsään. Pieni kävelylenkki ja makkarat/kahvit laavulla. Retki soveltuu myös rollaattoria tai pyörätuolia käyttävälle. Ilmoittaudu viim. ma 18.5. p. 0440 824 455 tai toimisto@iisalmeninvalidit.fi. **Keväiset virret** ti 5.5. klo 13 Invatalolla, mukana Iisalmen srk:n kanttori Anne-Mari Kraft. **Kevätkahvit. Vakiot:** Vesivoimistelu maanantaisin klo 14.15–14.45 Iisalmen Saukko-uimahallissa (Joukolank. 15). Keilaus keskiviikkoisin klo 11–12 Keilahallilla (Untamonk. 8). Lauuilat joka torstai klo 17–18.30 Invatalolla (Joukolank. 6). Aurinkokellossa (Auringonkehrä 10) maksuton omatoiminen kuntosali ti klo 15.30–16.30 ja to klo 10–11. **Kesäkotikotaranta** on varattavissa kesälle/syksylle, jäsenille 20 % alennus. Kysy vapaat päivät toimistolta tai katso kotisivuilta Kesäkotikotaranta. Seuraa ilmoituksia Iisalmen Sanomien järjestöpalstalta, Facebookista ja kotisivuilta.

KUOPION INVALIDIT

Vappubileet/naamiaiset to 30.4. klo 13–15 toimistolla. **Kevään viimeinen kiireetön kohtaaminen** toimistolla ma 11.5 klo 13. **Soveltavan liikunnan iltapäivä** 26.5. klo 13–16 Validia-talon ja toimiston tiloissa. Tule kokemaan liikunnan riemu ja kokeilemaan jotain uutta! Tule yksin tai ystävän

kanssa – täällä liikutaan yhdessä ilolla ja hyvällä fiiliksellä! Päivän aikana pääset tutustumaan ja kokeilemaan mm. puhallustikkaa, bocciaa, lattiacurlingia, tarkkuusheittoa, pingistä ja Soveltavan liikunnan pyöriä. Tapahtuma on esteetön, maksuton ja avoin kaikille. **Maaningan Korkeakosken retki** ke 27.5. Lähtö klo 13. Ilmoittautumiset ja lisätiedot toimistolta. Ajankohtaiset tiedot löydät yhdistyksen nettisivuilta ja lähetämme myös sähköpostitse tietoa tulevista tapahtumista. Toimiston työntekijän Sirpan tavoitat puh. 044 0378 451 & sähköpostista toimisto@kuopioninvalidit.fi.

MIKKELIN SEUDUN INVALIDIT

Toimisto toistaiseksi kiinni! Yhteydenotot puh. 0400 849 224 tai sähköposti: mikkelin.seudun.invalidit.ry@gmail.com. **Kesäkampanja!** viikolla 23 (1.6.–7.6.) majoituit jäsenenä Lahdenpohjassa edulliseen kesäkampanjahintaan! Pieni huone 30 €/vrk, iso huone 35 €/vrk (norm. hinta 45/50 € vuorokausi). Varaa ja varmista edullinen majoitus ko. viikolle: Pj. Sari Pesonen, puh. 050 552 6031. **Vuokraa esteetön Lahdenpohja kevät- ja kesäkauden juhliin nyt!** Viikonloput täyttyvät hurjaa vauhtia! Lisätietoja pj. Sari Pesonen puh. 050 552 6031. Perinteisiä **kesäkauden avajaisia** vietetään Lahdenpohjassa su 31.5. klo 13 alkaen! Ruoka- ja kahvitarjoilu, hinta 10 €/hlö. Myös saunat lämmitetään, jos halukkaita saunojia on (saunavarusteet mukaan). **Kesäkauden karaoket** aloitetaan Lahdenpohjassa ma 1.6. klo 17. Karaoket jatkuvat siitä kahden viikon välein maanantaisin samaan aikaan! Osallistumismaksu jäseniltä 5 € ja ei jäseniltä 7 €. Maksu sisältää teostomaksun ja kahvitarjoilun. Seuraatethan ilmoittelua tapahtumista yhdistyksen Facebook ja nettisivuilta. Launialan koululla järjestetään **vammaissulkapalloa** perjantaisin klo 16.30–18, lisätietoja Seppo Sariola puh. 050 360 0046. Ilmoitathan toimistolle, jos yhteystiedoissasi tapahtuu muutoksia. On tärkeää, että tiedot (sähköposti, postiosoite, puhelinnumero) ovat ajan tasalla, jotta saat yhdistyksen viestit perille! Otathan myös seurantaan Facebook-sivut, sillä siellä ja yhdistyksen nettisivuilla (osoitteessa www.miksinval.fi) ilmoitellemme ajankohtaisista asioista ja tapahtumista.

PIEKSAMÄEN INVALIDIT

Kuntosaliryhmä ti klo 16.30–17.30 Power4You kuntosalilla. Ilm. @Merja Hellberg, p. 040 5440 216, meiju@vipbussi.com. **Lattia-Curling** ryhmä to klo 15–16, uimahallin alakerran sali. Ilm. Sari Sorvali p. 040 7300 900, sari.sorvali65@gmail.com. **Vesijumppa** to klo 16.15–17 Pieksämäen Uimahallilla. Ilm. Eija Hiltunen p. 0400 476 154, eija.hiltunen50@gmail.com.

SAVONLINNAN SEUDUN INVALIDIT

Bocciapelit/puhallustikkaa keskiviikkoisin klo 10–12, Linnalan seniorikeskus (esteetön), Pap-

pilankatu 6, 57100 Savonlinna. Kesä-, heinä- ja elokuussa bocciaa Heikinpohjan kentällä, Heikinpohjantie 26, 57100 Savonlinna tiistaisin klo 10–12. **Mahdollisuus harrastaa ilmakiväärillä tarkkuusammuntaa.** Kysy tarkemmin p. 044 051 4093 tai s-posti inva.savonlinna@gmail.com. Invakerhot: Invakerhot 2026 1 krt/kk, kuukauden 2. keskiviikko klo 12–14, 13.5.2026 invakerho Hirvaslahden kodalla, Kesäkadinkatu 16, 57230 Savonlinna. Kesäkuukausina (kesä-, heinä- ja elokuu) invakerhoa ei pidetä. Olemme mukana neljän yhdistyksen vuorotellen järjestämässä **bingotapahtumassa** maanantaisin klo 13–14, Savonlinnan Seudun Kolomonen, Pappilankatu 3, 57100 Sln. Vapaaehtoinen kahvimaksu. Pikkupalkintoja jaossa. **Yhdistysten yhteinen vapaamuotoinen kerho**, keskustelua, käsityöt mukaan, pelejä ym. kiinnostuksen mukaan) kahvit, vapaaehtoinen maksu, 1 krt/kk, klo 13–15 Savonlinnan Seudun Kolomonen, Pappilankatu 3, 57100. **Joukon keskustelukerho** vuonna 2026 1 krt/kk. Ajat ja paikat ilmoitetaan tekstiviestein. Osallistumme la 25.4.2026 klo 10–14 Savonlinnan liikuntahallissa (Heikinpohjantie 33, 57170 Savonlinna) järjestettävälle **Hyvinvointimessuille**, jossa meillä on oma esittelypöytä. Nähdään siellä! **Helppo liikkuu -tapahtuma** on toukokuussa viikolla 18.–24.5.2025. Teema ”Turvallisuus ja varautuminen”. Tapahtumasta ilmoitetaan tarkemmin tekstiviestillä, fb-sivuilla ja kotisivuilla. (Suunnitteilla SPR:n henkilön esitys varautumisesta ja mahd. joku muu hlö turvallisuudesta.) **Digikoulutus** hallituksen jäsenille ja muille aktiiveille sekä kaikille jäsenille ketkä haluavat tietoa ongelmiinsa digilaitteiden käytössä ja viestinnässä. Kouluttajana Joonas Suomalainen. Paikka ja aika (mahd. toukokuun lopulla Savonlinnassa, jatkokoulutus syksyllä) ilmoitetaan koulutukseen osallistujille myöhemmin. Ilmoita kiinnostuksestasi koulutukseen p. 044 051 4093 soitto tai tekstiv. s-posti inva.savonlinna@gmail.com. **Rantakala kesäkuussa**, paikka ja aika tarkennetaan myöhemmin. Muista yhdistyksen tapahtumista ilmoitetaan myöhemmin. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään teatteri- ja konsertti- ym. käyntejä ja tapahtumia. Seuraa lehti-ilmoituksia yhdistyspalstoilla Itä-Savo ja Savonmaa. Tapahtumista ja muutoksista ilmoitetaan myös tekstiviestein. Ilmoitathan jos puhelinnumerosi tai sähköpostiosoitteesi on muuttunut. Yhdistys myy **suruvalittelu- ja onnitteluaadressseja** A4 10 €/kpl ja **osanotto- ja onnittelukortteja** A5 5 €/kpl. Tilaukset sähköpostitse tai puhelimitse tai kysy paikan päällä tapahtumissa. Ilmoittautumiset, yhteydenotot, tiedustelut ja kyselyt ma-pe klo 9–15 p. 044 051 4093, sähköposti inva.savonlinna@gmail.com. Kotisivut www.saseinva.fi

SUONENJOEN SEUDUN INVALIDIT

Kerho ke klo 12 Vanhainkodin Väestösuojassa, Sairaalapolku 6. Kerhossa **tuolijumpan** lisäksi

erilaista ohjelmaa esim. **boccia, puhallustikka, muistipelejä, bingo, laulattaa** ym. tietenkään muistamatta iloista seurustelua kahvitelun lomassa. Suruadresseja 10 €, -kortteja 5 € ja onnittelukortteja 3 € kpl myy Eila Kukkonen 050 5758 650. **Kokouksista ilmoitetaan** Sisä-Savon Paikallislehdessä sekä toiminnasta Facebookissa ja ilmaisjakelulehdissä sekä hallituksen jäseniltä.

YHDES

Koulukatu 24 B 23, 80100 Joensuu, p. 0400 123 156 (puhelinpäivystys ma-pe klo 10–16). Tapaaamisen voit sopia puhelimitse. S-posti: yhdesry@gmail.com, www.yhdes.fi. Neuvontapisteessä palvelevat yhdistyksen kokeneet vapaaehtoiset. Voit kysyä neuvoa vammaisuuteen liittyvissä asioissa, esim. vammaispalvelujen hakemiseen, hakemusten täyttämiseen ja avustamista oikaisupyntöjen tekemiseen. Soita tai lähetä s-postia toimistollemme ja varaa aika asiasi käsittelyyn. Jos haluat merkkipäiväsi IT-lehteen, ilmoita siitä 3 kk ennen Jaana Tolvaselle. Muussa tapauksessa sitä ei ilmoiteta. **Peli-illat Kuntokeitaalla** joka kk:n 1. ke klo 16–18. Seuraavat kokoontumiset Kuntokeitaalla ke 6.5. ja 3.6. (boccia/keilaus), muu 5 €/kerta. **Kontakti-ryhmä** kokoontuu joka kk:n 2. to klo 17–20, Kouluk. 24 B 23, Joensuu. Seuraava kokoontuminen to 7.5. klo 17–20. Iiris Karvinen p. 0400 649 677, iiris_karvinen@hotmail.com, Mauri Pietilä p. 050 359 7713, pietilamauri@gmail.com. **Kirjoittaja- ja kulttuuripiiri** kokoontuu seuraavan kerran to 21.5. klo 14–16, Kouluk. 24 B 23, Joensuu. Ohjaajana Paula-Helena Moller, p. 044 0511 111. Kokoontuminen Lieksassa Tukipisteellä 15.5. klo 12.30–14.30, Asema-aukio 2, 81700 Lieksa. Ohjaaja Mari Aho, p. 045 344 4176. Leena Pesosen p. 045 3555 220 ohjaamaa **bocciaa** 29.4. klo 13–14 hyvinvointikeskus Liehussa, Kainuuntie 7, 81700 Lieksa. **Joensuun tuolijumppa**, Kouluk. 24 B 23, kevään viimeinen kokoontuminen 28.4. klo 13–14. Tuolijumppaa ohjaa fysioterapeutti ja lymfaterapeutti Taija Ahosola Mehiläiseltä. **Kävely- ja kelausvuorot** Joensuu Areenalla ti klo 10–12, to klo 13–15 ja la 12.30–14.30. Vuorot ovat maksuttomia, kävijöillä pitää olla joko EU:n vammaisliikuntakortti tai Joensuun kaupungin vammaisliikuntakortti.

KAAKKOIS-SUOMI

IMATRAN INVALIDIT

Keilaus ma 11.5. klo 14–15 Imatran Keilahallilla. **Kerho** ti 19.5. klo 13–15. **Kevättalkoot** ti 26.5. klo 9.30. **Kesäkauden avajaiset** ti 2.6. klo 13. **Juhanusjuhlat** pe 19.6. klo 16.30. Tapahtumat järjestetään Kesäkotia Hakalassa, Hakalantie 10.

KOUVOLAN SEUDUN INVALIDIT

Toimisto on avoinna kuukauden ensimmäinen ja neljäs tiistai klo 9–12. Muina aikoina sopimukseen mukaan. Muutokset toimiston aukioloaikoissa ovat mahdollisia. Seuraa ajankohtaisia tapahtumia yhdistyksen kotisivuilta osoitteesta: <https://ksiry.net>, Kouvolan sanomien, Keskiviikko-lehden järjestöpalstalta sekä Facebookista. **Yhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous pidetään Tuulensuojassa (Hallituskatu 9, 45100 Kouvola) 28.4.2026 klo 15.** Yhdistys tarjoaa pullakahvit klo 14.15–14.45. Liikuntavuorot: syyskauden 2026 ja kevätkauden 2027 liikuntavuoroista boccia ja lentopallo jäävät pois, ainoastaan kuntosalivuoro säilyy. **Boccia** ma klo 10.00–11.00, Lehdokin nuorisotalo, Madekuja 1. **Kuntosalivuoro** to klo 16.00–17.00, Kouvolan Lyseon lukion kuntosali, Palomäenkatu 33. Kuntosalivuoroa ei ole yo-kirjoitusten aikana. **Lentopallo** pe klo 16.00–17.00 Kaunisnurmen koulun liikuntasali, Pajaraitti 10.

RUOKOLAHDEN INVALIDIT

Maanantaikerhot jatkavat parittomien viikojen maanantaisin Koivurannassa, klo 10. Pienellä eurolla kahvia ja jotain hyvää.

LAPPI

ROVANIEMEN INVALIDIT

5.5. klo 18 **jäsentapaaminen** Piekkarissa. Pelaamme yhdessä, tuo mukaan omat suosikki pelisi ja opeta muille. 18.5. klo 13 **nuotioretki** Vikakönkälle yhdessä Lapin Näkövammaisten kanssa. 26.5. klo 18 **jäsentapaaminen** Piekkarissa. Mukana Lapin Ukrainalaiset. Teemme ruokaa yhdessä ja tuemme Rovaniemellä asuvia ukrainalaisia invalideja. **Norvajärven mökin varauksia** aloitetaan ottamaan vastaan toukokuussa: vuokraus@rovaniemeninvalidit.fi tai puh. 0400 107 293. **Maanantaisin mökillä on jäsenten maksuton omatoimipäivä. Mökkikauden avajaiset** pidetään toukokuussa säiden niin sallien. Tervetuloa toimintaan, yhdessä me olemme enemmän! Kaikki ajankohtainen toiminta löytyy nettisivuilta www.rovaniemeninvalidit.fi

LOUNAIS-SUOMI

EURAN SEUDUN INVALIDIT

Kuukausikerhot ma 11.5. ja 8.6. klo 13 Anttilantien Tuvalla. Paketti arvontaan. **Kerhot** Anttilantien Tuvalla jatkuvat normaalisti: **Boccia** ti klo 12 ja **skipbo** korttipeli ti klo 14. **Seiska korttipeli** to klo 13. **Erjan toimintaryhmä** ke 2–3 viikon välein (aikataulu Anttilantien Tuvan ilmoitustaululla tai

kysy aikoja Ollilta p. 050 439 1666). **Vesijumppa** uimahallilla juhannukseen asti to klo 12.00–12.30.

HARJAVALLAN SEUDUN INVALIDIT

Yhdistyksen toimisto Yhteisötalossa, Satakunnantie 110, Harjavalta, on avoinna maanantaisin klo 9.00–13.30 p. 0440 877 020. Puheenjohtaja Tellervo Mansikkamäki p. 040 5113 280, sihteeri Anneli Mannelin-Pelkonen p. 040 8354 120. **Pelikerho** kuukauden parillisena ma klo 12–16 toimistolla. **Kerhot** kuukauden pariton ma klo 15 koulukeskuksessa, ruokasalin viereisessä kabinetissa, Myllykatu 3 A, Harjavalta. **Askarteluterho** ti klo 12–15 toimistolla. **Bocciaa** pelataan Vinnaressa ti klo 13.30–15.30 (toukokuusta syyskuulle pelataan Keskustien kentällä. **Vesijumppaa** Hopeakeitaassa Fysio SimMar ke klo 10, hinta 8 €/krt. Mukaan mahtuu 10 henkilöä. **Toimistolla myynnissä** adresseja (10 €), kortteja (3 €) ja sukkaa vauvasta vaariin. **Kerho** 4.5. klo 15 aiheena syyskauden 2026 ja kevätkauden 2027 suunnittelu ja pelataan bingoa. **Kesäteatterimatka Turkuun** to 11.6.2026 klo 14 näytökseen Tapani Kansa musiikinäytelmä. Hinta 38 € + kuljetus + kahvi. Sitovat ilmoittautumiset 4.5.2026 mennessä Telle ja Anneli. Näytelmän pääosassa Tomi Metsäketö ja muissa rooleissa tangokuningatar Jenna Bågeberg, Rami Rafael ja Juha Hautaluoma. **Kesäretki** ke 15.7.2026 suuntana Tuusula. Lähtö Harjavallan linja-autoasemalta klo 7.30 ja Kokemäen linja-autoasemalta klo 7.55. Ajetaan Merstolan kautta. Hinta 75 € jäsen ja 80 € muut. Hintaan sisältyy kuljetus, aamukahvi, lounas ja sisäänkäymäksut ja opastukset. Ohjelmassa aamukahvit Autokeitaalla, Sibeliuksen koti Ainola, lounas Ravintola Huvilassa, Pekka Halosen koti ja ateljee Halosenniemi ja Aleksis Kiven kuolin mökki. Lähtö kotimatkalle n. klo 16.30. Pysähdys Forssassa, missä omakustanteinen virkistys. Sitovat ilmoittautumiset ja maksut 30.6. mennessä, puheenjohtaja Tellervo Mansikkamäki, puh. 040 511 3280, sihteeri Anneli Mannelin-Pelkonen, puh. 040 835 4120 sekä maanantaisin toimistolle (25.5. asti), puh. 0440 877 020. Ilmoita ruoka-aineallergiat. Ruokana lohimureke tai grillattu kana valinnan mukaan.

NOORMARKUN SEUDUN INVALIDIT

28.4. klo 16.30 **ip-kerho** Noormarkun srk-talo. Tutustuminen 2-hengen invapyörään, bingo, digiasiaa. Kokouskahvi klo 16. 13.6. klo 15. **Kirjuriuodon kesäteatteri**. Exän vanha ja uusi. 32 € lippu. Viim. ilm. pv 10.5. lisätietoa tulossa. 4.6. **ruokamatka Närpiöön**, lisätietoa seuraa. **Tutustuminen Friitalan nahkatehtaaseen** Harjavallan yhdistyksen kanssa. **Tulossa laivaristeily**. Ilmoittautumiset kaikkiin tapahtumiin Seija p. 040 588 3675. Muutokset mahdollisia. Lisätietoa mm. noormarkunseuduninvalidityhdistysavain.fi.

PORINSEUDUN INVALIDIT

Toimisto on avoinna joka kuukauden ensimmäinen arkitiistai klo 11–13 Pohjoispuisto 1, Pori. Puh. 02 633 4024. Sähköposti: info@porinseuduninvalidit.fi. **Jäsenpäivä** on toimistolla 4.5., ohjelma avoin. **Jäsenpäivä** toimistolla 18.5. **retkipäivä**. Ostosretki tehdään Satakunnan alueen paikkakuntiin. Retken hinta on 40 €/osallistuja. Hinta sisältää matkat, lounaan ja kahvit. Lähtö klo 9.30 toimistolta. Pikaiset ilmoittautumiset puh 040 7569 877/Oili Grönroos. Jos ilmenee kysyttävää, voi ottaa yhteyttä edellä mainittuun numeroon. Lisätietoja saa myös osoitteesta porinseuduninvalidityhdistysavain.fi.

RAISION SEUDUN INVALIDIT

Kevät lähestyy ja me jatkamme totuttuun malliin. 25.5. ei ole kerhoa SRK-talolla vaan otamme osaa **"Penkki lenkki" -tapahtumaan**, joka on 21.5. Tapahtumaan osallistuu yhdistyksiä ja seuroja omilla rastipisteillään, joissa on järjestetty erilaisia tehtäviä ym. Meidän piste tulee ennakkotiedon mukaan Hulvelan pihalle.

RAUMAN INVALIDIT

Yhdistyksemme uusi puhelinnumero on 044 974 1445, tästä numerosta myös mökkivaraukset arkisin klo 10–14. **Toimistolla** os. Aittakarinkatu 1; **Invan Mimmit** ma 27.4. klo 13–15 ja **Äijäkööri** ke 29.4. klo 10–12. **Mökillä** os. Huvilapolku 20; **Kesäkauden avajaiset** ke 20.5. klo 15 ja **Silakkalounas** ma 1.6. klo 13. **Jäsensauna** ke 20.5. alkaen ja la 6.6. alkaen miehet klo 15–17 ja naiset klo 17–19. Huomioi poikkeus ke 27.5. miehet klo 14–15.30 ja naiset klo 15.30–17. Saunamaksu 3 €/hlö sis. pullakahvit. **Jäsenten virkistysmaannot** klo 12–16 mökillä 25.5. alkaen. **Liikunta**: Keilaus ja curling tauolla. Kuntosali aina to klo 11.30–12.30 Fysio-Rauma, os. Pakkahuoneenkatu 4, Potkurin kattotasanne. Omavastuuhintaa 3 €/kerta. Boccia harjoituksista lisät. Marko Ylikleemola p. 045 126 5974. Toiminnoista tarkemmin Raumalaisen Kokoukset -palstalla, blogissa <https://raumaninvalidit.blogspot.com/> ja nettisivuilla www.raumaninvalidit.fi

SALON INVALIDIT

Kesäkauden avajaiset ti 28.4. klo 15.30 Toimintakeskus Leirirannassa Muurlassa, Vähä-Rytköntie 14, Muurla. Sauna lämpimänä ja grilli kuumana. Tiistaina **urheilupäivä** 9.6. klo 15.30 pelataan ulkopelejä. **Helppo liikkuu -viikon tapahtuma** 20.5. klo 12 yhteinen kävely Vuohensaaren esteettömällä kuntopolulla ja sen jälkeen Vuohensaaren leirintäalueella makkaran grillausta.

TURUN SEUDUN INVALIDIT

Turun Seudun Invalidit ry, Asesepänkatu 1, 20810 TURKU. Puh. 044 985 9085. Toimisto avoinna ti

klo 9–14. Puhelinpäivystys ti ja ke klo 9–14, toimisto@turunseuduninvalidit.fi, turunseuduninvalidit.fi. Tilinumero: FI67 5710 9720 0599 15. **Kirjallisuuspiiri** kokoontuu toimistolla (Asesepänkatu 1) kerran kuukaudessa joka toinen ma klo 18. Seuraava kokoontuminen ma 11.5. Kirjana Patricia G. Bertenyin kirja: Kaikki ovat sokeita. Kesäkuun tapaaminen ma 8.6. Kirjana Salla Heponiemen: Niin kauan kuin tunnen eläväni: taidemaalari Elin Danielson-Gambogi. Kirjallisuuspiirin yhteyshenkilö Sirpa Kumlander puh. 050 592 8360 tai sirpa.kumlander@outlook.com. **Ruusukorttelin maksuttomat allasvuorot** jäsenille ma klo 15–17. Yleisavustaja paikalla. Ruusun ovet sulkeutuvat jo klo 14 ja avustaja on aulassa vastassa ja avaa-massa ulko-oven, joten olethan ajoissa paikalla. Kevään viimeinen allasvuoro ma 25.5. **Yhdistysvuokraa lomakodin asuntolasta huoneita viikonlopuksi ja pidemmäksi aikaa**. Asuntolassa on 13 kpl kahden hengen ja viisi (5) kolmen hengen huonetta, sekä yhteiset oleskelutilat. **Asuntola- ja ravintolatiloja on mahdollista vuokrata juhla-kokous- ja tai kurssipaikaksi**. Tilat ovat esteettömiä. Tiedustelut Pentti Porema puh. 0400 787 180 tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi HUOM! Lomakodilla vapaita mökkejä ja asuntovaunupaikkoja vuokrattavaksi kesäksi. Lomakodin mökki-, asuntovaunu ja laituripaikkatiedustelut Pentti Porema 0400 787 180 tai pentti.porema@gmail.com tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. Lomakotitoimikunta suunnittelee kesän 2026 ohjelmatapahtumia ja tieto päivitetään yhdistyksen kotisivulle, kun se on valmis. **Vuokraamme** toimittolojemme yhteydessä (Asesepänkadulla) olevaa **kokous- ja saunatilaa**. Jäsenille 30 %:n alennus. Tiedustelut toimistolta puh. 044 985 9085 ti ja ke klo 9–14 tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. Kaikki tapahtumat löytyvät myös www.turunseuduninvalidit.fi.

LÄNSI-SUOMI

VAASAN SEUDUN INVALIDIT

Vappujuhla Koivulassa ke 30.4. klo 17 terassilla (säävaraus). **Juhannusjuhla** Koivulassa pe 19.6. klo 17. Rakkaus vaihtaa huonetta **Lappajärven kesäteatterissa** su 19.7. Seuraa ilmoituksia Ilkka-Pohjalaisen, Vaasa-lehden ja Vasabladetin toimintapalstoilta sekä kotisivuiltamme <https://vaasanseuduninvalidityhdistysavain.fi>

SEINÄJOEN INVALIDIT

Kerhopäivät ja aiheet kevätkaudella Elinkeino-talolla, Huhtalantie 2. Kerhopäivinä saa myös **digineuvontaa** ja voi **ostaa adresseja**. 29.4. **jumppa**, 6.5. **bingo**. Laavuretki tehdään toukokuussa ja kesäretki invavarusteisella bussilla kesäkuussa.

SUOMENSELÄN INVALIDIT

Kevätkokous ke 29.4. klo 18 Saavutuksen kerhotilassa, Leppävuorentie 11, Ähtäri. **Kerho** joka 3. ke klo 12 Saavutuksessa. Ilmoitus kerhotilan ulkovoivella ja Ähtärinreitin Uutisuotan Seurat toimivat -palstalla. **Boccia** ti klo 16–17.30 Otson yhteinäiskoulun liikuntasalissa. **Uinti** uimahalli Loiskeessa jäsenkortilla 4 €/aik., 2 €/eläk. 1krt/vko. www.suomenselaninvalidit.fi. Meitä voi seurata myös Facebookissa.

SISÄ-SUOMI

HANKASALMEN INVALIDIT

Senioritupa liikuntaryhmä jatkuu tiistaisin 26.5. saakka klo 15–17. **Vesileppis uintiretki** toukokuun alussa, ilmoittautumiset mahdollisimman pian invahankasalmi@gmail.com. **Askartelu- ja käsityökerho Senioritupa**, seuraavan kerran pe 22.5. klo 15.30–17.30. **Teatteriretki**, Ränssin Kievari, su 28.6. Osallistumismaksu 64 €/henkilö sis. lipun ja ruokailun. Ilmoittautuminen 10.5. mennessä maksamalla osallistumismaksu tilille FI7050350420025585 viite omanimi.

JYVÄSKYLÄN SEUDUN INVALIDIT

Toimiston osoite Kilpisenkatu 6 (Fysios Mehiläisen tilat) p. 050 5759 068. Toimiston aukiolo vain sovittaessa. S-posti jklinvat@gmail.com kotisivut jklinvat.yhdistysavain.fi. Jäsenetuina yhdistyksen Jysi tiedote 2x/v, valtakunnallinen IT-lehti 8x/v, vertaistukea sekä hyviä etuja tapahtumista. **Yhdistyksemme kevätkokous järjestetään la 25.4. klo 13–16**, Kansalaistoiminnan keskus Matara, Matarankatu 6 A 1, Jyväskylä, 2. krs Matarasali, **kyseiseen kevätkokoukseen voi myös osallistua etänä. Kahviklubi** (huom. poikkeusaika) ti 19.5. Säynätsalon kunnantalo. Tutustutaan tähän Alvar Aallon suunnittelemaan rakennukseen, joka valmistui 1952 ja on yksi Aallon arkkitehtuurin arvostetuimpia. Tavataan kahviossa klo 13.30 ja opastus alkaa klo 15. Vapaa pääsy, kahvit omakustanteiset. Ota mukaan Eu-vammaiskortti tai museokortti, jos on. **Perinteinen makkaranpaisto Rusokilla** 23.5. la klo 13–15, Validia Rusokinkadun palvelutalolla, grillikatoksessa os. Rusokinkatu 1, 40100 Jyväskylä. Tervetuloa tapahtumaan palvelutalojen asukkaat ja yhdistyksen jäsenet. **Ohjattu suunnistus-tapahtuma** 6.6. klo 12–17. Ilmoittautuminen 23.5. Mirjalle p. 040 7710 505 pullapirkko@hotmail.com. Kokoonnumme Muuramen Kulttuurikeskuksen kahviossa, Nisulantie 1, 40950 Muurame. Jyväskylän Seudun Invalidit ry **on siirtynyt digitaaliseen tapahtumailmoittamiseen** vuoden 2026 alusta. Tapahtumista **ilmoitetaan yhdistyksen verkkosivuilla, IT-lehden tapahtumakalenterissa**

sekä **yhdistyksemme digitaalisessa jäsenkirjeessä**. Tapahtumat löytyvät yhdistyksen verkkosivuilta (<https://jklinvat.yhdistysavain.fi/tapahtumat/>). Fb: Jyväskylän Seudun Invalidit ry ja Instag: jysi 1945.

KANGASALAN INVALIDIT

Boccia jatkuu Asarilla joka tiistai 26.5. saakka klo 12–15. **Jumppa** jatkuu maanantaisin Malm-areenalla 25.5. saakka klo 12–13. **Keilailu** pe 8.5. Kaupin keilahallilla klo 11–12. **Uinti** Kangasalan uimahalli Kuohussa jäsenhintaan aikuiselta 3 €/vuoro ja lapset 0–16 vuotta 1 €/vuoro. Jäsenhinnan saa näyttämällä kassalla voimassa olevaa yhdistyksen jäsenkorttia. **Kangasalan kesäteatteriin Nelipeli komediaan** voi haluamaansa näyttökseen tilata jäsenhintaisia lippuja 30 €/jäsen.

Liput tilattava viimeistään 17.5. mennessä mielellään sähköpostista lahteenmaki.tapani@gmail.com, tekstiviesti tai WhatsApp viesti numeroon 050 313 8003/Tapani Lähteenmäki. Yhdistyksen yhteystiedot: Pj. Timo Kokki, puh. 045 138 0377, vpj. Tapani Lähteenmäki, puh. 050 313 8003. Yhdistyksen s-posti: kangasalaninvalidit@kangasalaninvalidit.fi, www.kangasalaninvalidit.fi, facebook/instagram:kangasalaninvalidit

MÄNTÄN SEUDUN INVALIDIT

Toimipaikan osoite: Kirkkokatu 2C, 35820 Mänttä, toimipaikan nimi Kirkkis. **Kerhotoiminta** Kirkkiksen pikkuhuoneessa tiistaisin klo 14.30–16.30. Digineuvontaa, kahvitellaan, pelataan korttia, pidetään tietovisoja ja kutsutaan eri elämäntilanteiden asiantuntijoita esitelmöimään. **Bocciaharjoitukset** talvella keskiviikkoisin Vilppulan Parkkivuoren urheilutalolla klo 15–18.30. Myös **curlingia** harjoitellaan. Kesällä Länskan boccia kentällä. Muuta toimintaa: **Mäntän uimahallia** voi käyttää kahden euron (2 €) omavastuulla 20 kertaa vuodessa. Kesä-heinäkuussa mahdollisesti kaksikin **teatterimatkaa** Kartanon kievariin Äänekoskella esitys Onnenmaa, ja Ränssin kievariin Tikkakoskella, esitys Myrskyn jälkeen. **Kesällä onkikisat ja liikuntatapahtuma.**

YK-sopimus 10 vuotta!

Kesäjuhlat

Tuusulan Krapilla 7.6.

Tule viettämään mukava kesäpäivä! Ohjelmassa puheita, esityksiä ja hyvät tarjoilut.

Osallistumismaksu:
Jäsenet 5 € / muut 20 €
(sis. ohjelman, lounaan ja kahvitarjoilun)

Ilmoittautuminen:
Invalidiliiton nettisivujen tapahtumakalenterin kautta.

INVALIDILIITTO Järjestäjinä Etelä-Suomen alueen yhdistykset ja Invalidiliitto.

VALTAKUNNALLISET YHDISTYKSET

SUOMEN AMPUTOIDUT

Amputoitujen vertaistukiryhmät toimivat tällä hetkellä seuraavilla paikkakunnilla: Forssa, Hamina, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kuhmoinen, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Ruovesi, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku ja Virrat. Seuraavasta kokoontumisesta saat lisätietoa: <https://www.suomenamputoidut.fi/tapahtumia/> Ryhmien kokoontumisiin osallistuminen ei vaadi yhdistyksen jäsenyyttä. Omaiset tai avustajat ovat myös tervetulleita mukaan.

MUUT YHDISTYKSET

VAMMAISLIUKUNNAN TUKI RY

Vammaisliikunnan tuki ry:n **sääntömääräinen vuosikokous pidetään 22.5.2026 klo 12**. Kokous pidetään Invalidiliiton toimitalolla, Mannerheimintie 107, 00280 Helsinki.

Invalidiliiton sopeutumista tukevat kurssit

EVÄITÄ KOKONAISEEN ELÄMÄÄN

Elämää eroperheessä -perhekurssi

Kenelle: Perheet, joissa vanhemmat ovat eronneet ja vanhemmalla on fyysisen toimintakyvyn rajoite, joka johtuu fyysisestä vammasta tai pitkäaikaissairaudesta.

Vanhempien ero ja perheessä oleva pitkäaikaissairaus tai fyysinen vamma aiheuttavat usein lapsessa huolta tai pohdintaa. Kurssilla on mahdollisuus keskustella lapsesi kanssa tilanteesta ja se järjestetään yhteistyössä Yhden vanhemman perheiden liitto ry:n (YVPL ry) kanssa. Kurssi on osallistujille maksuton.

Ajankohta: 23.–26.6.2026

Paikka: Kylpylähotelli Peurunka, Laukaa

Haku päättyy: 3.5.2026

Yksin kotona! – fyysisesti vammaisten sopeutumista tukeva kurssi

Kurssi on tarkoitettu yksin asuville liikuntarajoitteisille henkilöille, jotka kokevat vamman tai sairauden rasittavan kohtuuttomasti ja he kaipaavat neuvoja ja tukea arjen sujumuuteen. Kurssin aikana pohditaan yksin asumisen haasteita ja etsitään yhdessä hyviä ratkaisuja arjen haasteisiin sekä etsitään keinoja toimintakyvyn kohentamiseksi ja ylläpitämiseksi. Kurssilla on tarjolla apua päivittäisiin toimintoihin.

Paikka: Rokuan Kuntoutus OY, Rokua

Aika: 15.–18.6 ja 25.–28.8.2026

Haku päättyy: 3.5.2025

VERKOSSA (OSIN TAI KOKONAAN) TOTEUTETTAVAT KURSSIT

Tanssista voimaa – sopeutumista tukeva verkkokurssi

Tanssista voimaa -kursseilla tutustutaan omaan kehoon ja tunteisiin luovan liikkeen ja tanssin avulla. Kurssi tarjoaa turvallisen tilan kokea iloa, läsnäoloa ja yhteyttä itseen sekä toisiin. Kurssi on tarkoitettu työikäisille alle 65-vuotiaille fyysisesti vammaisille sekä apuvälinein tai ilman liikkuville henkilöille, aiempaa tanssikokemusta ei tarvita!

Paikka: Teams-yhteydellä verkossa

Aika: torstaisin 24.9–3.12.2026, klo 17–19, yhteensä 6 kertaa

Haku päättyy: 23.8.2026

Hyvinvointia verkossa – tukea toisilta

Kurssi on tarkoitettu työikäisille alle 65-vuotiaille lievästi fyysisesti vammaisille henkilöille, joiden toimintakyky on heikentynyt sairauden tai vamman myötä. Kurssin tavoitteena on tunnistaa omia voimavaroja ja vahvuuksia sekä löytää konkreettisia työkalua arkeen, jotka lisäävät fyysistä, psyykkistä ja henkistä hyvinvointia.

Paikka: Invalidiliiton esteetön toimitalo, Helsinki ja verkkokurssina Teams-yhteydellä

Aika: Läsnäolotapaamiset 26.9 ja 21.11.2026 ja verkkotapaamiset maanantaisin 5.10.–9.11.2026 klo 14.00–16.00, yhteensä 6 kertaa.

Haku päättyy: 28.6.2026

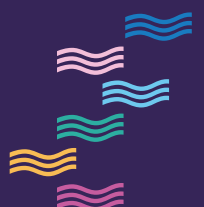
Verkosta voimaa – tukea toisilta! Sopeutumista tukeva kurssi

Haluatko yhdessä toisten saman kaltaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa jakaa kokemuksia ja oppia toisiltanne, kuinka arki sujuu ja mistä löydän uusia voimavaroja? Kurssi on tarkoitettu fyysisesti vammaisille henkilöille, jotka haluavat löytää uusia voimavaroja mielekkään arjen rakentamiseen sekä ylläpitää ja kohentaa toimintakykyään

Paikka: Kylpylähotelli Peurunka ja verkkokurssina Teams-yhteydellä

Aika: 3.–6.9.2026 läsnäolokurssi ja verkossa yhteensä 6 kertaa keskiviikkoisin 16.9.–21.10.2026 klo 14.00–16.00

Haku päättyy: 28.6.2026

ledare

Anni Täckman
Förbundsfullmäktiges ordförande

Vad avses med tillgänglighet?

ÄR PLATSEN tillgänglig om man kan ta sig in till den med rullstol? Måste toaletten vara rullstolsanpassad? Vad avses med tillgänglighet? Sådana här frågor dyker ofta upp när man talar om tillgänglighet. När det är som bäst är tillgänglighet något man inte ens lägger märke till, då det inte ens blir någon diskussion om det. Men om en plats eller tjänst är otillgänglig, då uppstår frågor.

Många av oss tror att tillgänglighet handlar om till exempel ramper, hissar, breda dörröppningar och så vidare – de konkreta, fysiska förhållandena som vi tydligt kan se. Tillgänglighet uppfattas ofta svartvitt och ses endast som en fråga som rör personer som använder rullstol eller rollator. Men så är det inte. När man talar om tillgänglighet tar man ofta inte hänsyn till andra faktorer som påverkar tillgängligheten, såsom belysning och skyltning. Diskussionen handlar också i hög grad om olika funktionsförmågor och de individuella behov av tillgänglighet som dessa medför, samt andra människor som har nytta av tillgänglighet, till exempel barnfamiljer.

Temat för detta nummer är tillgänglig rörlighet. Hur upplever du det, kan du röra dig obehindrat? Var stöter du på utmaningar? För min egen del är det i huvudsak tillgängligt att ta sig från punkt A till punkt B, eftersom jag använder min egen bil. Men om jag använde kollektivtrafik eller transporttjänster skulle mitt svar vara ett annat. Om jag dessutom hade tillgång till ett annat hjälpmedel än en manuell rullstol skulle mitt svar återigen vara annorlunda. Och om vi dessutom talar om den miljö där man rör sig skulle svaret återigen vara ett annat.

Av detta kan vi konstatera att tillgänglighet och möjligheten att röra sig fritt är en kombination av många olika faktorer. Tillgänglighet är ett brett begrepp som inte bara omfattar den fysiska miljön, utan även tjänster och därmed vardagslivet.

I Finland har stora framsteg gjorts när det gäller tillgänglighet, men det finns fortfarande mycket kvar att göra. För detta behöver vi en starkare lagstiftning så att personer med funktionsnedsättning kan delta i samhället oavsett deras funktionsförmåga. Att skriva under medborgarinitiativet "Esteettömyys NYT!" är ett sätt att bidra till att finna en lösning på det här missförhållandet. Så gör en insats för tillgängligheten – skriv under initiativet och var med och bygg upp ett tillgängligt Finland! ●

*Skriv under
initiativet
och var med
och bygg
upp ett
tillgängligt
Finland!*

Bilen får familjens vardag att löpa

Livet för Mauri Huhtiniemi förändrades plötsligt till följd av en olycka. Han är far till två barn och har nu byggt upp sin vardag på nytt. Genom ett försök inom välfärdsområdet fick Huhtiniemi en leasingbil, som har varit en viktig hjälp i detta.

Mauri Huhtiniemi, far till två skolbarn, packar dagligen sin rullstol i kombibilen och far iväg med barnen till hobbyer, skolan, matbutiken eller andra ärenden. Leasingbilen har gjort vardagen smidigare för hela familjen.

För Mauri Huhtiniemi, som bor i Villmanstrand, har leasingbilen framför allt inneburit frihet och möjlighet att själv besluta om sina aktiviteter, utan att vara beroende av färdtjänster.

Mauri Huhtiniemi använde tidigare färdtjänster, men de lyckades inte alltid på bästa möjliga sätt.

– Transporterna skulle beställas i förväg och tidtabellerna höll inte alltid. Vid gemensamma färder kunde man ta flera passagerare i samma bil, vilket fördröjde ankomsten till destinationen. Rutterna var mycket inflexibla och det gjorde vardagen besvärlig. Med taxin skulle man alltid åka direkt från A till B. Om man ville till exempel göra en avstickare till butiken efter arbetsdagen, lyckades det inte i praktiken.

Det var särskilt utmanande att föra barnen till hobbyer när tidtabellerna alltid måste stämma ihop exakt.

Slutligen ett positivt beslut

Välfärdsområdet i Södra Karelen prövar just nu en mall med leasingbil som en del av stödet för rörlighet, i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd (THL).

Invalidförbundet framförde, i ett ställningstagande i november, lösningar på problemen med färdtjänsterna.

Ett av förslagen var en leasingbil som en del tjänsterna inom stödet för rörlighet.

Mauri Huhtiniemis första ansökan om leasingbil avslogs emedan man hade höjt antalet av hans färder med färdtjänster.

Huhtiniemi lade in en ny ansökan och motiverade behovet med att hans

livssituation hade förändrats, han hade återgått till arbetslivet och hade en aktiv vardag tillsammans med familjen.

Slutligen var beslutet positivt.

Just nu förfogar Huhtiniemi över en kombibil där rullstolen får plats i bagareutrymmet. Vid valet av bil var det viktigt att han själv kan lyfta rullstolen in i bilen.

Mauri Huhtiniemi har genomgått en rehabiliteringsperiod. Nu studerar han till en ny bransch och vill återvända till arbetslivet. Bilen hjälper honom att åka till studier.

Leasingavtalet täcker bilen och försäkringarna, men Huhtiniemi betalar kostnaderna för användningen själv, till exempel för bränsle och service. Antalet körkilometer har begränsats till 20 000 kilometer om året, och det räcker väl.

Bilen har också gjort vardagen mer spontan.

– Jag kan snabbt besöka affären utan att behöva sitta i vindfånget och vänta i en timme på taxin. Jag kan också ta mig till stugan i Mäntyharju, och även träffa släktingar som bor längre bort.

Ett manuellt manöverdon har installerats i bilen med vilket det är lätt att köra bilen trots nedsatt rörelsefunktion. För körkortet presterade Huhtiniemi ett nytt körprov med det manuella manöverdonet.

Ny riktning i livet

Mauri Huhtiniemis liv förändrades när han var 40 år. Han fungerade som assisterande tränare för sin sons ishockeylag och skadade sig på isen under en träning. Efter det började han få allvarliga neurologiska symtom, men det dröjde ännu länge innan diagnosen blev klar.

– Jag hade perioder på sjukhus och många undersökningar och olika alternativa diagnoser. Till sist blev det klart att orsaken var en sällsynt störning i hjärnstammen.

Därav följde en partiell förlamning i nedre extremiteterna och en lång period av rehabilitering.

– I början var förväntningarna höga, att jag skulle återhämta mig till det jag var. Senare kom uppgiften att jag blir tvungen att använda rullstol permanent.

Mauri Huhtiniemi säger att leasingbilen är särskilt lämplig för personer med många behov av att röra på sig. Alla behöver inte nödvändigtvis en egen bil utöver färdtjänsterna, men i en aktiv vardag kan den vara en betydande lättnad.

Innan Mauri Huhtiniemi skadades gjorde han en lång karriär som svettsare. Efter skadan återvände han till samma firma, till arbeten på kontoret och inom produktionen, men arbetena tog senare slut till följd av omställningsförhandlingar.

Just nu jobbar han för att bli merkonom och är intresserad av ett arbete som teknisk försäljare.

– Jag hoppas att jag blir sysselsatt. Nya dörrar kan ännu öppnas. ●

FÖRSÖK

Ikeas försök erbjuder assistent vid inköpsbesök

MÖBELKEDJAN Ikea har inlett ett pilotprojekt i varuhuset i Vanda där nya lösningar testas för kunder med funktionsnedsättning.

I försöket, som pågår till mars 2027, erbjuds den avgiftsfria tjänsten Assisterat inköpsbesök. En utbildad medarbetare följer kunden under ett förhandsbokat inköpsbesök på en och en halv timme och ger stöd under hela besöket.

Inom ramen för försöket tas även NaviLens-koder i bruk, som särskilt hjälper kunder med synnedsättning att orientera sig i varuhuset.

Lösningarna bygger på en studie från 2025, enligt vilken stora butikslokaler ofta upplevs som belastande och vägledningen som otillräcklig. Målet med pilotprojektet är att göra ärendet mer förutsägbart och att erbjuda stöd i varje fas av köppplevelsen.

ADOBE STOCK

UTREDNING

Missbruk av handikapparkeringstillstånd på parkeringsplatser ökar

MISSBRUKET av parkeringstillstånd för personer med nedsatt rörlighet har nästan fördubblats på tre år, enligt ett pressmeddelande från parkeringsbranschens organisation SPATY rf.

Enligt SPATY:s ordförande **Christian Metsäranta** är vissa tillstånd fortfarande i bruk trots att deras innehavare har avlidit. Han säger att variationen av missbruk är stor.

– Det handlar inte bara om att någon av misstag stannar till på en handikappplats under en snabb shoppingtur. Vi ser fall där tillstånd har förfalskats, kopierats eller till och med köpts från utlandet. Ibland har tillståndsinnehavaren redan avlidit, men kortet cirkulerar fortfarande i trafiken, berättar Metsäranta.

Metsäranta påminner om att manipulation av tillstånd kan utgöra dokumentförfalskning.

– Missbruk av handikapparkeringstillstånd är ingen bagatell. Det är att stjäla en parkeringsplats från dem som faktiskt har rätt till den.

I Sverige går de bakut

Ligger rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bättre till i Sverige än i Finland? Ken Gammelgård anser att det inte alltid är så. Besparingstrycket känns också hos grannen i väster.

Ken Gammelgård känner läget utan och innan för politiken i Sverige kring funktionsnedsättningar. Han har jobbat i sexton år som förbundssekreterare på intresseorganisationen av och för personer med nedsatt rörelseförmåga, DHR, som utläses Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet.

Gammelgård arbetar dagligen för den offentliga opinionen och för intressebevakningen i frågor gällande politiken kring funktionsnedsättningar.

– Jag flyttade till Sverige år 1999, och mycket har förändrats på 26 år. Jag kan inte jämföra skillnaderna i Sverige och Finland så värst noga i fråga om politiken kring funktionsnedsättningar, men det kan jag säga, att läget har skärpt sig i bägge länderna.

Vi ställde Gammelgård aktuella frågor om hur rättigheterna för personer med funktionsnedsättning genomförs i Sverige.

Vad allt kunde Sverige ännu förbättra?

– Läget för rättsskyddet bekymrar. När en funktionsnedsatt person får ett negativt beslut, och beslutat att ansöka om ändring, har privatpersoner inte ett ordentligt rättsskydd. Hen får inte tillräcklig hjälp om hen inte har råd att anlita en jurist. Förvaltningsmyndigheterna kan förlita sig till stödet av flera jurister. Domstolarna saknar kännedom om speciella frågor, vad gäller tjänster för funktionsnedsatta, och då är det svårt att

driva sina egna rättigheter. Den absolut största delen av avgörandena fattas således till förmån för myndigheterna.

Förhåller man sig annorlunda i Finland och Sverige till funktionsnedsättningar?

– Sverige hade länge en bra byggnadslag, men för ett år sedan trädde nya bestämmelser i kraft och de innebär att man går bakut jämfört med hur det var tidigare. Detaljerade specialregler om tillgängligheten vid bygge av lägenheter togs bort. Byggaktören kan nu till stor del själv specificera vad som avses med tillgänglighet.

– Det finns inte mycket erfarenheter av hur saker och ting ordnas i praktiken, men man fruktar att tillgängligheten minskar. Ansvar för tillsynen ligger hos kommunerna. Kommunfältet har dock signalerat att byggtillsynen varken har tillräckliga resurser eller sakkunnighet. Det är därför svårt att följa upp hur tillgängligheten genomförs.

Hur har färdtjänsterna för rörelsenedsatta skötts i Sverige? Färdtjänsterna i Finland har väckt mycket kritik.

– Det här är ett sorgebarn också i Sverige. Färdtjänsterna utsätts visserligen för konkurrens. Ett företag kan inte få ta hand om dem, om förarna inte har tillräcklig utbildning i transport av funktionsnedsatta. Det är man ganska noggranna med i Sverige. Man får dock inte transport alla tider på dygnet och beställningstiderna för och väntetiderna på transporterna är långa. Lä-

Ken Gammelgård arbetar som förbundssekreterare i DHR.

get varierar visserligen mycket kommunerna emellan. Beställda skjutsar har också uteblivit, men om transportföretaget gör sådant ideligen, kan avtalet annulleras.

– Möjlighet att röra sig utan hinder är en grundläggande mänsklig rätt, men här hos oss i Sverige är den i dag inte en självklarhet. Till exempel, inte ett enda bussbolag som erbjuder resor i fjärrtrafiken har tillgängliga bussar.

Hurdant är sysselsättningsläget för funktionsnedsatta i Sverige?

– Det är ett annat sorgebarn. Frågan har bland annat administrativa problem. Det tar till exempel upp till ett år för Arbetskraftsmyndigheterna att besluta huruvida en ansökande om stöd eller en potentiell arbetsgivare ska beviljas sysselsättningsstöd av något slag. Under tiden går arbetsplatsen till någon annan, när arbetsgivaren inte kan vänta så länge på beslutet.

Hur väl ordnas personlig assistans för någon som behöver den?

– Det har blivit väsentligt striktare att bevilja personlig assistans. Behoven räknas i minuter, och i fråga om basbehoven klyver man hår: vad är, och vad är inte ett basbehov?

– Företagens andel av att producera personlig assistans har ökat i svindlande takt under detta millennium, medan den kommunala andelen samtidigt har minskat. Tyvärr finns det ohederliga aktörer bland företagen. De är endast intresserade av att röva pengar av samhället och försumma produktionen av assistans. ●

Esteettömyys lisää myös turvallisuutta ja vähentää stressiä.

Vamma ei rajoita, ympäristö rajoittaa

Heinäkuun 20. päivä tulee kuluneeksi kymmenen vuotta vammautumises-tani. Näiden vuosien aikana olen opinut, kuinka tärkeää on voida liikkua ilman, että jokaisen oven avaamiseen täytyy pyytää apua. Suomi on monella tavalla edistynyt maa esteettömyydessä, mutta moni asia voisi silti olla paremmin. Esteetön liikkuminen merkitsee minulle mahdollisuutta elää omaa elämääni ja hoitaa omat asiani.

Esteettömyys on vapautta lähteä ulos silloin kun haluaa. Se ei ole luksusta, vaan perusoikeus. Kävelevä ihminen ei välttämättä tule ajatelleeksi, kuinka merkityksellistä on päästä kauppaan, kahvilaan, kirjastoon, elokuvaan tai harrastuksiin omien aikataulujen mukaan. Jokainen kynnyksen, liian kapea ovi tai rikkiäinen hissi tekee ihmisestä riippuvaisen muista. Kun esteitä ei ole, ei tarvitse odottaa, että joku avaa oven. Esteettömyys mahdollistaa tasa-arvoisen osallistumisen yhteiskunnassa.

Esteettömyys lisää myös turvallisuutta ja vähentää stressiä. Kun liikkuminen on sujuvaa, ei tarvitse ihmetellä, mistä pääsee sisään tai pelätä, joutuuko vaaralliseen tilanteeseen katukivetyksen reunalla. Olen itsekin liian monta kertaa ollut kaatumaisillani ajotielle tai joutunut ajamaan pyörätuolilla piikkipuskan läpi, kun tietyömerkit on asetettu vain käveleviä varten. Turvallisen liikkumisen tulee olla yhdenvertaista kaikille, sillä toimiva ympäristö edistää osallistumista, työntekoa ja harrastamista.

Yksikin pieni yksityiskohta, kuten lähijunan asemalaiturin ja junan lattian tasoero voi muuttaa liikuntaesteisen, kuulo- tai näkövammaisen koko päivän kulun. Suurimmalle osalle tasoero on mitätön, mutta vammaiselle ei. Pienetkin tasoerot tai suunnitteluvirheet voivat sulkea kokonaisia palveluja suuren joukon ulottuvilta.

Esteettömyyden suunnittelu on investointi tulevaisuuteen. Sen eteen tekevät arvokasta työtä kaupunkien vammaisneuvostot, esteettömyysasiamiehet, järjestöt ja asiantuntijat. Esteettömyyden merkityksen ymmärtävät parhaiten ne, jotka kohtaavat esteitä arjessaan. Kun esteettömyys huomioidaan jo rakentamisen suunnitteluvaiheessa, siitä ei tule ylimääräistä kuluerää ja ympäristö palvelee suurempaa joukkoa. Toimiva luiska tai hissi maksaa itsensä takaisin vuosien aikana.

Kun ihmiset voivat liikkua vapaasti, he osallistuvat enemmän yhteiskuntaan, käyvät töissä, harrastuksissa, tapahtumissa ja elävät aktiivista elämää. Hyvinvointi tuottaa säästöjä myös terveydenhuollossa. Oikein suunnitellusta ympäristöstä hyötyvät liikuntaesteiset, ikääntyneet, lapsiperheet, tilapäisesti loukkaantuneet, matkailijat matkalaukkuineen ja uuteen kotiin muuttajat. Kun rakennukset ovat kaikkien saavutettavissa, niiden käyttöaste kasvaa ja kaupungit muuttuvat houkuttelevammiksi.

Esteettömyys lisää myös itsenäisyyttä ja vähentää avun tarvetta. Vammautumisen jälkeen liikuin viisi vuotta vain invataksilla, kunnes koekelin pikaraitiovaunua. Se tuntui niin helpolta, että siirryin täysin julkiseen liikenteeseen. Tämä ei ymmärrettävästi ole yhtä helppoa muualla Suomessa.

Esteettömyys ei ole vain taloudellinen kysymys. Se säästää sosiaali- ja terveismenoja, keventää omaishoitajien kuormitusta ja vähentää työvoiman tarvetta, jota muuten kuluisi vammaisten avustamiseen. Se tarkoittaa toimivaa julkista liikennettä, rampeja, hissejä ja ennen kaikkea itsenäisyyttä ja ihmisarvoa. Kyse ei ole erityisjärjestelyistä, vaan oikeudesta liikkua kaupungissa kuten kaikilla muillakin. Esteettömyys ei ole pienen ryhmän erityisvaatimus, vaan koko yhteiskunnan etu. ●

IT 3/2026 numeron ratkaistujen ristikoiden palautus 13.5.2026 mennessä osoitteeseen IT-lehti / Ristikko 3/2026, Kamua Helsinki Oy, Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki. Oikein vastanneiden kesken arvotaan pieniä palkintoja.

IT 2/2026 ristikkoon saatiin yli 70 ratkaisua. Niiden joukosta arvottiin seuraavat kolme voittajaa: **Markku Heinonen** Lielaxista, **Raili Vanhmäki** Jämsänkoskelta ja **Riitta Eskola** Helsingistä. Onnea voittajille!

Ratkaisijan nimi _____

Lähiosoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

Ratkaisu edellisen numeron ristikkoon:

KRISTA LUOMA

Klaanin tulevaisuus -romaani käsittelee vammaisuutta ja vanhemmuutta

KAISA VIITALAN *Nummien kutsu* -kirjasarjan kolmas osa, *Klaanin tulevaisuus*, ilmestyi maaliskuussa 2026. Kirjasarjassa lukijat hurmannut liikuntavammainen päähenkilö Agnes ravistelee totuttuja käsityksiä romanttisen viihteen sankaritarista.

Klaanin tulevaisuus -romaanissa uusi vuosi ei ala Agnesille ja Gilleshielin linnan väelle suotuisissa merkeissä. Fingalin kauppasuhteiden romahdettua rahat on laskettava tarkkaan, ja Lontoon hallitus kiristää otettaan Ylämaasta. Kun vanhat valheet pulpahtavat pintaan, uhattuna on koko klaanin tulevaisuus.

Harvinaista luustonhauraussairautta, osteogenesis imperfectaa sairastava Viitala käsittelee romaaneissaan vammaisuuden liittyviä kysymyksiä. *Klaanin tulevaisuus* -romaanissa läsnä ovat vanhemman halu suojella vammaista lastaan, vammaisen oikeus vanhemmuuteen sekä lapsettomuusteemat. Viitala lähestyy tätä aihetta myös oman lapsettomuutensa kautta.

Viitala on viestinnän ammattilainen ja koulutukseltaan hän on filosofian maisteri, pääaineena Suomen historia. Viitala on myös työskennellyt historian tutkijana.

Skotlantiin hän rakastui 12-vuotiaana **Sir Walter Scottin** *Rob Roy*n ansiosta, eikä aihe ole sen jälkeen jättänyt häntä rauhaan.

Kaisa Viitala asuu puolisonsa kanssa Seinäjoella.

KARISTO

Parempi lehti?

Hyvä lukija, auta meitä kehittämään IT-lehteä entistäkin paremmaksi vastaamalla kysymyksiin. Vastanneiden kesken arvotaan pieniä palkintoja.

Tämän lehden kiinnostavin juttu oli

Kenestä haluaisin lukea jutun lehdessä? Miksi?

Vastaaajan nimi

Osoite

Puhelinnumero

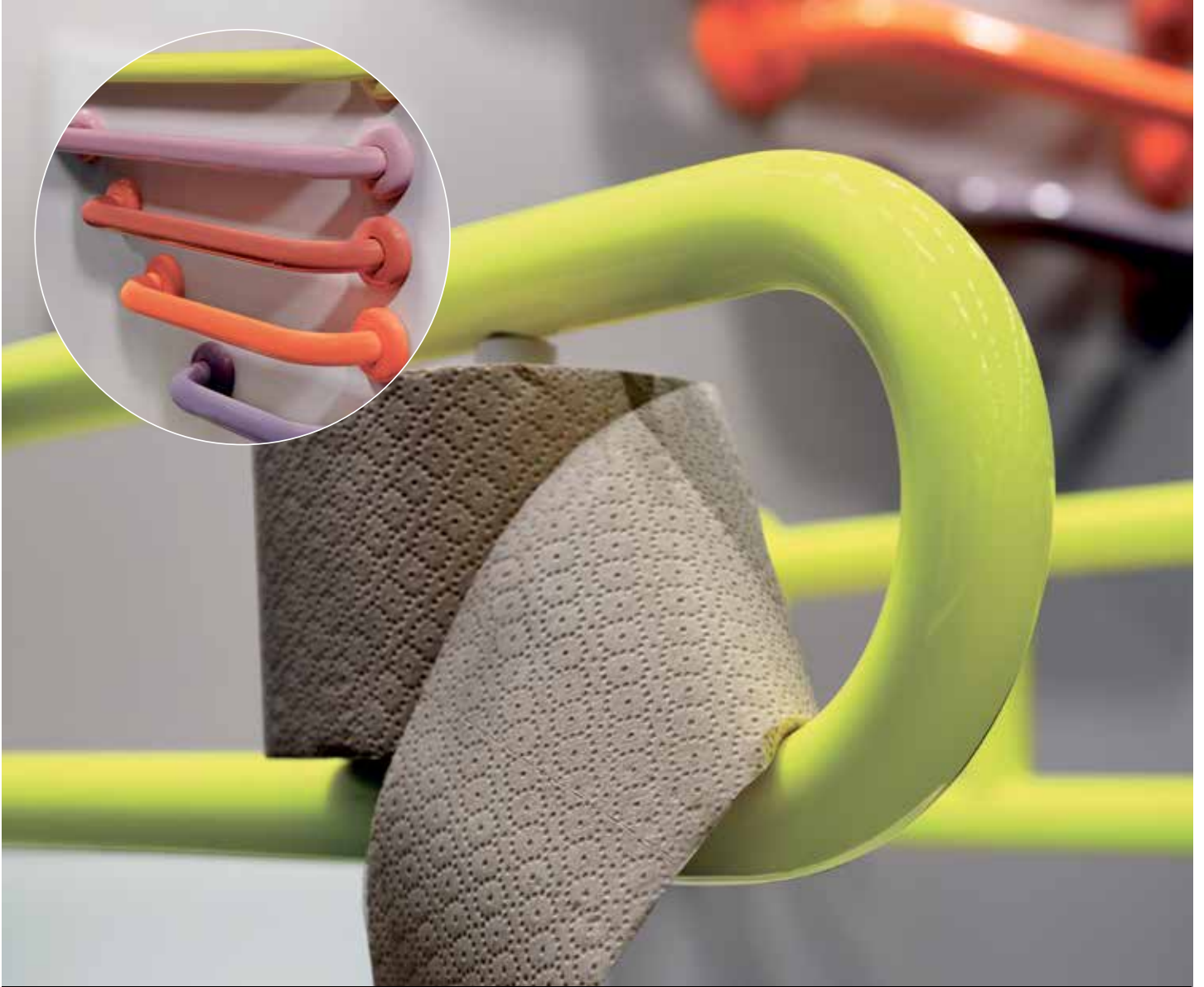
Sähköpostiosoite

Viime numeron vastaajista Onnettaren suosiossa olivat **Jorma Herrala** Elimäeltä ja **Anna-Liisa Hakala** Kangastolta. Onnea voittajille!

Palauta täytetty kuponki 13.5.2026 mennessä osoitteella IT-lehti, Parempi IT, Kamua Helsinki Oy, Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Ratkaisu sivun 7 sudokuun

6	5	2	8	9	7	1	3	4
7	8	4	1	3	2	5	9	6
9	1	3	4	6	5	7	2	8
4	3	9	7	5	8	6	1	2
8	7	1	3	2	6	9	4	5
2	6	5	9	1	4	3	8	7
3	2	8	6	7	9	4	5	1
5	9	6	2	4	1	8	7	3
1	4	7	5	8	3	2	6	9

Esteetön WC-tila ei ole sivuseikka

Esteettömyys ei ole tilasuunnittelun yksityiskohta, vaan keskeinen osa yhdenvertaisuuden toteutumista. Hyvin suunniteltu LE-WC huomioi käyttäjän ja avustamisen tarpeet, oikean mitoituksen sekä tilan toimivuuden. Se tukee turvallisuutta, omatoimisuutta ja kestää käyttöä myös ylläpidon näkökulmasta.

Esteetön WC-tila on osa vastuullista tilasuunnittelua.

- suunnittelua, joka perustuu säädöksiin ja käyttäjäymmärrykseen
- tuoteratkaisuja, jotka lisäävät turvallisuutta ja omatoimisuutta
- toteutusta, jossa esteettömyys ja estetiikka kulkevat rinnakkain

Kaunis WC-tila kuuluu ihan kaikille.

novosan

